

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

IV. évfolyam 7. szám, 2009. július

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Proksza Gyöngyi: Szent István végrendelete

Tartalom:

3. o.: **Miért e marathoni futás?;** (Ketykó István verse)
4. o.: **negyven daktilus;** (Pongrácz Ágnes verse)
- 6.-10. o.: **Cserháthaláp történetéből; Cserhátsurány történetéből;** (Végh József helytörténeti írásai)
11. o.: **Helyreigazítás;**
12. o.: **Rendezgetés;** (Székács László verse)
- 14.-16. o.: **Vadkacsák;** (Kovács T. István írása)
18. o.: **Somuki és a gyerek;** (Szajbely Zsolt írása)
- 20.-23. o.: **Vagy nem;** (Móritz Mátyás írása)
- 24.-27. o.: **Királyság az égből;** (Borsi István írása)
- 28.-29. o.: **Hazafelé az éjszakában;** (Magdás Emőke írása)
- 30.-34. o.: **Emlékek Lippai Tóni bácsi életéből;** (Kő-Szabó Imre írása)
- 36.-37. o.: **Jól helyben hagyottak; Simításod éles cserép; Miért sikít a szél?;** (Forgács Miklós írásai)
38. o.: **Kobold kaland;** (Csapó Lajos verse)
40. o.: **A rajzoló szerződése;** (Nagypál István verse)
- 42.-50. o.: **A túlélés mérlegén II. rész: Negyedik, ötödik fejezet;** (Bíró Pál Tibor írása)
- 52.-53. o.: **Séta, Dorisz néivel;** (Kisslaki László írása)
- 54.-56. o.: **Lali a lila ló; Csari Márton és kiasutói;** (Z. Pikács Györgyi meséi)
- 58.-60. o.: **Csapágyazás;** (Handó Péter írása)
- 62.-65. o.: **Pajzán Parnasszosz;** (Videcz Ferenc verse)
- 66.-67. o.: **Beszámoló;**
- 68.-71. o.: **Határon innen és túl;** (Hörömpő Gergely írása)
- 72.-73. o.: **Auditor: Minden meccs megnyerődik;** (Szávai Attila írása)
- 74.-81. o.: **Most látható a természetben- 8. Augusztus;** (Balog István természetismereti rovata)
- 82.-83. o.: **Könyvajánló;**
- 84.-85. o.: **Programajánló;**
86. o.: **Pályázat;**
87. o.: **Impresszum;**

E havi számunkat az Isaszegen élő és alkotó Proksza Gyöngyi művésznő festményeinek képeivel díszítettük. A képek június-július hónapban voltak megtekinthetők a balassagyarmati Szent Imre Keresztény Általános Iskola és Gimnáziumban. Elnézést kérek a fotók (a megszokottaktól) rosszabb minőségű elkészítése miatt, ám a kiállító terem fényviszonyai miatt ottlétemkor csak ilyen fotókat sikerült készítenem. A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Miért e marathoni futás ?

Úgy látszik ez a nyár se hoz nyugalmat ...

Sereglerek arcomról délnek a madarak

és belülről lassan őszülök ,

mert elhagytak a fények - nem izzok már szép lobogásban.

Már megint temetek - Annát kísérem utolsó útra

és feljajdulnak bennem a szavak ...

Istenem, miért bennem e nyugtalanság -

miért vadul meg - többször is - szívem

és miért e marathoni futás...?

Adj már végre nyugalmat, hogy Annát feledni tudjam!

Talán az augusztusi Balatonban végleg elmerül alakja

és ez a gyehenna nyár nem ismétlődik meg soha ...

Sereglerek arcomról délnek a madarak

és belülről lassan őszülök,

mert elhagytak a fények - nem izzok már szép lobogásban.

Csitul szívem is - Anna nyugszik bennem örök némaságban -

Csak ez a gyehenna nyár ne ismétlődjön meg soha !

Verőce , 1990. június 26.

PONGRÁCZ ÁGNES

negyven daktilus

Néma imát szaval értem az éjjel, a
kedvesem írta a szélnek a szót, picit
angyalok úsztak a légben el érte, de nem
nekem adta az Isten a jót. Leteszem szabad
ágyra a pajzsom, az égi király szeme véd.
Veled én soha tán nem is alszom, a
csillagom őrzik az ócska reményt, mit a két
karod éltet az álmaimon. Milyen esztelen
így ez a vágy ma, ha korhelyek öntik a bort,
s poharam remeg.

Mondd, Uram, éghet-e gyertya a szélben?
Az éveket érzem a fogsoromon. Meseként
suhan el velem itt ez az élet, a törpe is ott ül
az asztalomon. Nekem énekel este a herceg,
a lant a kezében a nyári eső, dala messzire
hallik az éjben, a függönyön át ide jön.
Uram, éghet-e gyertya a szélben? A
függönyöm elszakad, és lyukas ablakomon
bepöccölnek a bús denevér-hadak...

Szent Hedvig

VÉGH JÓZSEF

Cserháthaláp történetéből

Cserháthaláp címere

A település megközelíthető közúton: az M3-as autópályáról Hatvannál kell letérni a Salgótarján felé vezető 21. számú útra, arról pedig Pásztó előtt kell nyugat felé, a balassagyarmati útra fordulni. A falu a Fekete-víz partján található, ami az Ipoly egyik legjelentősebb baloldali mellékága. A Cserhát hegység falvai, egy-két kivétellel patak völgyekbe települtek.

Árpád-kori település, de a korai történetére vonatkozó adatok hiányosak. Az azonban tény, hogy a XIII-XIV. században a Halápi család volt a földesura. Birtokosának nevét említették 1416-ban is: Halápi János Boszniában esett a török fogságába. Akkor már régebbtől raboskodott; a magyar nemesek Pécssett országos tanácskozást tartottak a foglyok kiváltásáról. A rabokért összesen 65 ezer forintot követelt a török. Halápi János azonban nem tért haza, a család kihalt. A falu földesura 1542-ben Marczaly Zsigmond volt. Haláp a török időkben elnéptelenedett, de az 1715-ös vármegyei összeírásban már 15 adóköteles háztartással említették.

1754–55-ben Török Sándor volt itt birtokos, 1770-ben, az úrbéri rendezés alkalmával, a Beniczky, a Rajcsányi és az Ujonics családok, 1826-ban a Beniczky és a Tornycs családok, később: 1848-ig Balczer János, Buth János. Bekényi János, Zmeskál Kálmán, továbbá a Tihanyi és a gróf Degenfeld családok voltak a helység földesurai. Halápi Oszkár és Kohn József a helység legnagyobb birtokosai; az utóbbi bírja azt a kúriát is, melyet Buth János építtetett, míg Halápi Oszkár 1894-ben építtette az ő úrilakát. Korábban két község állt itt: az Ördög-oldal nevű domb alatt Nagyhaláp, Terény felé, a lapályon pedig Kishaláp terült el. A két, egykor önálló községet 1905-ben egyesítették. A népesség a korabeli adatok szerint 1742 után kezdett jelentősen emelkedni. A birtoklevelek tanúsága szerint 1754-ben Török Sándor volt a falu birtokosa. A falucska az irodalomtörténetbe is bevonult: Mikszáth Kálmán egyik legismertebb és legtöbb nyelvre lefordított művében, a Szent Péter esernyője című műben írta le a halápi tanítónő temetésének esetét.

Cserháthaláp római katolikus vallású. A település templomában Szent Péter és Szent Pál Szentképe található az oltári szentségen, Ők a falu Védőszentjei. A település templomát 1908-ban alakították át.

Cserhátsurány történetéből

Cserhátsurány címere

A Csór nemzetség ősi birtoka. 1326–1358-ig Csór Tamás csókakői várnagy és királyi főajtónállóé volt, a ki itt még 1344-ben templomot építtetett s számára búcsúengedélyt eszközölt ki a pápától. 1429–1443-ban Szanda várához tartozott. Ekkor a Rozgonyiak, 1443-ban pedig a Liszkói és a Surányi családok voltak a földesurai. 1562–63-ban Ruztem budai pasa solymászlai főnökének, Hamidnak volt a hűbértartója. 1633–1634-ben a váci nahije községei között találjuk öt adóköteles házzal. 1656-ban Lónyay Gábornak voltak itt részirtokai. 1715-ben 8, 1720-ban 6 magyar háztartást vettek fel itt az összeírásba. 1770-ben, az úrbéri rendezés alkalmával Sréter György és Mihály, továbbá Goszthonyi András és Raksányi özvegye voltak a helység földesurai, 1826-ban pedig Sréter László és Sréter Mihály. 1900 táján Jánossy Rezsőnének, Lövész Nándornénak és Negro Adolfnak és nejének, Heldt Bertának volt itt a legnagyobb birtoka. A helységben lévő három régi kastély is a Sréter családé volt. Az egyik Jánossy családé lett. Borovszky leírása szerint „ez körülbelül 250 éves épület, kényelmes, boltíves szobákkal, saroktornyokkal ellátott kőfallal körülvéve, melynek közepén boltíves bejárat volt, mely azonban már egészen besüppedt és behányódott, úgy, hogy csak a felső ívezete látszik ki. Úgy látszik, hogy sírboltjárata volt.”

A Jánossy család kaponkai dülőjében a középkorban Kasza nevű falu állott fenn, mely azonban teljesen elpusztult és ma már csak a Kasza-hegy neve őrzi az emlékét. A helység határához tartozik a Pereshegy, melynek területét a cserhátsurányiak úgy perelték el a nógrádmarcaliaktól. A község lakosai gazdakört és szövetkezetet tartanak fenn, azonkívül a Jánossy családnak gőzmalma is volt a helységben. Ide tartozik Csór-puszta. A Csór nemzetség ősi fészke, mely 1330-ban már fennállott. 1439-ben Buják várának tartozékai között szerepel. A török hódoltság alatt elpusztult, de 1711-ben újra települt. Az 1715. évi összeírásban ama megjegyzéssel fordul elő, hogy a földesúr nem engedte a jobbágyságot összeírni. 1770-ben herceg Esterházy Miklós volt a földesura. 1848-ig az Esterházyak birtokában találjuk. Községi önállósága csak 1848 után szűnt meg.

Evangélikus templom

A településen birtokoskodó Sréter György 1767-től evangélikus udvari káplánt tartott. A templom elődje egy sörházból átalakított imaház volt. Az 1928-as Canonica Visitatio szerint a mai templomot a Sréter család telkén és annak támogatásával 1818-21 között építették. Tornyát 1829-ben készítették el, addig harangjai fa haranglábakon álltak. 1928-ban nagyobb felújítást végeztek a késő barokk stílusban épült templomon. Az evangélikusok lélekszáma fokozatosan csökkent, ezért Terény filiája lett. Berendezése a II. világháborúban megrongálódott, tornyának keresztjét az 1970-es években vihar sodorta el. Az oltár és a szószék a templom építésekor készült, régebbi harangja 1792-ből való. Nem keletelt, egyhajós, homlokzati tornyos templom. Oromfala tagolt, keresztje hiányzik. Szentélye kosáríves záródású, sekrestyéje nincs. A belső teret síkmennyezet fedi, padlója téglával burkolt. Szószéke, oltára épített, karzata kosárívvel összekötött pillérekön nyugszik. A karzatra és a toronyba fa csigalépcső vezet. A cserhátsurányi a megye egyik legkorábbi, igen jó arányú, barokk evangélikus temploma.

Római Katolikus templom

A templomot a község birtokosa, Csór Tamás királyi főajtónálló 1344-ben építette, gótikus kőbordázattal ellátva. A hagyomány szerint a török világban török imaházul szolgált. Az 1711-es Canonica Visitatio már festett famennyezetét említi. Harangjait 1772-79 között helyezték el a toronyban, ezt megelőzően 1722-ben és 1727-ben fa haranglábat említenek a krónikák. Keleti barokk karzata valószínűleg az 1700-as évek végén épült. A középkori szentély lebontásával az újkori bővítés 1934-ben valósult meg, ekkor tűnt el a XVIII. századi, faszobrokkal díszített barokk főoltár is. A templom magas gerincromra épült, egyhajós, középtornyos. Az eredeti hajója keletelt. Nyugati oldalán erőteljes, öt szintes gótikus torony helyezkedik el, melynek déli oldalához hengeralakú középkori lépcsőtorny csatlakozik. Az eredeti hajó északi oldalához két sekrestye épült, míg a déli irányú újkori bővítés a templom mai hajója. Az eredeti templomhajóban több középkori féloszlop maradványa látható, innen nyílik két gótikus ajtó a sekrestyébe. A középkori szentélyben falfestménymaradványok, gótikus, kettős ülőfülke és pasztofórium található. A mai főhajó háromszakaszos, megtört síkú mennyezettel fedett. Az eredeti hajó ma szentély szerepét tölti be. Oltára egykor mellékoltár, részben átalakítva, kora barokk, XVII. századi keresztelőkútja középkori szenteltvíztartó volt.

Volt Jánossy kastély

A saroktornyos kastélyt a XVII. század elején építették, a Jánossy család számára. A XIX. század elején a téglalap alakú, földszintes, négy saroktoronnyal kiképzett épületet a pillérek beépítésével bővítették. Bejárata az udvari homlokzatán van. Ajtaja és ablakai füles kökeretekkel készültek. Az épület északi sarka alapincézett, a pince az udvarból nyílik Dongás és keresztboltozatos helyiségeit jórészt kökeretes, igen szép, kazettás, faragott ajtók kötik össze.

Volt Simonyi kastély, Műemlék jellegű

A barokk stílusú kastély a Simonyi család számára épült a XVIII. században, később a Sréter család birtokába jutott. A barokk stílusú kastély téglalap alaprajzú, udvari főbejárata két oszlopon nyugvó előcsarnokkal van kiképezve. Kerti homlokzatán kétszárnyú ajtó látható, előtte kis terasz, melyhez két oldalról lépcsőfeljáró vezet. Az emeletről nyíló erkélyt a megtört vonalú terasz szélén álló fejezet nélküli oszlopok tartják. Ajtó található a keleti oldalon is, az épület részben alapincézett. Az udvari bejárat előtti parkban Tessedik Sámuel mellszobra látható.

Római katolikus templom műemléki környezete

A műemléki környezet területe a 236-os helyrajzi számú Római Katolikus templomból, a temetőből, valamint a Dobó Katica út néhány épületéből áll. A terület központi épülete gótikus, 1934-ben bővített műemléki templom, mely a falu fölé meredeken emelkedő gerincormon áll. A középkorban feltételezhetően körfal vette körül. Az újkori bővítés számára a templomtól délre már enyhébben emelkedő gerincet bevágták. A műemléki környezethez tartozik a dél felé hosszan elnyúló temető. Ugyancsak a terület része a templomdombra felvezető lépcső, a mellette levő népi jellegű, régi, de meghatározhatatlan korú épülettel, valamint a Dobó Katica utcában a plébánia épület és környezet is.

Volt Jánossy kastély műemléki környezete

A terület központi épülete a XVII. századi, majd a XIX. században bővített, volt Jánossy kastély, melynek udvarát az észak-keleti oldalon két L alakú gazdasági épület zárja le. A keleti épület eredeti jellegét megtartotta, ma irodaként használják. Az északi gazdasági épületként funkcionál. Az udvar két oldalán pilléres kőfal helyezkedik el, a kapupilléreken egy-egy pajzsos oroszlánnal. A keleti kapurészt az 1970-es években helyreállították, az északi kapu teljesen romos. A kastély további három oldalát és a kis előkertet téglafal veszi körül, sarkain egy-egy hétszögletű tornyocskával. A meredek domboldal aljában egy külső kőfal is felfedezhető. A műemléki környezethez tartozik még az észak-keleten lévő fallal körülvett veteményeskert, a volt kertészlakással, valamint néhány volt cselédház. A keleti kapu mellett lévő istálló leégett, ezért lebontották.

Cserhátsurányi hírességek

Szlancsik Pál (1946-tól *Szentpáli Pál*), (Cserhátsurány, 1894. augusztus 1. - Salgótarján, 1966. október 12.) evangélikus lelkész, költő. Édesapja Szlancsik Pál (1863-1945) evangélikus lelkész Cserhátsurányban majd Terényben, édesanyja Hanulay Mária (1868-1948).

A középiskolát és az evangélikus teológiát Pozsonyban végezte. A Nógrád megyei Terényben volt segédlelkész, majd Budapesten, Ózdon, Szarvason és Tótkomlóson szolgált. Az első világháború idején tábori lelkész volt Mostarban és Klagenfurtban, ahol a Vöröskeresztnél betegápoló tevékenységet is folytatott. 1924-től 1955-ös nyugdíjazásáig Pusztaföldváron szolgált. 1928-ban nősült, felesége kisjeszeni Jeszenszky Ilona (1898-1977) óvónő. Gyermekai: Pál (1930-1988), Ilona (1932), Károly (1934), László (1938-2008). A lelkézi hivatás példaszerű elvégzése mellett szívesen részt vett a falu közeleti munkájában. 1944 őszén az ő szorgalmazására indult meg a tanítás Pusztaföldváron. Mivel a tanítók egy része elmenekült, más része katona volt, ő is beállt tanítani az I. és II. osztályba. Maga köré gyűjtötte a középiskolásokat is, akiket ellenszolgáltatás nélkül felkészített a következő évfolyam anyagából, hogy magánvizsgát tehesse nekik.

Szabadidejében szívesen verselt. Munkái a korabeli újságokban gyakorta megjelentek. Önálló kötete *Erős várunk nekünk az Isten* címmel jelent meg 1942-ben, magánkiadásban. Egyik versét beválogatták a Szarvasi Evangélikus Énekeskönyvbe is (260. ének).

Nagynénje, Božena Slaněiková (1867-1951), írói nevén Timrava, a szlovák irodalom jeles alakja.

Írásai: *Erős várunk nekünk az Isten*, Szarvas, 1942., magánkiadás, *A Szarvasi Evangélikus Énekeskönyv* 260. számú éneke.

Dobróczki Antal földnyilvántartó. Születési hely Cserhátsurány, Nógrád vm. Születés ideje 1896. VII. 30.

Fényes Lajos gyógyszerész. Születési hely Cserhátsurány, Nógrád vm. Születés ideje 1868. VII. 7.

Mailáth Péter építésztechnikus. Nemesség: székhelyi gr. Születési hely Cserhátsurány, Nógrád vm. Születés ideje 1929. X. 29. Halálzási hely Kingston, Kanada Halálzási ideje 2001. X. 29.

Sréter István altábornagy, hadügyminiszter, nemzetgyűlési képviselő. Nemesség: szandai vitéz. Születési hely Cserhátsurány, Nógrád vm. Születés ideje 1867. XI. 10. Halálzási hely Bp. Halálzási ideje 1942. IX. 9.

Tóth Pál díszlettervező, A. Születési hely Cserhátsurány, Nógrád vm. Születés ideje 1933. I. 25.

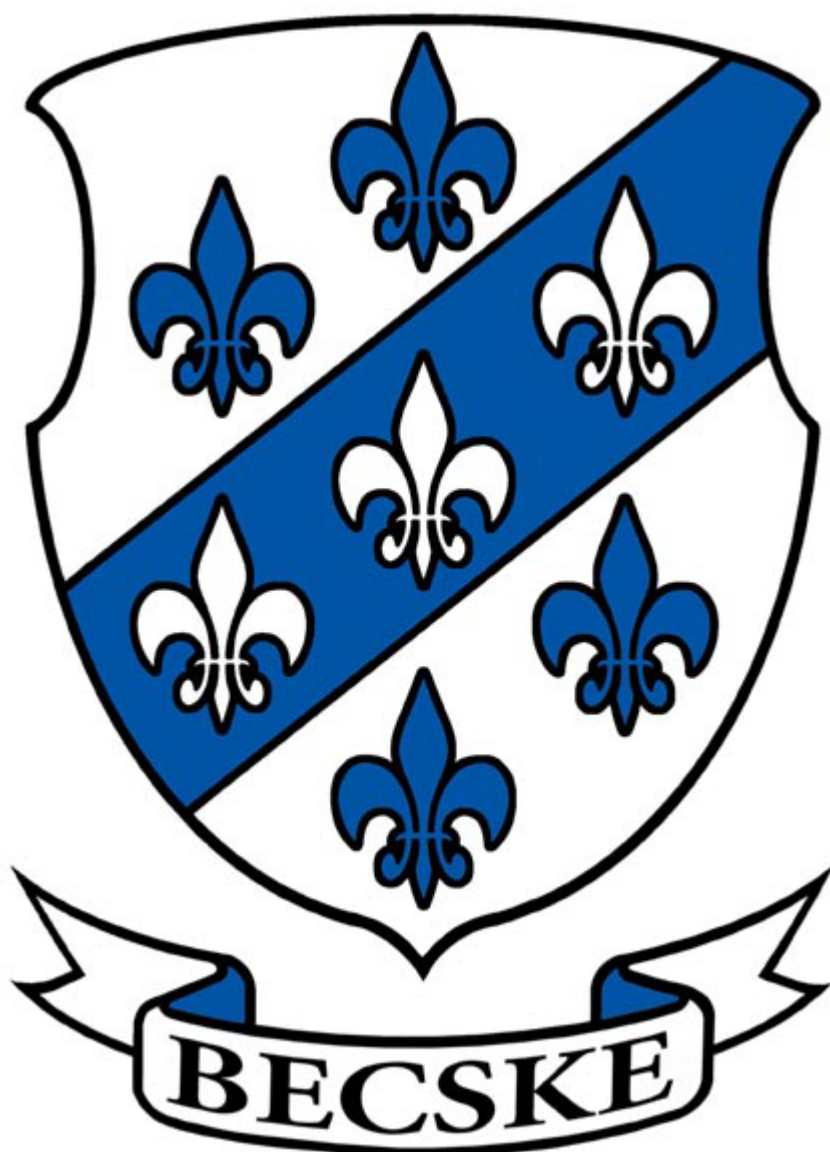
Kacziány Aladár festőművész, főiskolai tanár. Születési hely Cserhátsurány, Nógrád vm. Születés ideje 1887. X. 15. Halálzási hely Bp. Halálzási ideje 1978. I. 26.

Cserhátsurány, Simonyi kastély

Helyreigazítás

Múlt havi számunkban a Becskét bemutató cikkben a község címereként a *nándori Bene család* címere szerepelt, mint általában máshol is. Erre a hibára a kutasói *Ferenczy Kristóf* keramikus hívta fel a figyelmünket, aki a településnek *Szalatnyainé Zsigmond Éva* polgármesterasszony kérésére új címert készített 2006-ban. A település egykori címerére már senki sem emlékszik. Az új címert elfogadta a Képző és Iparművészeti Lektorátus és a település is, így Becske címereként ezt kell alkalmazni. Helyreigazításunkban a 2006 óta használatos címert közöljük, megköszönve *Ferenczy Kristóf* észrevételét, munkáját. A Szerk.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Rendezgetés

tudd, lemorzsolt az élet,
de néhány sornyi még van

a villamosról bambulok,
mintha nem érteném,
a szoknyádból nadrágot
miért varrt az életed,
a futó kirakatokból várom,
hogya kilépj és ints: szeress

várom, mert már egy órája
nem vagy velem,
az emberek csak közönnyel
néznek, mit forgolódom,
mit ágaskodok, nincs megálló

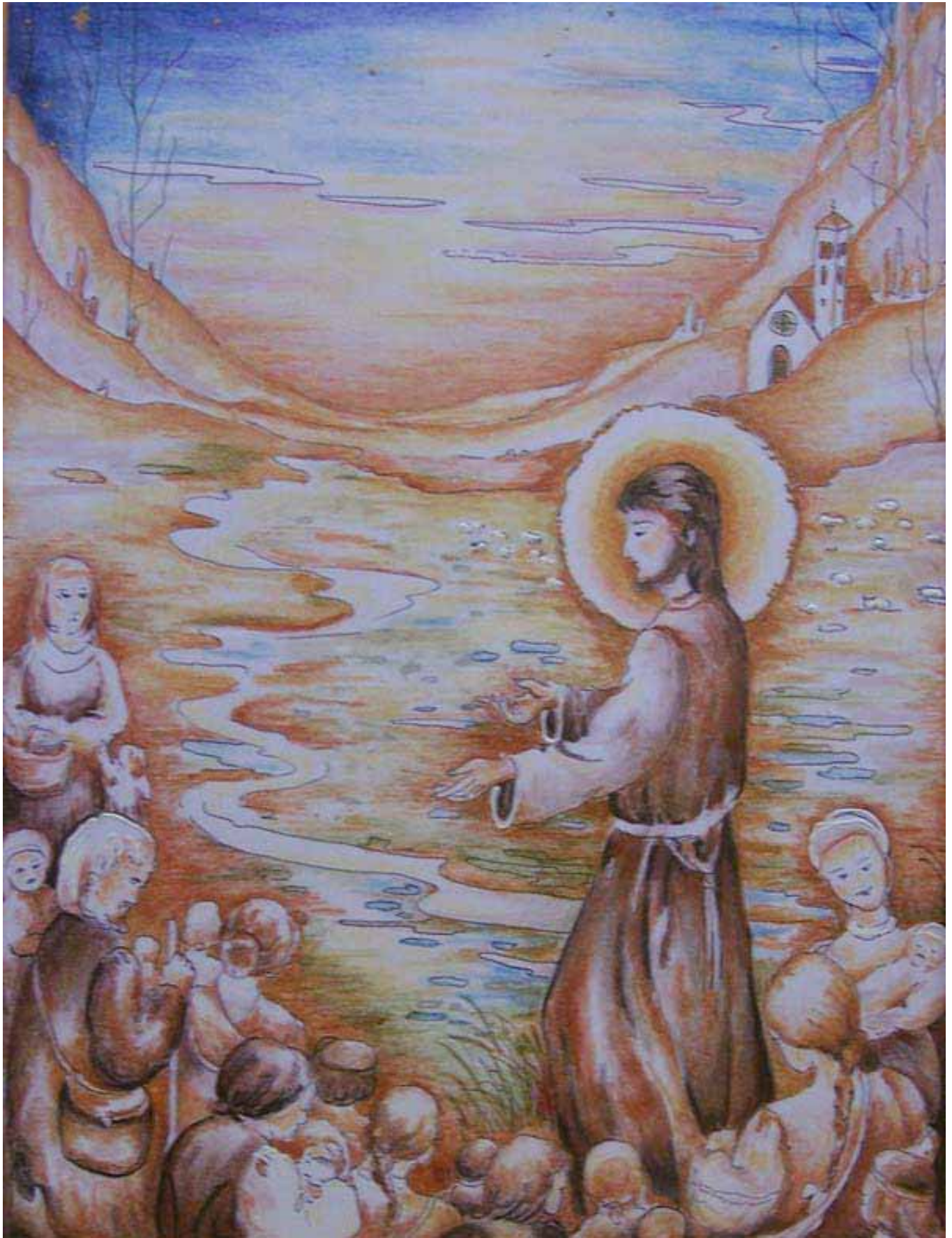
... és én csak üresbe vontam
a szám, a szemem,
talán túl jó lett, bamba,
már rám se hederítenek

te meg csak nézel, ...
pedig vártál,
na menjünk, majd észhez térek

gyere, szeress, mintha ...

... és ezek a sorok, sár nélkül
vagy azzal, tisztán,
de mind mocsok és csók,
csók és mocsok, és ...,
ahogy irígy és sóvár a világ

keretbe barnult fotók,
mesének most is kontrasztosak,
... vannak még sorok

Szent Lőrinc

KOVÁCS T. ISTVÁN

Vadkacsák

A csapadékos nyárelő után sás és mindenféle vízínövények szigetei tarkították annak a városszéli tónak a víztükrét, amerre Varga Péter folytatta ebéd utáni sétáját. Nem is tó volt az, hanem csak a hegyekből eső után lezúduló víztömeg rohanását csendesítő, vízfogó árok. Abban most csodák csodájára, vadkacsák úszkáltak. Széles csőrükkel a vizet szűrték, fenékkal felfelé, piros kis lábaikkal az ég felé kalimpáltak, fejjel lefelé a mélységet kutatták.

Csodának vélte ezt Varga Péter, mert hát ott lenne nekik a széles Duna, ahol fajtársaik lebegnek a hullámokon, vagy az emberek által bedobált élelmen vetélkedve osztoznak a sirályokkal.

Ki érti hát, hogy ebben a sekély, miniatűr és rövid életű kisvadonban telepedtek meg, amelyet egy nyári szárazság máról holnapra sivataggá változtathat. Hiszen még annak sincs tán egy évtizede, hogy a vadkacsák megjelentek a nagy folyamon, egyidőben szinte a bütykös hattyúkkal, amelyek régebben nem éltek itt. Sok évvel azelőtt Luzernben csodálta meg a kacsák szelídségét, amint a tenyeréből falatozták a zsemledarabokat. A hattyúkkal a Bill-i tavon találkozott először. Egy nagyszámú raj közelébe próbált úszni, hogy tanulmányozza őket, mire azok előrenyújtott nyakkal iramodtak felé. A partról ekkor kiáltások hallatszottak, hogy igyekezzen tőlük távolodni, mert a harcias madarak akár el is bánhatnak vele.

Az nem valószínű, hogy a dunai hattyúk is ilyen harciasak. -gondolta Varga Péter, mivel sokszor látta már, hogy egészen a meder széléig sodródnak ki az ennivalóért. Csodálkozó kisgyerekek is állnak ott a part szélén, egészen közel hozzájuk.

Ilyen dolgokon gondolkodott, mikor az ebéd utáni sétáit járta, mielőtt visszatért volna ebből a félórányi szabadságból, a napi taposómalomnak tartott munkahelyére. Ez a kis idő addig is az övé volt. Mindenki elnézte neki odabent, ha egy kicsit kipótolta az ebédidőt. Tudták, hogy szemlélődő típus, aki egyszer meg is jegyezte, hogy a legjobb gondolatok akkor jutnak az ember eszébe, amikor semmire sem akar gondolni, csak nézelődni. Mert a világon minden mindennel összefügg, s bármiről eszébe juthat olyasmi, amit a munkában, vagy a magánéletében hasznosíthat. A nagy magyar szociológus előadását hallgatta egyszer, aki azt mondta; -Vissza kellene adni az alkotó semmittevés rangját.

-Hm. -jutott most az eszébe ez a mondat, miközben ráérősen hátratette a kezét, s megállt a vízpart fölött. Nézte a madarakat. Egyik-másik félelmet nem mutatva szendergett a meder szélén, nem zavartatta magát az ember közelségétől.

Úgy látszik, hogy nem bántják őket.-gondolta Varga. Csak a távolabb horgászó fiataloktól tartott. Nehogy eszükbe jusson rájuk vadászni.

Érdekes. -állapította meg. Pár hónap alatt szépen megnöttek a fiókák is. Nemrég még mint pelyhes kis apróságok húztak fel-alá a büszke kacsamamát követve a vízen, s csipegették itt-ott a parti füvet, tanulmányozva a világot, tanulva az életet. Most meg már dús tollazatuk nőtt, csak alapos megfigyeléssel lehet észre venni, hogy ők az utánpótlás, akik viszont még nem tudják, hogy egyszer majd új hazát kell keresniük. Vajon tudják-e, hogy ezen a helyen kívül van más is?

A Duna, ahová majd el kell repülniük. Vajon tudnak-e már, vagy majd akkor repülni? Vagy majd éhesen totyorogva, kétségbe esetten hápogva várják az újabb áradást, mígnem zsákmányul esnek valaminek, valakinek? Például annak a fehérzoknis cirmos kismacsának, amelyik hamarosan nagymacska lesz és már most is benne van a vadászösztön. Ott oldalog puha léptekkel, magában tanakodva tavasz óta minden nap, a meredek partoldalban, hogy karmos mancsával mi módon kaphatna ki egyet azok közül a jó falatnak ígérkező sárga, kis fiókákból.

A vaskorlátnak támaszkodva nézte Péter ezt a természet rendezte víziszínpadot, s elgondolkozott azon, hogy hány féle formája is van az életnek. Millió, vagy millárd. Ki tudja? Ám minden élőlénynek meg kell küzdenie a létezésért. Az egyik élőlény ellentéte a másiknak. Ez az ellentét harchoz vezet. Mindenki egy szem a táplálékláncban. Az élőlények megeszik, elpusztítják egymást.

Az ember is ebből a láncból él, de nem része. -mondta ki magában, de ettől a gondolattól elbizonytalanodott. Mit szólna ehhez például az oroszlán?

Mert, ha mi már kiléptünk az állatvilágból, akkor mik vagyunk, mikor a koncon marakodunk? Az állat a fogával, a mancsával harcol, mi ennél százszorta fondorlatosabb eszközökkel. Egymásra lövünk a háborúban. Nyersanyagért, energiáért, területért ölünk. Ha pedig nem ölünk, csak politizálunk, az is a marakodás kifinomult formája a létért, vagy a másikénál jobb létért való harc. Verseny. -mondjuk nagy bölcsen. Node, mi a verseny? Legyőzni a másikat, hogy a mienk legyen a díj, a piac, s hogy a legyőzött ellenféllel mi lesz, miből él meg, az nem téma. Épp úgy elveszük tőle azt, ami övé, mint az a kacska ott ni, amelyik most előbb ért oda egy kisbékához, vagy mi lehetett az, abban a hullámgyűrűben. Szóval, mi okosabbnak, felsőbbrendűnek tartjuk magunkat. Ám nem tudjuk, hogy mit gondolnak erről a kacsák, a barlangi medvék, vagy a delfinek, mert a létezésünk óta nem fejtettük meg a titkaikat. A kacsák mindenütt egyformán hápognak. Egyformán vijjog a sirály Szerbiában, vagy a Rajna vize fölött. Ugyanúgy csaholnak a kutyák Svájcban, mint egy orosz falu udvarában. Csak az ember jelrendszere töredezett darabokra, úgymond nemzeti nyelvekké. Ám, aki a többségitől eltérő nyelvet beszél, attól azt követelik, hogy fogja be a száját. Szóljon, írjon, énekeljen úgy, hogy más is értse. Különben megbánhatja. Most még itt tartunk.

Két fiatalember közeledett felé. Kicsit imbolyogtak. Egyikük karján friss seb volt látható. Talán egy verekedés nyoma.

-Odanézzen! -szóltak hozzá köszönés nélkül.

-Ott úszik a sok jó kaja. Meg is lehetne azokat fogni.

-Nem hinném. -mordult feléjük hűvösen, attól tartva, hogy talán még eszükbe jut a vadászat.

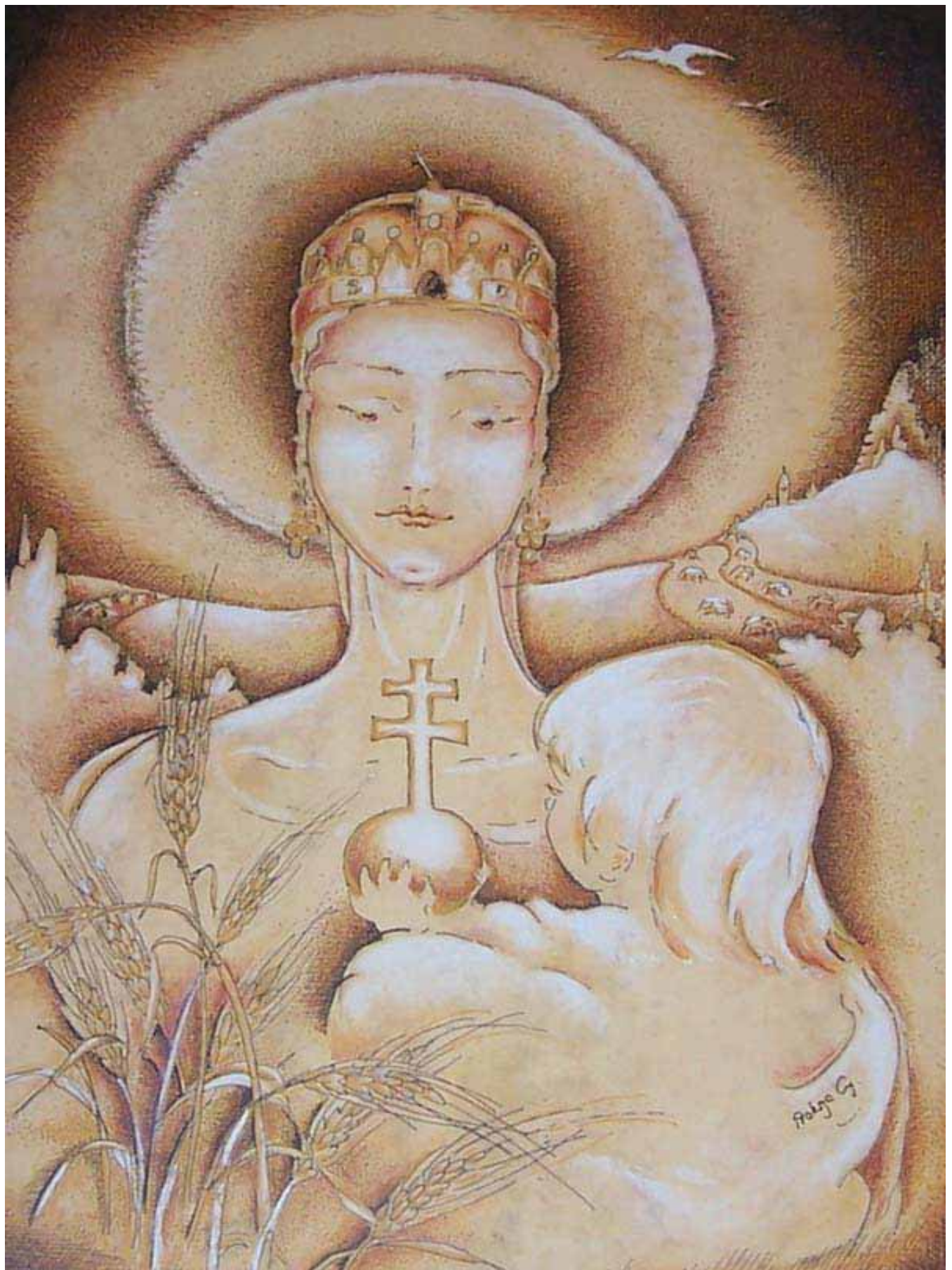
A jövevények azonban enyhén kacskaringós léptekkel tovább haladtak. Varga örült, hogy elpárolgott az érdeklődésük.

A kis szárnyasoknak azért csak addig van mit enniük, míg el nem szárad a fű, ki nem apad a tó, ők semmit sem tudnak felhalmozni s tárolni. -fűzte tovább a gondolatait Varga Péter. Az embernek tulajdonképpen gyönyörű képességei volnának, ha okosan élne velük, s nem pazarolná olyan dolgokra, amivel akár más fajú, földi élettársaival együtt önmagát is elpusztíthatja.

-Na! -próbálta magát visszazökkenteni a prózai valóságba. -Ideje véget vetni az ebédidőnek. Mire való az, hogy itt a madarakat nézegetem? -kérdezte saját magától. Aztán, miközben a hivatala felé irányította a lépteit, válaszolt is a bensőjében feltett kérdésre. -Az ember nem lehet szakbarbár. Értelmiséginek lenni annyi, mint a világ lehető legjobb ismerete alapján gondolkodni. Kérdezni, választ keresni, a szerzett tudást tovább adni.

Nyár vége volt már. Rövidre kaszált fű símult a talpa alatt. Gyalogút koptatott vonala húzódott amerre az emberek szabták rövidebbre a céljukhoz vezető közös ösvényt. Pusztába vezető régi gyalogutak jutottak róla az eszébe. Távolban kéklő fasorok közül, tanyák kivillanó, meszelt falú fehérsége. A táj, ahol diákkorában gyalogolt a távoli földekre, mert a vakáció akkor emberformáló mezei munkával telt a szülők kicsike birtokain.

Hirtelenében múlhatatlan vágy fogta el. Elmenni oda, ahol az emberek kalapot emelve köszönnek egymásnak. A nagy tágas csendességbe, az innen pár lépésnyire kezdődő, lebetonozott, dübörgő valóságból, ahol ez a kevéske kis zöld sziget sem váltja meg ezt a lármás, zavaros természetű világot.

Ezer évünk

SZÁJBELY ZSOLT

Somuki és a gyerek

Somuki, a vándor, ki végigjárta az elfeledett századok ösvényét, s mindeközben igen keveset szólt, mert bizony a beszéd és a szavak lehetnek gonosz fegyverek, egy napon megérkezett a Tizenkettedik Birodalomba, s mivel teste és szelleme is igen fáradt volt, leheveredett egy magányos fa árnyékába. Kémlelte a tájat, talán embereket keresett, bár valószínűbb, hogy a táj formáit igyekezett emlékezetének agyagfalába vésni a látvány csalóka vésőjével. Hosszú, ősz haja finom selyemként ölelte körbe vállait, mintha egy nagy hóesés látványát kívánta volna megőrizni az eljövendő korok számára.

Az égi óceán vizén óvatos felhő-ladikok úszkáltak és Somuki megérezte: esni fog.

Fölkerekedett hát, s vándorolt tovább a Birodalom berkeiben, amikor is találkozott egy kicsiny fiúval.

-Szép napot apó! -köszönt rá a gyerek.

-Neked is hasonlókát gyermekem! -válaszolta Somuki.

-Honnan érkezett a Tizenkettedik Birodalomba? -érdeklődött a fiú.

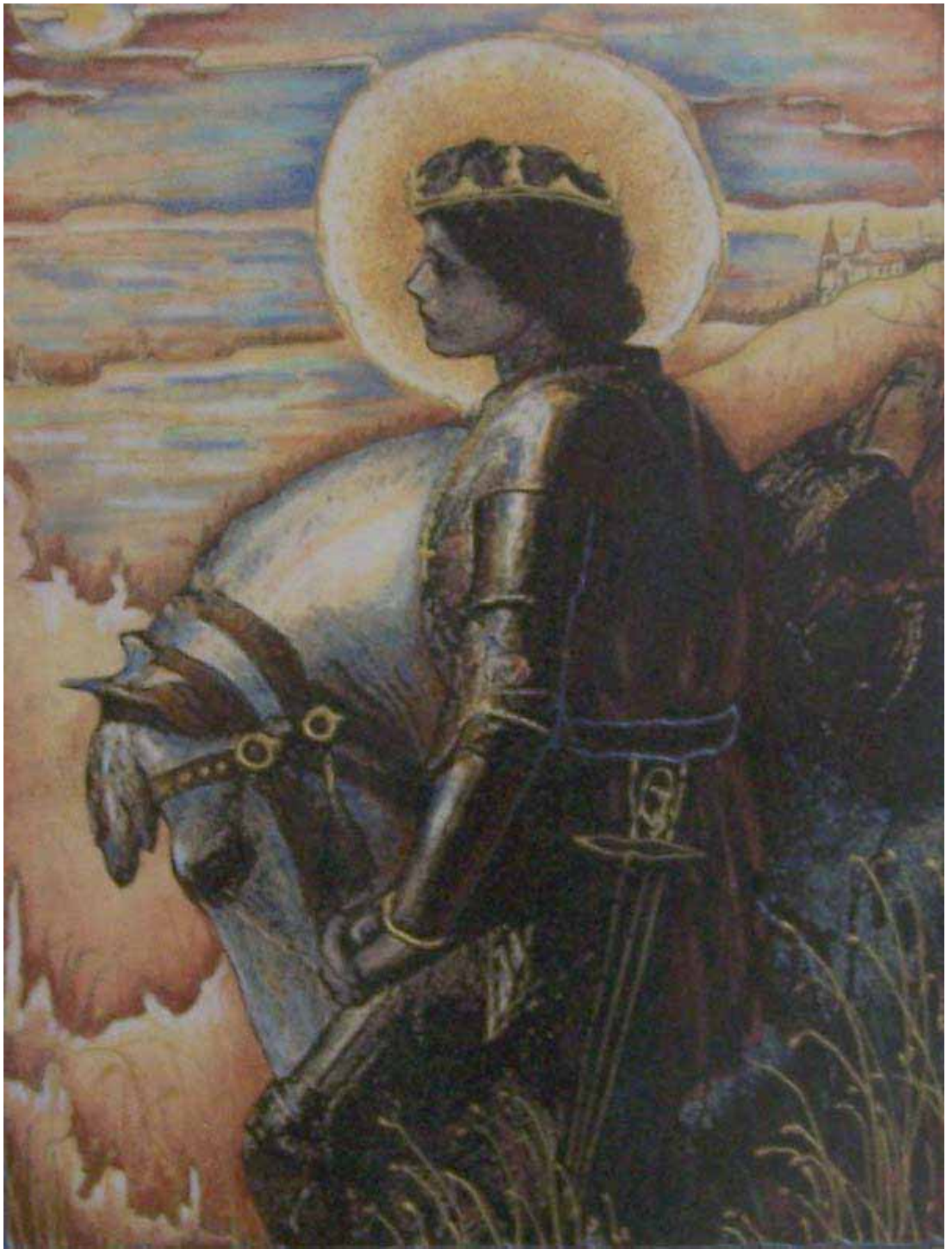
-Honnan érkeztem, s merre tartok, ezek mind fölösleges kérdések gyermekem!

-Mégis, segíthetek valamit apó? -kérdezte a gyerek.

-Köszönöm fiam, de nincs szükségem semmire. Ég áldjon, most folytatom utamat!

-Ég áldja az apót is! Ég áldjon Somuki apó!

Somuki meglepődött, hogy nevéen szólították, megfordult hát, hogy beszéljen a fiúval, de mire hátra fordult, már nem látott senkit sem, csupán a sötét felhőket. Az ég zengeni kezdett, s eleredt az eső. Somuki elhevert egy hatalmas fa lombja alatt, mert olyan zivatar kerekedett, hogy képtelen volt folytatni útját. Álmában újra látta a fiút, de most nem szólt hozzá. Hajnalban a Nap fénye ébresztette, majd komótos léptekkel elindult a messzeség felé, s már nem látta azt a kicsiny sírt, mely a fák között árválkodott, mint szürke kavics a kopár hegytetőn.

Szent László

MÓRITZ MÁTYÁS

Vagy nem

Bolondság

Az alattvalók hosszú és tömött sorokban várták a bebocsáttatást királyukhoz, aki már előre dörzsölte két lapátkezét, hogy milyen szép ajándékokat is tehet kincstárába.

Talán a leghosszabb sorban ott állt a mi hősünk is, akit sokan megnéztek, és már előre sajnáltak, hiszen nem volt nála egyéb, mint egy galamb. Már jó előre összesúgtak a többiek, hogy mit fog kapni ezért a jó és igazságos királytól.

Mindezzel a mi hősünk nem sokat törődött, hiszen már régen elmentek neki otthonról. Kivárta türelemmel az előtte állókat, talán az is megeset, hogy valakit maga elé engedett, mintha csak meg akarná vártni a királyt.

Mire sorra került, a király két oldalán a plafont verték az ajándékok. Volt, aki utolsó háziállatát, volt, aki arany kincseit, volt, aki egyetlen lányát és szép feleségét adta neki.

Hősünk csak nézte a bőséget, szeme majd belefájdult a csillogásba. Nagy bódulatából maga a király térítette észre, aki mivel már fáradt volt, nem is kérdezte hősünk nevét, nem is kérdezte, hogy honnét jött, rögtön az ajándék érdekelte.

Hősünk széttárta két kezét, melyben a galamb lapult addig szó nélkül, és amely egyenesen kiszállt az egyik ablakon.

A király hirtelen nem is tudta mire vélni, hova tenni a dolgot, de kérdeznie sem kellett, hősünk nevetve mondta, hogy látja királyom, hoztam is ajándékot, meg nem is.

Erre nem tudott mit mondani a láthatóan vöröslő fejű király, ezért inkább jól végigmérte hősünket, majd pillantása megállapodott hősünk fején.

Ha azt mondom hogy kócos volt, nem mondtam még semmit.

Hősünk jól beletúrt, és büszkén közölte a királlyal, hogy kócosan járok, hogy a fésű ne kopjék.

De ha jobban belegondolok, még fésűm sincsen, hiszen annyi az adóságom, hogy a semminél is kevesebbem van.

A király ezt már nem állta meg mérges szó nélkül, és rögtön hívatta testőrségét, és börtönbe dobatta hősünket.

De a király olyan gazdag volt, hogy még a kéz és lábbilincsek is gyémántból voltak. Bár ez hősünk gyötrődésin mit sem enyhített, hisz ahogy magának megjegyezte: a bilincs akkor is bilincs, ha drágakövekből van kirakva.

Első nap abban reménykedett, hogy másnap kiengedik és szabadságot nyer, második nap a harmadikat várta, és ez így ment vagy egy álló hétig, de lehet, hogy egész egy esztendeig.

Lassan már hozzászokott új életéhez, mikor új testőrök jöttek, akik lekattintották róla a bilincseket, és egy üleprúgással útjára is engedték.

Ahogy ment-mendegélt, találkozott egy zavaros tekintetű emberkével, akit nem ismert, de aki valamiért mégis megszólította.:

-Hát magával meg mi történt? Olyan viseltesnek tetszik lenni. Honnét jön, és mi járatban erre?...

-Egyenesen a király udvarából, annak is a legsötétebb kamrájából.

-Mit vétett, jó ember?...

-Hogy mit? Tréfálkozni akadt kedvem.

-És mit kapott jó kedvéért cserébe, ha szabad kíváncsinak lennem?...

-Börtönbe vetettek, és jól megdolgoztak a király őrei. Akik szerintem még a követ is megnyúznák, ha bőre volna.

Na erre már nem tudott a zavaros tekintetű ember mit mondani, hiszen előntötte a düh, a vak harag.:

-Hát már velem is viccelődni támadt kedve? Hogy jön ön ahhoz, hogy ilyen otromba tréfát űz velem?... Na adok én magának!

És azzal jól helyben is hagyta hősünket, aki egy napig, de lehet, hogy egy hétig feküdt mozdulatlanul az úttalan úton, ahol még a madár sem járt.

Aztán egyszercsak feltápáskodott, hogy történetemnek vége is legyen, és megjegyezte csak úgy magának útmutatásul a későbbi büntetéseket és veréseket megelőzendő:

Úgy látszik, királlyal és bolonddal nem jó humorizálni.

Némaság

Volt egy falu, és abban egy nem éppen takaros kis ház, abban egy néma gyerek, akinek már akkor sem értették szavát, mikor még beszélt.

Sok történet kering afelől, hogy miért nem nyitja ki a száját. Volt aki szerint az anyja megunva az állandó okoskodását, bevarrta belülről a száját, volt aki szerint az apja úgy ellátta a baját, hogy kiverte belőle a beszélőkéjét.

Hogy mindebből mi volt igaz, és mi nem, -hagy ne én döntsem el.

Barátja nem sok akadt a kis némának, ha jöttek is a szomszédból gyermekek, nem tudták kicsalogatni kuckójából, mert nem elég, hogy néma volt, de még süket is.

Vagy legalábbis ezt hitték felőle, hiszen kérdezni hiába is kérdezték, hogy hallja-e amit mondanak neki.

A gyerekek hanyagolni kezdték, az özvegyé lett anyja pedig inkább magával kezdett foglalkozni, mintsem hogy.

Gondolta, most bepótolja amit eddig elmulasztott a férje, ura és parancsolója mellett. Hiszen neki ez a három volt eddig a szentség.

A kis néma ki-kimerészkedett a házból, és felfedező utakra indult.

Felfedezte, hogy a ház mögött, közel az erdőhöz, mind több varjú telepedik meg.

Kedves elfoglaltságává lett, hogy a zsebeibe kenyereket tömköd, és azt szórja szét új barátai között.

Így ment ez napokig, hetekig, talán hét álló esztendeig is, és a végére láss csodát: ha beszélni nem is tanult meg a kis néma, de károgni annál jobban.

Örömeiben először titkolta tudományát, majd végül szeretett volna bemutatón tartani édesanyjának, aki akkora már nem élt.

Örömtánc

A faluban nagy vigaszság volt készülőfélben. Aki élt és mozgott, ki akarta venni a részét a mulatságból.

Volt aki sütött, volt aki főzött, volt aki a szervezésben vette ki a részét, és volt aki kitűnően dirigált, és szemfülesen nem tett semmit. Még olyan is akadt a nagy sokaságban, aki vészmadárként károgott, hogy ennek sehogy sem lesz jó vége, hiszen ha eddig megvoltak vigaszság nélkül, eztán is meglehetnének békében.

De csak legyintettek a vészjóslóra, majd minekutána nem vett erőt magán, és nem hagyott fel jóslatai közkinccsé tételével, fogták, és egy sós kútba dobták.

De egy valamiről megfélekedtek az urak, és a sütő- főző- szervezkedő vénasszonyok nem értesítették a nagy készülődésről azon asszonyokat, akik a határban dolgoznak, éhesen az éhbérért.

Az öregek fáradtak voltak, hogy kicammogjanak hozzájuk, az urak meg az öltözködéssel voltak elfoglalva, de nagyon.

Így az esti bálba becsületes, dolgozó asszony nem akadt, az urak a kurvákkal is eltáncoltak.

-A vészjósló sajnos már nem élhette meg, hogy a végén csak igaza lett.

De ez már egy másik történet, amit soha nem mesélek el.

Szegénység

Volt egy falu, amelyet még a világ nem látott, amelyről még ha akartak volna sem olvashattak, hiszen olyan szegények voltak, hogy se megyei lapjuk nem volt, se tévéadásuk, jóformán semmijük.

Az embereknek munkája nem volt, elfoglaltságuk viszont egy, de az biztos.

Reggel, miután feltápáskodtak az előző napi fáradtságukból, mindkét kezükbe fogtak egy-egy vödört (még az is lehet, hogy lyukas volt az aljuk), és a csapból ameddig csak lehetett töltötték. Tömött sorokban járultak a faluszéli kúthoz, hogy a vödörkből a vizet beléje öntsék.

Mire beesteledett, annak a rendje és módja szerint kiapadt a kút, és reggel kezdhették előlről a lehetetlen küldetést. Hogy ki építette eme rossz és megátkozott kutat, senki nem tudja, de az ismeretlen építő emlékére világnagy szobor áll a falu főterén.

Lába előtt mindig friss virág.

Büszkeség

Kiállításra készültek a diliházban. Mindenki kiállíthatta a maga eszkábálta kis kincsét.

Lehetett bármivel nevezni: versel, rajzzal, mondókával, festménnyel, egyszóval bármivel, ahogy már az előbb is mondtam. De nem lennének ugye bolondok a bolondok, ha nem tennének bolondságokat.

Így esett meg, hogy a diliház összes lakója a maga faszablyáját állította ki.

A zsûri csak vakargatta a fejét, hogy akkor most mitévők legyenek.

Eltelt a gondolkodással egy nap, de lehet, hogy egy hét is, végül megszületett az egyetlen jónak tetsző döntés: holtversenyt hirdettek a bolondok között, akik mind azt bizonygatták, hogy csakis a saját szablyájuk lehet a legjobb, a legszebb, a legkiválóbb mind közül.

Át sem vették a jutalmukat (ami a tavalyi faszablyák voltak), inkább elvitatkoztak egy napig, vagy egy hétig, aztán miután nem jutottak dűlőre, egymásnak estek a faszablyákkal.

Legkisebb

Élt egy öregúr, s annak három gyermeke. Hogy ne legyen unalmas a mesém, most az egyszer a legidősebb és legbutább indult útnak közülük.

Aki nem igazán törődött azzal, hogy merre veti az útja, hogy valami hőstettet kellene véghezvinnie, mondjuk megküzdnie egy hétszer hétfejű sárkánnyal, mert különben nem kerül egy mesekönyvbe sem.

Ment csak, mendegélt, hát el is fáradt, mint mondjak.

Mindenáron egy lovat akart szerezni.

Útjába került bár nem is egy lovarda, ahol megmutatták neki a legszebb, legerősebb paripákat, de egy sem tetszett neki. Így hát mindenholnan továbbállt, és inkább fájlalta a lábait.

Azon kezdett egy darab idő után gondolkodni, hogy hogyan tehetné könnyebbé a járását, mert mindegyre nyomja csak az átkozott csizmája, amit mondanom sem kell talán: a legkisebb testvértől orozott el, hogy nehogymár.

Egy idő után, mikor már vérben állt mindkét lába, egy Olák-kal találkozott, akitől tanácsot kért, de az csak széttárta két lapát kezét, az égre meresztette szemeit, és úgy is maradt.

Talán még mindig ott áll, ha azóta le nem ült, vagy össze nem esett, vagy akármi.

Ment hát tovább a mi nem is kis hősünk, és a nagy számok törvénye alapján végül csak belebotlott egy tyúklábon forgó palotába, és találkozott egy világszép királykisasszonnyal, akit el is vett ott nyomban, fele királyságot is kapott, vagy amit akartok. Mivel nem akart zűrt magának, inkább egy nyugodt és tisztos férj életét, útnak indult újra, hogy keressen egy anyóست magának, merthogy a világszép satöbbi királylánynak nem volt se anyja, se kutyája, se macskája, de még csak egy varangyos békája sem, amit csókolgathatott volna, ameddig az ura úton van.

Hősünk nem is került elő egy nap, és egy hét elteltével sem.

A világszép satöbbi egy idő után megunta a nagy várakozást, és azt hazudva apjának, hogy csak leugrik egy doboz cigarettáért, eltűnt, mint egy Stendal regény-alak.

Hősünk valahogy hazakeveredett, és szomorúan adta tudtára apjának és két testvérének, hogy ezen a kereknagy világon lehetetlen zöld lovat, okos olákot, és kedves anyóست találni.

Azzal lefeküdt, hiszen másnap a királynak születésnapját ülik, és még nem találta ki, hogy mivel kedveskedjen.

Talán majd egy galambot visz ajándékba. De ez már egy másik történet, amit már megírtam. Azt hiszem.

Utolsó

És akkor a legvégire még egy történet, hogy azért meglegyen a mesebeli hetes szám:

Élt egy faluban egy alapjában véve okos ember, aki gyakran el-eljárt az egyetlen kocsmába, ahol a bódulattól megeredt nyelvű földiek viccekkel próbáltak túltenni egymáson.

Egyszer ő is közéjük ült, és valahogy ottmaradt és ragadt.

Eleinte némán, mosolyogva végighallgatta a vicceket, majd a legvégükön nagyot nevetett, ízesen, jólesően.

De ahogy telt az idő, egyre korábban nevette el magát.

Még vége sem volt egy-egy viccnek, már a térdét fogta, a hasát verte.

Telt-múlt tovább az idő, és már akkor is röhögött, mikor bele sem kezdtek a viccmesélésbe.

Később már a rémtörténeteken, és gyász híreken is csak nevetgetnie támadt.

A végén már hírek nélkül is kacagott, és hahotázott.

Már földiek sem kellettek, se kocsmá, se sör.

Elvult egymagában is.

Néha ha elfáradt a nagy vidámságban, nekiült megírni egy-egy kis történetet, ami kis falujában megtörtént.

Vagy nem.

BORSI ISTVÁN

Királyság az égből...

Hol volt, hol nem volt, oly régen, tán igazság sem volt. Királyság az égből alászállt a Földre – mesélik az ösöregék. Fent az égben volt egy királyi nemzet – mondják ők. E nemzetnek minden fia király volt, minden lánya fenséges királyné. Ők oly gyönyörűek voltak, hogy az országukban a nap sem süttött, mert az ő fényük – bizony - elhomályosította volna azt.

A fiatüendérek lángot mintázó, csúcsos sövegekben voltak, a leánygályok pedig magát a Teljutat tették hajuk köré pártának, melyen csak úgy sziporkáztak a csillagok. Tátos lovaik magik is oly szépen voltak, hogy ember azt le nem írhatja. Nemesek, tüzesek, értelmes szemükön látszott, hogy csakis a gazdáik szolgálataért élnek. Kantárik, nyergeik, ezüsttel, arannyal voltak díszesek.

Úgy tartják a mai népek, hogy e királyok, Magnapról jövének, Magnépnek hívtak maguk között. Hajuk, akár az élő arany. Kinek, mint a tüzes, forró színaranyé, kinek, mint az érő gabona. Ruházatuk arannyal mívesen díszített, légiesen könnyű selyem, testhez simuló nadrág, puha, díszes, hosszú szárú csizmával. No és a felsőrész, tele volt írva a Világ Világosságának történetével, amit a hímzett mintáikból is el lehetett olvasni.

Mintha már otthon érezték volna a küldetésük veszélyeit, magikra írták fel a visszatalálás térképeit. Ha elvesztették volna meseszép úti köntösüket, hát hímzéseik ott ékeskedtek ruháikon, sövegjükön, pártáikon. Ha amaszt is el kellett volna hagyniuk földi útjukon, megegyeztek, hogy egymásnak szemibe nézve, abból is kiolvassák majd a visszajutás útját.

Dolguk az volt, hogy eljussanak a Földanya szívéhez, s ott erősséget hozassanak létre. Ez az erősség célja az volt, hogy az égiek támogatása segítségével kitisztítsák az életnedűt elszivárogtató barlangokat, helyreállítsák ama szívnek ősi formáját, melynek égi másával együtt kell lüktetnie.

Mivel ama helyre minden alsó és felső rendeknek tilos volt az égből leszállani, az ide összefutó ereik mentén juthattak volt oda. Nem zavarhatták meg kintről az Anyácska szívdobbanását.

Így hát fellelték a Szent Szelet, a ma már Szent-György ösvénynek hívatott utakat, melyek elvezettek volt a Dobogó Szívig. Sietniük kellett, mert az életerő csak egyre gyengült a Földön. A mélység démonjai olykor-olykor felszöktek a felszínre, hogy szétzilálják a földi világot. Sok volt a torz, magtalan növény, az állatok teje, életkedve elapadt, az emberek asszonyai halott gyermekeket szültek. A nyugtalanság éhínséghez, háborúhoz vezetett.

Az istenfiak így értek el a keleti bejárat szűk völgyét, mely sötét, erdős bércek között húzódott meg. Itt az éji sötétben is biztonságban haladtak, mivel ők magik a fényhozók. De csak egyesével juthattak át némely szoroson. Nem tudták, hogy e föld mi varázslatot, meglepetést tartogat számukra.

Az egyik kanyar után, az első utazó fénye egy függőleges, sima sziklafalra vetült. Az meg - mint egy tükör - visszaverte az istenfia fényét. Pontosan úgy tetszett, mintha a hegy megnyílt volna, s kilépne belőle egy világító lény. Úgy ám! Szemben állt, szembe szállt az első mágussal. Az égi jövevény soha sem tapasztalt éjszakát, soha nem látta saját képmását. Azért, mert ahonnan jöttek volt, minden fényből volt megalkotva. Úgy hitte, hogy a hegy szelleme állta útját. Ha ki akart térni előle jobb felől, amaz útját állta, ha meg amúgy, a másik is úgy! Vette volna elő fegyverét, de amaz is fenyegette őt. Égi buzogányt pedig nem használhatott, hiszen a szent helynek kapujában, az életnek ösvényén járt. Mit volt mit tenni, a lába alól szedett fel egy marék sarat, majd a saját képmására hajította. Amaz szintén így tett, de nem találta el az utazót. Minden egyes sárgolyótól kisebb lett a tükör fénye, majd végleg el is tűnt a falról.

A bátor istenfi így jutott túl az első kihíváson. A harc közben viszont elvesztette égi koronáját, mely egyetlen hatalmas, csillogó karbunkulus kő volt. Míg viselték, az ég zenéje szólott belőle. Tündérnek, istenfinak kellett lenni annak, aki azt meg is érthette. Kereste is a lába alatt, de a nemes ékszer a sárban elveszítette a fényét, s ott maradt, letaposva. Sietni kellett tovább, hogy a küldetés ne szenvedjen csorbát.

Miközben az első úttörő, kényes köpönyegét szaggató bozótosban haladt tovább, mögötte lévőek sorra elvesztették ezen az ösvényen koronáikat. Ki úgy, hogy hasonlóan járt, ki meg úgy, hogy ágak, kiálló sziklák verték le az égi koronát róluk. Odafent soha sem találkoztak olyan akadállyal, mi előtt meg kellett volna hajolniuk. S nem találkoztak saját tükörképeikkel, amittől megrettentek volna.

A völgy, mire elvonult a csapat, gyémántokkal lett lekövezve. Úgy tartják, hogy aki megleli az isteni ősök útját, annak lába a csillagok zenéjére, bölcsességére hág majd, s kedvére válogathat az elhagyott koronák között.

Csak egyetlen-egy istenfi, Szikorka lépett ki úgy az Anyaölbe, hogy megőrizte fején az égi kincsét. Valamennyi között ő volt a legkevésbé felkészült, nem vette annyira komoran, komolyan küldetését, mint ama mások. A többiek szerint egy keréssel többje lehetett neki.

Végig hahotázta az utat. Olyan sok dolog más volt, mint odahaza. Mindent meg akart érinteni, szagolni, el-elmaradozott, hogy a mohákat megsimítsa, vagy meghallgasson egy harangvirágot, mikor a széltündér meglibbenti azt. Áhítatában sokszor letérdelt a földre, hogy figyeljen a mókás apróságokra. Szerencséjére, pont így került el a fejmagasságú sziklatüskéket, ágcsonkokat.

Mikor az ő fényétől is visszacsillant a völgy kristálya, a tükörképe elé állt és rámosolygott. Majd tett néhány játékos billegést a tükörképe előtt, amaz szintúgy. Majd, barátsága jeléül tenyerével a másik tenyerébe csapott. Mindketten olyan jól szórakoztak, annyi vidám percet töltöttek együtt a hegy szellemével, hogy nehéz volt tőle az elválás.

Ráadásul látta Szikorka, az istenfiú, hogy ez a társa semmivel nem alacsonyabb rangú őtőle, hiszen viseli az égiek koronáját. A sok nevetéstől oly melege lett, hogy köpenyét összehajtva a hóna alatt vitte tovább. Őt is érték a tövisek, de neki a bőrét is megszagatták. De amire kiért a völgyből, sebei már be is gyógyultak.

Az Egeket a Földdel összekötő fényoszlopot kellett volt, hogy a Fény Fiai erősítsék. Az élet patakjának szívébe kellett volna letenni koronájuk, de már csak Szikorka fején maradt meg egyedül. Nagy is lett az ő dicsősége a többiek között.

Tiszteletük jeléül Szikraur, Szikur néven hívták őt ezután.

A királyi karbunkulust menten a szent liget közepibe elásták, majd elébb a hegyébe egy Fényőrt, azaz fenyőt ültettek. Később, az itt maradó gondozók feladata az volt, hogy a fenyő helyébe - beszélő kőből- Szegurat faragjanak. A Szeg Úr oszlopát tulajdonsága miatt Messzibot-ként is emlegették. Mondják, ki megérinti azt, a csillagokból jövő üzenetet is képes meghallani.

A lángyalok kettős körbe állva, egymással szemben áramolva énekeltek és táncoltak. Lábik alatt alig hajlottak meg a fűszálak. Mikor hangjuk lesiklott a környező völgyekbe, az elszáradt források csilingelve felbuzogtak.

A fiak a 24 irányú sugár különleges metszéspontjaihoz táboroztak. Hét nap és hét éjen át dolgoztak, isteni eszközeikkel megerősítették a Földanya szívének külső védhálóját.

Hegyet vágtak, völgyet temettek, barlangokat mélyítettek, míg elkészült a Szer, a központ, melyet nyelvükön csak Emberszéknek hívtak.

Minden kőműves csapat egy-egy istenidéző jelet, egy Szent Betűt rótt ezen kiemelt pontok köveire. Aki elindult valamerre a világba, olvasta az állomás jelét, majd a következő pont rovásával kapta meg az Irány Szent Nevét. Éjjelente különleges, hideg tűzű lámpásaik szórták a fényt, csúcstól-csúcsig.

Tátos asszonyok súgták meg az itteni embereknek az ősi jelek hangjait, adták az Anyanyelvet.

Később ezt az Emberszékét, Földanya Szívét – mesélik ükapáink, Szik Ambriának nevezték el, a félistenek földje a Pilis Ten közepén.

Az istenfiak küldetése lejárt. A Földanya ismét lüktető, termékeny életet kezdett élni. A gabonák újabb sorokat fiáltak. A gyümölcsök édesebbek lettek, mint a méz. Az ég madarai ismét énekeltek. A tehenkék ikerborjaknak adtak életet. Az emberek közé eljutó tudós úri emberek sokakat kioktattak a magik tudományából. Akik elvégezték a tudás oskoláját, Magos-nak neveztettek.

Damást - az istenfik közül - az emberek és az állatok is elfogadták a királyuknak.

Az emberek háborúzás helyett otthonokat építettek, s a földművelést tanulták.

Szikra, a vidám, bolondságról híres istenfi lett a szív központjának őre. Rengeteg rejtvényt, huncutságot rejtett el a környező erdőkben és hegyekben, hogy a kései idelátogatókat is szórakoztassa.

A földi asszonyok az isteni lányoktól istápolást, füvek és fák szellemének megismerését, szövést, fonást, étel és áldásadást tanulhatták meg.

Bizony, olyan régen volt már, hogy idejöttek volt, hogy az istenfiak elfeledték az utat hazafelé. Össze is gyűltek, hogy megtanácskozzák, miként juthatnak haza. Megbeszélték, hogy megtették a dolgukat, kitanították, tudásukkal megáldották az emberiséget. A Pilis új őrzői, a földiek legkiválóbb tudósai, a Filis Tenek, a hit, szeretet és a nyelv őrei a Tennők, már a helyükön voltak.

Mindnyájan más részletre emlékeztek. A Föld tompa fénye elhomályosította a biztos tudást.

-Egyet se búsuljatok! – mondta nevetve Szikur, a király. Hisz elhoztuk a térképet a ruháinkon! Rajta a csillagos ég minden titka!

Igen ám, de a királyi palást kivételével mind elveszítették, vagy elhagyták azt.

Rájöttek, hogy a földi világban a törtető akarat az, mely nehezíti a hazatalálást. Erővel, indulattal törtettek az eléjük kerülő akadályokon keresztül a megérkezésük alkalmából.

Szikur úgy döntött, hogy az egyetlen megmaradt palástot a földre helyezi, s azt körbeállva, valamennyien emlékeznek majd a visszaútra.

Igen ám, de rájöttek, hogy elvesztették a koronájukat is, melytől fenséggé lettek, ami segítségével megérthették a világ valamennyi lényének a gondolatját. És ennek az utolsó darabja a Szeg alatt, a Földanya Szívében pihen.

Rájöttek az istenfiak és lányok, hogy mikor nem hajtottak idejében térdet az elibéjük kerülő akadályok előtt, leverődött az isteni koronájuk a földre. Mások pedig akkor veszítették el azt, amikor még nem tudták, hogy elvarázsolt világ a Föld. Félelmük támadt, harcolni kezdtek és sárral dobálták saját tükörképeiket.

Bizony először sírni, búslakodni támadt kedvük, hogyan is lelhetnék meg a sárba rekedt kincsüket. -Gyertek, és megtudjátok az utat! – szólította valamennyi társát Szikur. – Nincs veszve semmi! Álljunk körbe, fogjuk meg társunk kezét, nézzünk mélyen a szemébe és táncoljunk. Csak bízzatok! Így is lett. Mindenki az ő isteni kedvesével táncolt, a palást körül. Szemeik oly mélyre láttak, hogy eljutottak egymás szívéig. A szemük színes bogárában rejlik az a középpont, ahová visszajutni igyekeztek. Addig és olyan szeretettel nézték egymást, mígnem meglátták a társuk valódi fényét, fején a koronával. Az a pár, aki szeretetben így egyesült, menten visszakerült a Földanya Szívének csatornáján, az Ég Szívébe.

Hamarosan nem maradt utánuk más, mint a tisztáson hagyott Égi Palást.

Az emberek kiválóságai pedig e mintákat bevésték kőbe, fába, hímezték, vetették, oktatták iskolákban. Tudták, hogy az ember egyszer eljut addig, hogy a másikában is felismeri majd saját isteni mását, a jelek, az ősök útján, az istenfiak otthonába is eltalálhat.

MAGDÁS EMŐKE

Hazafelé az éjszakában

Mélyeket szippantottunk a kávé illatából. Alkonyodott. Félrehajtotta a függönyt és kinézett az ablakon.

- Jöhetne már Antal. - sóhajtott - A tehének rég hazaértek. Fejni kéne.

Aztán visszakucorodott a díványra és lehorgasztott fejjel meredt maga elé.

- Öregszem. – szólalt meg hirtelen és láttam, hogy megremegett a kezében a csésze – lassan kifognak belőlem a fölösleges dolgok. Régen annyi mindennel foglalkoztam. . .

Mély csönd telepedett a vállainkra. Ha másvalaki mellett ültem volna, talán zavart volna a csönd, de vele sosem zavart. Mással lapos lett volna, de vele mindig jó, vele nem lapos, hanem termékeny, lélegző a csönd. Egy légy zümmögött a fejünk fölött, majd rátelepedett az asztalra. Nagy kerek szemei voltak, szinte hallottam is, ahogyan tisztálkodik.

- Manyika – hörgött egy hang – szomjas vagyok. Adj innom.

A konyha másik végében egy asszony feküdt, összeszikkadt teste soványan süppedt a paplanok fogságába. A párnán szétterült az ősz haja és a keskeny szájával mindig mormolt valamit. Kilencven éves már. Öt éve haldoklik. Fél, nagyon fél a haláltól, pedig már megszokhatta volna a gondolatát. Ott lebeg a feje fölött. Észrevehette volna, amikor már egyértelművé vált, hogy csak a kapszulák segíthetnek és az is, hogy egyre sűrűbben kell kiváltani a recepteket. És abból is, hogy nő a mosatlan, hogy ülepszik a por a szobában, és a sarokban nyugszik a seprű, a kéz pedig remegve pihen az ágyon.

Manyika felállt és kelleetlenül tette-vette a fonnyadt testet, vizet adott az asszonynak, aztán visszasüllyesztette a párnára.

- Olyan, mint egy nagy gyermek. – suttogta. – Már nem tudom, mit kéne tennem. Már nincsen türelmem. De teszem, amíg lehet. Ki tudja, én is hova jutok.

Aztán mintha megcsillant volna a szeme, hirtelen felpattant és egy dobozt rakott elé. Mindenféle fénykép került elő, megfakult, lekapott életpillanatok.

- Ez a fiam. – mutatta.

A képen egy fiatalember mosolygott vissza rám katonaruhában, délcegen feszítve egy ágyú mellett. Aztán mindenféle mosolygó emberek kerültek elő, egy asszony, egy leány, kerítés, lovak, házak, szemüveges nénik és bácsik, harisnyás gyermekek kidüllesztett pocakkal, duzmaszkodva.

- Régen más volt minden. Volt nyüzsgés a faluban is. Most már csak mi, öregek maradtunk. De nem, nem is hiányzik már nekem a zaj. Amikor fiatal leány voltam, akkor sok kérőm akadt. Volt egy titkár is, aki csapta a szelet, de amikor háztűznézőbe jött, én kiszöktem az ablakon és ezt a hórihorgast választottam. Jó ember, csak a szája csúnya, amikor bort iszik. De ez mindig csak bort iszik és húzza maga után az életet, mint az ökör. Egy perc nyugodalmam nem volt soha. Mindig tenni-venni kellett, építeni, gyűjteni, gürcölni, a négy gyereknek házat és autót adni. . . elmúltak ezek a dolgok is. És nekem nem maradt semmim. Élet ez így szerinted? Magunknak sose gyűjtöttünk semmit. Még mindig itt ülök a tapotottföldes konyhámban, míg a gyermekeim nagy csinnadrattában élnek. Talán máshogy kellett volna. – mondta és tekintete egy fényképre szegeződött. Elnéztem ezt az asszonyt. Ennek az asszonynak az élete megfeneklett. Hol az igazság? Nincs igazság. Ennekem mindig sikerült diadalmaskodnom a Változatlan fölött és kacagva egy kecses mozdulattal félrelökni mindent. Világéletemben így volt, mindig szaladtam, rohantam, kerestem, és mindig kíméletlenül dobáltam a hátam mögé a dolgokat, embereket, érzéseket, majdnemlettszerelmeket, pillantásokat, öleléseket, vallomásokat, vonzottam, taszítottam, adtam, elvettem, összetörtem. Nem, sem ez, sem az, ami nekem kell, valami más kell, jobb kell, csillogóbb kell, nem, mégsem, szerényebb vagy mégis egyszerűbb, vagy mégsem, vagy éppen semmisse. Az én időm mikor jön el? Sosem volt egy olyan dolog, amiről ne lettem volna képes levenni a szemem. Ez az asszony pedig kiválaszott egy utat magának és töretlenül lépdelt rajta. Neki van igaza?

- Már viselő voltam, – folytatta elcsukló hangon - amikor egyszer megszöktem az uramtól. Hazajött részegen, nem volt ebéd az asztalon és mérgében betörte az ajtó üvegét. Akkor fogtam a gyerekeket, egyik a nyakamba, másik az ölemben, harmadik éppen a karomon csimpaszkodott, a negyedik a hasamban, és lopakodtam a kertek alatt vissza anyámhoz. Anyám pedig nem engedett be. Azt mondta, soha ne hagyjam el azt a házat, amelyiknek egyszer már a küszöbét átléptem a férfival, akit választottam. És én kénytelen voltam visszamenni, mert anyámnak igaza volt. Pedig lehetett volna jobb életem is. Szébb életem is. Semmi sem ment úgy, ahogy kellett volna. – a keze remegett, könnyek gyűltek vizenyőskék szemébe és legördültek az arcát keresztező pókháló-alakzatú ráncok között. – Ezer tervem dőlt össze, minden vágyam és minden reményem. Mindegy már. Megöregedtem.

Csöndesen ültem mellette. Az jutott eszembe, hogy mindig van egy vagy két dolog, ami nélkül nem lehet élni, és az végül mindig sikerül, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne. Amikor mégis összetalálkoznak az egymáshozvalók és ottragad a pillantásunk rajta. Amikor megtaláljuk a helyünket, és nem moccanunk többé onnan. De valóban sikerül? És tényleg megtaláljuk? Az út kacskaringós, hogy legyen miről mesélni az unokáinknak. Én úgy hiszem, itt a nagy igazság. Az élet nem csak szakadatlan földrehuppanások és felkelések sorozata, hanem KELL lennie olyan pontnak, amikor már minden simán megy, de csak úgy, magától, és nem kell félni attól, hogy elmúlik, elszáll, elillan az a valami, az a pillanat, amit a földi szívünkkel mennyországnak szoktunk érezni. Van egy pont, amikor a Jó lesz a természetes és a magától értetődő még akkor is, ha a Jó mindig késik és mindig várta magát, s még akkor is, ha mindent föl kell adni érte. Néha, esténként ágyba bújva félttem és remegtem az életem felett, nem úgy, ahogy ez az asszony, aki hatvan évesen azt tudja mondani természetes egyszerűséggel, hogy mindegy. Mindig azt mondták, hogy *igazi* út nincsen, hogy minden visszafordíthatatlan, minden elhibázott döntésért szenvedni kell az örökkévalóságig. Hogy nem lehet soha lelépni az útról, amit választottam. Hogy nincs teljes ember és nincs csak *az a bizonyos*, mert mindenkinben ott a salak is és a csoda is egyszerre, minden elsűrűl, megkopik, kifakul egyszer, és nem marad más, mint a szívbe égetett emlékek, vágyak, a hajdani szép szavak, ölelések, pillantások, mosolyok, édes órák nyoma. Ebbe bele lehet bolondulni.

Élesen nyikordult a kapu. Megjött Antal. Nagy robajjal trappolt be a konyhába.

- Manyika, megjöttem. – dobolt hangosan a lábával. - Adj valamit ennem. Nem hallod? Úgy mozogsz, mint egy tetű. – és rácsapott egyet az asszony vállára, majd kikapta a kezéből a tányért. Lomhán lopakodott valami mosolyféle a szája szélére, amikor rám nézett – hányjam befelé magamba, késő van. – és hatalmas tenyerével lapátolni kezdte az ételt, majd kitrappolt az istálló felé.

- Manyika. - szólt újra a párnák közt fekvő – Itt vagy? Gyere az ágyam mellé. Félek.

Az asszony odament. Sőhajtva ült le édesanyja mellé, a fiókból zsebkendőt vett elő és törölgetni kezdte gyöngyöző homlokát. Egyszerre nehéznek tűnt a levegő. Szürkület lebegett odakint.

Az ágybanfekvő lassan lélegzett. Az arcába görcs csimpaszkodott, megvonaglott a szája és behunyta a szemét.

- Manyika, itt az idő. Késő van. – mondta. – Meg fogok halni. – a feje félrebillent előttünk és ama hatalmas akarat előtt, ami azt kívánta, hogy mindez így legyen.

Kutyák kaffogtak a kapuk alatt. Lassan vonszoltam magam hazafelé. Az elmúlás szele lengedezett az utcán és a csontjaim megremegettek hófehér leple alatt.

Az esthajnalcsillag már odafönn botorkált, az ég egyszerre kitágult és én apró pontként reszketeg térdekkal a szavak értelmét kerestem.

KŐ-SZABÓ IMRE

Emlékek Lippai Tóni bácsi életéből

Az ember, élete során sokféle történetet megél. Van, aki csak úgy elmegy mellette, de van, aki megjegyzi, és többször újraéli. Ezt nevezzük emlékeknek. Ezek az emlékek sokszor tanulságosak, vagy éppen mosolyt fakasztanak arcunkra, de egyben biztosan közösek, hogy tanulságosak. Ilyen jellegű történeteket élt meg Tóni bácsi, történeteink hőse, aki nem tett mást, csak élte életét, végezte munkáját, szerette a családját és mindig úgy tett, ahogy azt előírták, megmondták neki.

A beton és a gipsz

A zebegényi „urbanizációs bűvőhely”, közismertebben a hétvégi telek kialakítása sem egyszerű feladat volt Lippai Tóni bácsinak, aki ebben az időben volt éppen negyvenöt éves. Mert ugye telket kinézni, megszerezni, reménykedni, mind-mind szinte egy-egy külön feladat. Nem beszélve az építkezés tervezéséről, engedélyeztetésről, magáról a kivitelezésről. Persze ez hosszú folyamat, de ma már egyszerű gyerekjátéknak tűnik. Tóni bácsi ezt az akadályt játszi könnyedséggel vette. A gond akkor kezdődött, amikor a ház gleichni-ig elkészült. Ilyenkor isszák az első áldomást a készülő építményre. Ekkor a kőművesek elvonulnak, a ház falai készen vannak, megvan az összefogó betonkoszorú, az áldomást elfogyasztották, annak rendje és módja szerint. A kőművesek elmenőben csak annyit mondtak: a betonkoszorút locsolni kell, mert így köt meg igazán!

Tóni bácsi meg is kezdte a locsolást, egy házilag készített létra segítségével. Vitte a vizet, öntötte a betonra, az pedig a kiadott rend szerint szilárdult. Ez a létrára fel, majd le, aztán megint fel mutatvány – a kezdeti időszakban ment is neki, – de egyszer elvétette az egyik létrafokot és innentől szárnyaszegetten landolt a majdani szoba leendő padozatán, amely nem volt más, mint egy sima, kemény, döngölt föld. A baj óriási volt, ma már, amikor a bajon jóval túl vagyunk, csupán az emlékezetünkben él, úgy minősíthetjük: túléltek! Megsérült a gerince, csigolyái szenvedték el ezt a nagy esést. Az orvosi összegzés szerint - SZTK alapon - kapott egy jól szabott gipszmellényt. Ebben kellett tennie dolgát sok-sok héten át. A mellénynek különleges szabása volt. Ujjai nem voltak, a nyaktól a derekáig ért. A has részen egy tenyérnyi lyuk tátongott. Ez tette lehetővé a szabadabb mozgást. A kezdeti nyárvégi melegebb időben ez még jól is jött. Itt legalább szellőzött, de később, a kora őszi időkben ez kellemetlen huzattá alakult. Tóni bácsi ezen úgy segített, hogy a kiolvasott Népszabadság összehajtott lapjaival szigetelte e rést. Összegezve: úgy végződött ez a hétvégi házépítési kampány, hogy a ház falain kötött a beton, Tóni bácsi testén meg a gipsz.

Sült csirke – grillezve

Zebegény, a Lippai család mesebeli bűvőhelye volt. Hétféteken ide menekültek az urbanizált városból, jó levegőt szívni, csendes helyen pihenni, emberektől távol lenni, finomakat enni, inni. Túl voltak az építkezésen, Tóni bácsi gerince is rendbe jött, a kialakított komfort némi beszoktató tréning után már működött is. A kezdet kezdetén – köszönhetően a mindig szolgálatkész Skoda autónak – ivóvizet kellett felvinni a hegyre. Nagymarosnál, az utcai csapnál feltölteni a szögletes kannákat, helyet hagyni a sörnek a kocsiban, meghívni a vendégeket, nehogy nagyon csöndesre sikeredjen a hétféje.

Történt ez hasonló szervezés során, csupán annyival volt fűszerezve, hogy most grill-csirkesütés lesz. Mondhatnánk azt mai szóhasználattal: - kerti-parti – ott a hegyen! Tóni bácsinak volt egy csodás szerkezete, lehet, hogy még most is megvan, legalább is az emlékezetben, melyre fel lehetett négy csirkét is tűzni, a forgó részeket, rögzítő lábakat le kellett a földre szúrni, és a rúd két vége egy-egy ilyen álló tartórészen forgott, nyugodott. Kis hajtókar is társult hozzá, hogy a pirulásban az egyenletes forgás folyamatosan biztosítva legyen. A forgató, ugye, mert ezt kézzel kellett tenni, üzemanyagként sört kapott, mert a tűz mellett ez jól is esett. A négy csirke, legalább is kinézetre szépen mutatott a felfűzött nyárson, pácolva, fűszerezve. Össze is állt a sütőszerkezet, csupán „beüzemelésé” akadozott. Először az összekapcsolással voltak bajok, majd a tűz nem akart „tüzelni”, a rárakott faszén sem izzott úgy, ahogy annak kellett volna. Tehát technikai bajok sorozata zavarta a négy csirke elszánt pirulását. Az időközben a társaság az aperitif italok elfogyasztása miatt éhesebb és éhesebb lett. Így előételként zsíros kenyeret fogyasztottak. A magát kezdetben csirkének valló, így tollászeitől megfosztott grillezésre váró hústömegekről csak később derült ki, hogy lányságukon régen túljutott, letojt tyúkok voltak, akiknek már e művelet nem volt kedvükre való. Ezt azzal mutatták ki, hogy lassan sültek, kevésbé pirultak el, nem volt szégyellni valójuk! Az éhes vendégek pedig körülülték a forgó nyársat, és elégedett arccal majszolták a zsíros kenyeret, annak reményében, hogy ebből egyszer majd sült csirke lesz.

A műszertáska

A kis faluban költözésünk elején történt még, amikor Tóni bácsiék még nem választották következő lakhelyüknek a közeli Vác városát. Pár szomszédi találkozón voltunk csak túl, sokat még nem tudtunk egymásról. Tóni bácsiról, a szomszédról csak annyi információ volt, hogy a „magas járási hivatalban” dolgozik, amely olyan hét-nyolc kilométerre van. Ezt a távolságot egy motorkerékpárral teszi meg reggelente, majd késő délután vissza.

Minden reggel láttam, hogy a garázs elé kitolja a motorját, felveszi a bőrdzsekijét, nyakába akasztja szíjon lógó bőr aktatáskáját, és mellé felvesz egy vastag bőrből készült fedeles hengert. Olyannak tűnt, mint egy féltve őrzött, mérnöki műszer tokja. Feltette bőr sisakját, akkor még a hatvanas években nem volt kötelező a bukósisak, motoros szemüvegét, és elviharzott. Mindebből a felszerelésből sok minden kézenfekvő volt, de a bőrhenger okozott fejtörést, izgalmat. Próbáltam találgatni. A csekély ismeret alapján arra gondoltam, hogy az a henger alakú tok – talán egy földmérő műszert – vagy éppen a határszemlére alkalmas távcsövet rejt. Sokat töprengtem rajta, de a titkot megfejtteni nem sikerült.

Egyszer Tóni bácsi egy délutáni – később tudtam meg – téves helyismereti „portyájáról” érkezett meg. Nagy meleg volt. Leszállt a motorjáról. Leakasztotta nyakából a „műszeres” táskát és most döböntem meg, levette a fedelét, kivett belőle egy termoszt és öntött magának a reggeli hideg, jeges teából.

Az a fránya „baloldal”!

Tóni bácsi hatvanöt éves lett. Ebben a korban az ember többször gondol a betegségekre, meg a halálára. Ez egyértelmű, mert apja hatvannégy évesen halt meg. Akkor még negyven éves volt és arra gondolt, vajon ő megéri-e ezt az időt? És íme, már egy évvel túl is élte. Mégis a betegségek jutottak az eszébe. Először is a fürdőszobában az elzáró csapot kellett megszerelnie. Nem nagy kedvvel fogott hozzá, de a felesége már hetek óta szidalmazta tétlenségét. Vett egy nagy levegőt és hozzáfogott. Órákig babrált vele, a bal kézfeje is megsérült. A vérzés alig akart elállni. Felesége bekötötte a kezét, folytatta a munkát. Egy nagyobb, kombináltfogós húzásnál a kulcs leugrott, ő pedig elvágódott, nekiesett bal oldalával a fürdőkád szélének. Megrepedt egy bordája. Hetekig otthon ült a szobában és óvatosan vette a levegőt, hogy a szúrást enyhítse, és gondolkodott.

Eszébe jutott, hogy a katonaságnál szerveztek egyszer egy focimeccset a zászlóaljok között. Vehemens, túlfűtött fiatalok találkoztak a pályán, ennek aztán az lett az eredménye, hogy egy támadás során felrúgták. Sérült a bal térde, egy jó tenyérnyi darabon lejött a bőr. Szerencsétlenségére a pálya salakos volt, a salakdarabok benmaradtak a sebben, mert az ügyeletes felcsernek fogalma sem volt, mit lehet ezzel kezdeni. Éveken keresztül olyan volt a bal térde alatt a sérült rész, mintha tetoválták volna, de semmiféle ábrát ez a kép nem mutatott.

Teltek az évek, mert minden ment a megszokott kerékvágásban, annak rendje szerint. Egy őszi napon az egyik kollégája meghívta új borának kóstolására. Poharazgattak, csendben beszélgettek, aztán arra eszmélt fel, hogy az utolsó busz is elmegy, mert annyi az idő, tehát sietni kell. Szedte is a lábát, hogy még időben, a megállóban elérje, mert a busz nem vár. Az a fránya jármű pontosan érkezett. Ő csak a buszra koncentrált, az útjában került padot nem vette észre. Átesett rajta, elterült a placcon. Csak a távolodó féklámpák világítottak, nyögését kísérve. A bal alsó lábszára sérült. Egy nagy vérömleny keletkezett, amelynek nyomai ma is jól látszanak.

Pár év múlva a felesége arra kérte, a házelőtti kiskertben sövénynek ültessen cserjéket. A kiskert egy vastag zsineggel volt körülhatárolva, hogy a szomszédok lássák, meddig az övék. Megásta a fészkeket, a cserjéket egyenként a járdáról hordta be. Már a negyediket akarta elültetni, amikor a madzagkerítésen fennakadt a bal lába. Elvágódott a frissen ásott kertben. Vágódás közben tudta, az esés ívén már nem tud korigálni, tehetetlen volt. A bal könyökére esett, onnan leszakadt a tartóizom. Kórház, műtét, gipsz, gyógytorna, de nem lett tökéletes. Az időváltozást már pár nappal korábban megérzi.

Aztán egyszer a család úgy határozott, hogy megnézik a keszthelyi Festetics Kastélyt. A kirándulással nem is volt gond, csak útban hazafelé Tóni bácsit arra kérte a felesége, hogy az autó csomagtartójából vegye ki az üdítőt. A lánya volt a sofőr, ő az anyós ülésen nézelődött, de amikor kiszállt a kocsiból, az esti szürkületben nem látta, hogy éppen egy mély árok partján állnak. Csak egy lépést tudott tenni, nagy zuhanással a mély árokba pottyant. A kórházban megállapították, hogy a bal vállából kitört egy darab csont. Mivel műteni ezt nem lehet, így hat hétre a felső testére egy szoros, neccelt hálót kapott. Ebben bénázta végig ezt az időt, azóta a könyöke mellett a válla sem mozog eredeti pályáján.

Egyszer apja mondta neki, hogy a férfiasságát a baloldalon kell hordania a nadrágban. A mondás szerint kardnak, csatnak, meg annak bal felől a helye. Ezt a balosságot ő úgy érzi, többszörösen megszenvedte.

Ezt már egy rendes adófizető sem érti ...

Az önkormányzat adóügyi csoportján elkészült az éves adókimutatási előírás, minden adófizető állampolgárra, név szerint megjelölve. Itt dolgozott Tóni bácsi, ebben a hivatalban. Az adóívek kitöltésénél, mint sok más „kampányszerű” önkormányzati munkánál besegít az apparátus más-más dolgozója is. Ezeknek az íveknek az írása nem egy szórakoztató elfoglaltság, sok esetben olyan monoton, egyhangú munka. A lényeg az, hogy időre meglegyen, ki lehessen postázni. Így fordulhatott elő, hogy az egyik adózó, mikor postán megkapta az adóívet – tényleg elcsodálkozott. Az adóíven feltüntetve számmal: „tartozása 0”, aztán a megfelelő szöveg, „melyet kérünk a mellékelt postai utalványon, 8 napon belül befizetni.”

Két ember, két számár

Két ember beszélget a kocsmában. Megegyeznek, hogy az esti szürkületben megdézsmálják a közeli tévesz lucernását. Együtt mennek, mert az indítványozónak nincs semmiféle szállító eszköze, de a másik cimborának van két számara, meg egy kis kordélya. A mezőőr tetten éri őket, feljelentés születik, majd kitűzik a szabálysértési tárgyalást.

A helyhatóság folyosóján várakozik a „szamaras” ember, a másik pedig éppen akkor jön ki a bizottság elől.

- Mennyit kaptál? – kérdi izgatottan a várakozó.

- Ötezet! – válaszolja a barátja eléggé lehorgasztott fővel. A másik gondterhelten megjegyzi:

- Akkor kíváncsi vagyok, mennyit kapok én meg a két szamaram?

Moszkvai út

Tóni bácsinak ott, abban a kis faluban, a pedagógus szolgálati lakás szűkre szabott udvarában volt egy óriási tyúkfarmja. Ma már nem tudom megmondani hány tojótyúkjá volt, de egy biztos – sok! A tojások jótékony hatását élvezte a család, mert jutott belőle bőven az asztalra, lágyan, keményen, vagy éppen rántotta formájában. Történt egyszer, hogy a megyében a magángazdaságok körében „tojásgyűjtő versenyt” hirdettek. Aki a legtöbbet leadja, azt elviszik Moszkvába – repülővel – jutalmul.

Tóni bácsi a felhívást megvalósítható ötletnek vélte és tett is érte, ugyanis a felvásárlóhoz kimagasló igyekezettel hordta a tojásokat. Gyűlt napról-napra. Szám szerint az ezreket is meghaladta. A nagy szám láttán már szinte érezte, hogy a felhők felett repül, fittyet hányva a földi létnek. Ez az álom aztán valóra is vált. Már fenn ült a TU 104-es fedélzetén és tényleg a felhők felett repültek, amikor a szomszédjától megkérdezte:

- Mondd, hány tojást adtál le, hogy győztes lettél?

- Egyet sem!

Tóni bácsi értetlenül csodálkozott, egyben várta a választ is.

- Tudod, a felvásárlónak megmondtam, aki viszi leadni, eladni a tojásait, azt írd a nevemre, én, pedig a kocsmában az ő nevére kifizettem a fröccsöket.

Szent Erzsébet kenyeret oszt

FORGÁCS MIKLÓS

Jól helyben hagyottak

Éjfél van. A helytörténészek órája. Betűkben dédelgetett városuk ködéből előmerészkednek a valódi kövekről rugaszkodó sötétbe. Három város terpeszkedik egymástól rabolva el és csikarva ki saját nagyságának titkát. Pilledt utcáikon felbukkan három kóbor alak és a mindent sejtés kíváncsiságával imbolyognak hön kutatott városukban. Méla, Rigolyád és Penész épületei között simulnak gondolattá a homlokokon hemzsegő helytörténeti redők. Egyedül sétálnak a maguk városában, de koponyájukban ott hordják egymást, kockáztatva az összecsapást álmaik kótyagos mezején. Egy várossá forr össze Méla, Rigolyád és Penész a fejekben, s mindenki a magáénak ismeri fel. Helytörténész hallgatások féltő dunyhái alatt, helytörténész szemvillanások szikráinak derengésében rendeződik át minden éjjel a történelem. Ilyen tájban a helytörténészek alakja címerük rajzolatát veti árnyként a földre. A mélai tudós langaléta alakja délceg oroszlánt tükröz feketén, a penészi kutató vaskos teste összegömbölyödött griffként lapul a földre, a rigolyádi gyűjtő izgága figurája püspökké nyugszik a szülőföld talaján. A három férfi maga után vonszolja helytörténeti árnyát, koptatja, csiszolja a hely hunyt szemű démonait. Egyszer csak megtorpannak, nincs tovább, egymás leheletétől zavartan, veszélyesen közel a másikhöz valami láthatatlan póráz nem engedi őket tovább lépni. Már szólnának, mikor tekintetük az árnyakra téved, s látják oroszlán, griff és püspök összegabalyodva hever a helyi mítoszok táptalaján. Rekedt hangok zsörtölődnek az éjben. „Először mindenki dombnak néz, aztán gyanakszik csak, hogy ez valami csukott szemű, alvó madár, pedig csak az e tájból libbenő zenét hallgatom áhítatosan.” - mormog a griff. „Gögnék hiszik hunyt pilláim mögé rejtett tekintetem, pedig ha kinyitnám szemem ezer év várvédői és ostromlói özönölnék el leleményesen a várost.” - recseg az oroszlán. A püspök nem szól, csak útjára engedi pillantását szemhéja alól, s kiderül végre, egyik szeme csillag, másik szeme holdsarló. A helytörténészek nem türtöztetik tovább maguk. „Én, magam bizonyítottam be a minap, hogy csakis Mélát illeti meg a Nemes előtag. Nemesméla, így elevenedik föl a hagyomány.” „Hallom, a levéltárad koszlott pincéjében kutattál, és semmire se jutva dühösen csaptál a falra, s tenyereden heraldikai jelnek nézted a pizsokfoltot, kezet azóta nem mosol, és messzemenő következtetéseket vonsz le felelőtlenül. Nemesrigolyád, mindjárt jobban hangzik.” „Te meg egy patkóról lekapart rögben talált magot neveltél virággá, s mivel ez a növény szerinted tudvalevőleg csak királyi kertek dísze volt, mindjárt elkaptad magad. Botcsinálta helybőlkertész. Csak minket illet ez a megnevezés. Nemespenész. Ezt lehet ízlelgetni.” „Te meg egy egérrel viaskodtál, valami foszladozó papírlapot próbálva megmenteni. Összekevered az egérnyálat a gót betűkkel. Akkor is Nemesméla.” Helytörténészek birkóztak írásos emlékek sorközeivé változtatva a várost. A címerárnyak háromfelé inaltak el, szétrántva a rejtélyek gubancát. Maguk városában huppantak fenékre a jól helyben hagyottak.

Simitásod éles cserép

-Megy arra busz? - surran elém egy borostás, sötét arc. -Nem tudom, én erre megyek. - pedig nem készültem szabadkozni. -Ale, jól van.-villan kópésan a szeme, bal kezén vérfoltos kötés. -Kocsma? Verekedés? - értek hozzá komolyan. - Ale, jól van. - szeme csillog, titoktól vagy piától nedvesen. Megválták? - kisedem belőle, ha addig élek is. Bólogat-pizskálom magam - nézd, bólogat. Most bágyadtan. Most pimaszul. Homályos tekintetén látszik, messze jár. - Kés? Borotva? Törött üveg? - szemének lágy kampóit belém akasztja, nem tágitok - Penge? Cserép? -Az, az. - ringatózva helyesel, valamire rátaláltam. -Mégis melyik? A kés? - megkockáztatom. Halványan rám néz, biztat talán, nem értem. Akkor jöjjön egy stratégiai tigrisbukfenc. -A haverod így elbánt veled? -Ale, jól van. Mentem csak, mentem. Oszt megvót. Asszem tudom ki vót az. - pedig mintha nem is tudná. -Nem emlékszik? Tényleg nem tudja? Részeg volt? - menetel diszlépésben kérdéseim hadoszlopa. -Ale, jól van. - úgy néz, mintha ő faggatna. -Veszekedtek? Seftelés? Nőügy? Mifene baromság? - már nem tudom hová kanyarodom. -Rossz világ van. - végre kimondja. -Mindig az volt, nem? Miért csak most lenne az? - nem tudom leplezni, csalódott vagyok. -Velem még ilyen nem volt. - talán azóta nem talált magára. Igen, a megálló pléhei közt téblábol zavarodottan. -Asszony? - hunyorítok cinkosan. -Volt.-nem is akarja, hogy segítsek. -Elváltatok? - bratyizik ellenállhatatlanul filantróp hajlamom.

–Mehalt.-kivel beszél? Tekintete ködöt maga köré néző füstgép. –Betegség? -már megint hova botorkálok. –Nem. Szeginy volt. Szeginy. - nem nekem mondja, nem is akarja, csak valami örült nyomástól átbugyog a zsilipen pár hang. – Szerencsétlen? - pontosítanék lelkiismeretesen. – Ale, jól van. Hát annyira nem akarta ötlet az anyja. De annyira, hogy az nagyon rossz volt neki. Annyira olyan volt hozzá mindig. - ő se érti, én már tudom. –Megölte magát. - mindjárt visszakozom - öngyilkos lett. Komótosan bólogat, lassan keményen bólogat. Érte bólogat, kibólogatja magából. Kiszoritja, ha már magához nem lehet. –Mikor? –Két éve. –Hány éves volt? –Huszonnégy volt, meg szeginy. Nem messze ide vonat alá ment. Ale, jól van, ha tudom, szólok neki. Nekem ő a feleségem vót. Rendesen papiron. Má ezér se engedtem volna. De hát ő már szeginy vót. –Gyerek? –Nem vót lakás. Hova külköt, anyósnak? Kettyinteni kell, de azér fönt is legyen valami. Ne félj van itt ész, nem csinátam gyereket a híd alá. - szemében győznek a pajkos fények, gyengéden nekem támaszkodnak, feltessékelnak a buszra. A férfi kajánul csipent a szemével - Ale, jól van, van itt ész!

Miért sikít a szél?

Kifejezetten nem kerülték egymást, csak éppen nem szerették magukat bizonytalanul és zavartan. Beszélgettek volna szívesen semmiségekről, csak éppen a másíknak magyarázva az apróság is elvek szigorú tükrévé vált. A konzervatív atya és a liberális apuka emlékeztek még valamelyest a gyerekkor önfeledt szélhámosságára, amikor még felelőtlenül cikázhattak véleményről véleményre, elkötelezetlen méhekként henteregtek a sokféleség virágporában. Ma már tartoztak valahová, muszáj lett az addig csak cselekedetekben megmutakozó ráérzésekből, határozott vélemény egyszerűsítette a dolgokat idegenné vagy személyessé, a merev hovatarozás búzája már rég elvált a nyitottság és kíváncsiság ocsújától. Érezték, mégis egyszer majd közösen mondanak ki egy nagy titkot, találkozásaik ezért a lét félszeg mesterdetektíveit ébresztették fel bennük. A tekintélyelv áradó fényében hunyorgott az atya álmaiból kikandikáló félelmetes, de kissé megkopott patriarcha. A szabadelv fénytörésében cikázott az apuka álmaiból incselkedő kölyök tekintete. Egy parkban találkoztak, kezükben könyv szorongott. Böngésztek lépteik fölött a könyvet, így orruk szinte összeért, mikor meglátták egymást. Kibuktak a szavak. –Tudod mi ennek a könyvnek a címe?-kérdezte lelkesen az apuka. –Tudod mi ennek a könyvnek a célja?-mondta merőn az atya. –Mese a vakondról, aki szerette volna tudni, ki kakált a fejére.-apuka így. –Előszóban magyarázza meg Vörösváry László a nagypapa-költő, hogy verseinek célja „játszva, szórakoztatva, észrevétlenül tanítani”.-így az atya. –Csemege! A vakond kidugja a fejét a földből és barna, hengeres, kolbásszerű tárgy pottyán a fejére. Földühödik. Nyomozni kezd. „KI kakált a fejemre?”-hadar az apuka. –Minden alkalomra találsz benne tanulságos, érthetően fogalmazott verseket. Látod a focizó fiúkat, milyen jó lenne, ha édesapjuk otthon elolvasná nekik ezt a költeményecskét. „Futballozó kisgyerekek/ betörtek egy ablakot./ A cserepek ott csúfítják/ füves-kavicsos parkot./ Szól egy bácsi: jó gyermekem/ szedjed össze cserepet!/ 'Nem szedem, mert megvágom/ közben az én kezemet!'/ Járókelők jönnek-mennek,/ zúzódik a törmelék,/ mi eddig csak pár darab volt,/ millió lett a cserép.”-szavalt komolyan az atya. „A dühös vakond faggatja az állatokat, ez a te kakád? Az állatok pedig azt mondják, dehogy, nézd én így kakálok. A galamb sirr-surr, a ló bumm-bumm, a nyúl ratatata, a kecske kipi-kopp, a tehén placcs, a malac sitty-sutty. Egyik kaka sem hasonlít. –vág közbe az apuka. Az atya nem hagyja magát: -,Vége mi lett? A játszótér/ tele apró üveggel,/ futballozni, fogócskázni/ ily terepen ki sem mer./ Ami szemét, rendetlenség,/ rögtön vigyük Kukába,/ késedelmes rendcsinálás/ később mindnyájunk kára.” -És az a legjobb, hogy a legyek oldják meg a problémát. Pozitív, hasznos szereplők, szakértők. Addig vizsgálják a kakát, míg rá nem jönnek, csak a hentes kutyájáé lehet.-apuka lázasan rajzolja meg a lényeket. –A fiúk tanulnak, barkácsolnak és segítenek a butuska szósi Katinkának, akinek a tudománya, hogy tesz-vesz másokért. Mindenről szól vers, hogy hogyan működik a család, apuka a könyvtárszobában, anyuka az éléskamrában, a gyerekek játszanak. És a lányok kis korukban nem nők és...-dőlt a szó az egyre csapzottabb atyából. Az esetet boldogan megoldó vakond kibújt a könyvből, kézenfogta az apukát és hazaugrabugráltak. A példás család tagjai, akik mindenre találnak megoldást, kibújtak a könyvből, belekaroltak az atyába és hazasétáltak. Este a két három éves kislány, kiknek a könyvek szánva voltak, apjuk elé álltak és egymástól függetlenül, ezt kérdezték: -Miért sikít a szél?

CSAPÓ LAJOS

Kobold kaland

Gondolatban apró kobold voltam,
Szitakötőnek hátán lovagoltam,
Méhecskével nektárt gyűjtöttem,
A Napsugárral csillantam szemedben.

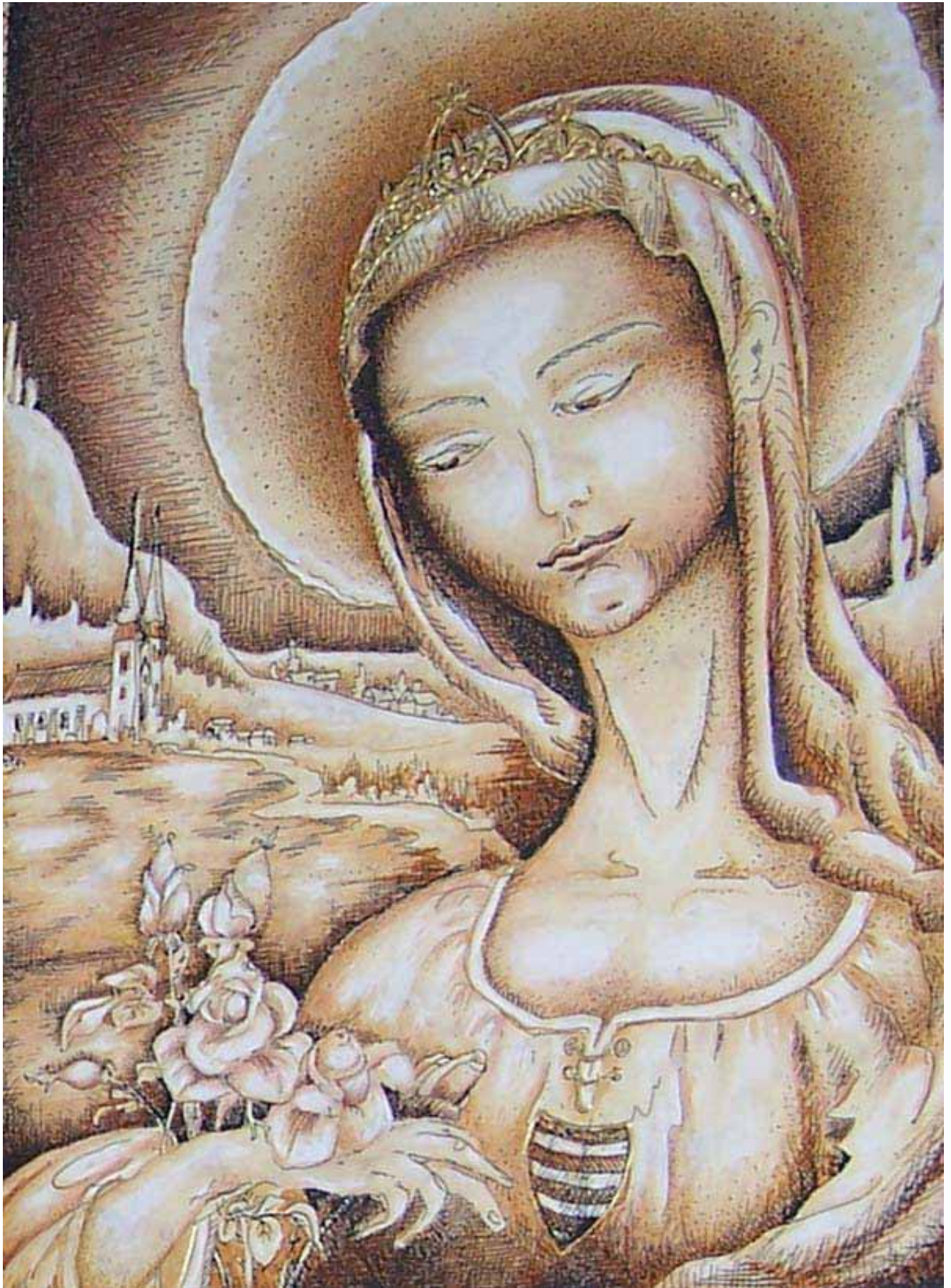
Kergetőztem színes pillangóval,
Békák kórusával zengtem altatódalt,
Elbúcsúztattam a lemenő Napot,
Csikózápor meg - bőrig eláztatott.

Szemek alól szarkalábat szedtem,
Az öböl partján habból csipkét vertem,
Barlang mélyén görgettem visszhangot,
Mekondítottam délben a harangot.

Borzassá vált ujjamtól a barka,
Mosolyt festettem a szomorú arcra,
Gyárkéménybe nyomtam vissza füstöt,
Tavak vizére szórtam híg ezüstöt.

Szellőlánnyal kócoltam a hajad,
Kacagásod hangja velem messze szaladt,
Huncutkodva inged alá bújtam,
Bizony mondom, bele is pirultam.

Csillagszórót gyűjtöttem az éjben,
Brácsaszólót játsztam a tücsökzenében,
Végül kifáradva, az öledbe hulltam,
Vége lett, ennyi volt az én kobold múltam.

Szent Erzsébet emlékére

NAGYPÁL ISTVÁN

A rajzoló szerződése.

Minden további nélkül lerajzollak,
ezt megígérem. Nem akarok nyugodt
lenni; vadul dolgozom, a vonalaim
görcsösek, a formák, a körök és az ívek
befejezetlenek.

Ne tégy sokat: ne mozogj, kezed,
hátad feszes maradjon, úgy fogsz
beleférti a kompozícióba. Tárggyá
kell válnod! Fájni fog, mert nem
leszel sehol a képen, csak bennem.

Ahogy fekszel, mesélni fogok
neked. Megismerni nem akarlak.
Nem érthetjük félre a köztünk lévő
viszonyt. Precíz munkát várok el
attól, akit lerajzolok. A színezés
felszínes dolog, nem szeretem.

Záradék a szőlőről:

Nem tudtam lerajzolni soha,
ahogy szétrágják, érzékeltetni
azt, ahogy ráharapnak közlelől,
nem, képtelenség számomra.
Ne is kérd tőlem soha!

Szent István

BÍRÓ PÁL TIBOR

A túlélés mérlegén II. rész

Negyedik fejezet

Már késő délutánra járt az idő, amikor megérkezett a vonatállomás sínpárjait áthidaló, Basarab elnevezésű acélátjáróhoz. Egy pillanatra megállt tanakodni és mondhatni a javára vált, hiszen virágáros cigánylányok közeledtek. Gyönyörű mezei virágcsokrokat kínálgattak a járókelőknek. Tüske habozás nélkül alkudozni kezdett velük, aztán három szép virágcsokrot vásárolt nagy öröme, hiszen szombaton csak délig tartottak nyitva a boltok. Menetközben a három csokrot egybefogta és boldogan szedte lábait a Parázs utca irányába. Hosszú gyaloglás után, enyhén kimerülve, megérkezett a kísérteties lépcsőházhoz, aztán magában ismételve a köszöntőt, erőt véve magán, megnyomta a bing-bang csengő gombját. Éppen az ünnepelt nyitott ajtót, mosolyogva Palinak.

-Isten hozott, fiam. – mondta simogató szavakkal, miközben betessékelt az ajtón a vendéget. Tüske rögtön rázendített a születésnap köszöntőre, aztán ünnepélyes hangulatban átadta a csokrot Florentina asszonynak, akinek megtelt a szeme könnyel és megköszönte a fiú figyelmességét.

-A nagy család még nem érkezett meg – folytatta az asszony-, de mi az erkélyen egy forró kávé mellett addig is elbeszélgethetünk.

Tüske kapta magát és segített kivinni tálcán a kávéscsészéket, meg a cukortartót. Florentina asszony a nyomában érkezett, kezében tartva a bögrét, melyből párologott a frissen főtt, ízletes babkávé. Aztán óvatosan töltött belőle a csészékbe és ízlés szerint megcukrozta. Tüske finom cigarettával kínálta ál-nénjét, amit el is fogadott az asszony, aztán megjegyezte mosolyogva: -A férjem nem szereti, ha cigarettázok.

-Hát most éppen nincs jelen. – vágott közbe Pali, amire mindketten jót nevettek.

Az erkélyről látni lehetett valami régi épület maradványait, melyeket a fájdalmas hanyagság miatt gyomnövények takartak. A betonskatulyák formáját viselő tömbházak ezt a teret gondosan körbevették, mintha szégyenszemre a nagyvilág elől elrejtették volna. Tüskét már fojtogatta a kíváncsiság és rákérdezett Florentina asszonnyra:

-Elnézést asszonyom, tud-e valamit arról a helyről ott, amit a gyomnövények takarnak?

Erre a kérdésre Florentina asszonnyal komolyodott az arca és pár másodpercig könnyeit visszafogva érzelmeivel tusakodott, aztán halk szavakkal elkezdett magyarázni:

-Hajdanán ott egy ortodox templom szolgálta híveit, amely a Ceausescu becsvágyának és ateista bandájának esett áldozatául, nem beszélve a körülötte lévő temetőről, melyet a betonvilág dohos átokként takar.

-Vagyis a lakótelep alatt temető létezett? – kérdezte Pali megriadva az asszony vallomásától olyannyira, hogy libabőrös karján kukba állt a szőr.

-Sajnos valamennyi felbecsülhetetlen értékű történelmi kincsünket, mint a múlt burzsoá csökevényeit halálra ítélték és azonos sorsra juttatták. – súgta oda halkán Palinak az asszony.

Közben huzat keletkezett, mert kinyitották a bejárati ajtót. Tüskének villámként cikázott át agyán a diktátor falurombolási programja, melyet Erdély magyarlakta területein kezdett el, aztán a kísérteties lépcsőház zárta gondolatát, amitől remegve megborzongott. Az ezredes hangja szólalt meg a folyósóról:

-Valaki jöjjön és csukja be az ajtót, mert mindkét karom tele van csomagokkal!

A segítőkész felesége rohant elejébe, Palival a háta mögött és szinte egyszerre tört ki belőlük a nevetés. Postelnicescu ezredes inkább egy megpakolt, szívós öszvérre hasonlított, nemhogy egy magas rangú katonatisztre. Tüske hirtelen berezelt a nevetés miatt, de szerencséjére sietett a buzgó készülődés és a férj által megkésett születésnap köszöntő.

Nemsokára megérkeztek a vendégek. Óriási hangoskodás közepette mindenki az ünnepelt édesanya körül forgolódott. Pali a háttérbe szorult, kissé eltörpülve az idegenek között, menedéket talált egy recsegős hokedlin a konyha sarkában. Aztán nemsokára mintha összebeszéltek volna a család tagjai, egyből ő került a figyelem központjába, melyet követett egy vontatott bemutatkozás. A légkörben érezhető volt valamiféle feszültség, amit nem igazán lehetett kifürösztetni egy magas rangú katonatiszt családjából, így hát látszólag számukra ez így volt tökéletes.

A család két fia feleségeikkel és a hajadon lányuk tették tiszteletüket édesanyjuk születésnapja alkalmából. Rövid fecsegés után közös témát próbáltak kialakítani Palival, amely érzékenynek bizonyult számukra. Származásából fakadva, Erdély vidékeiről és a szülővárosáról bombázták Tüskét kérdéseikkel. A két fiút, Sorint és Liviut érdekes módra a magyar kultúra hagyományainak ápolása érdekelte, míg a lányt, Danat a vidék szépségei, nevezetességei foglalkoztatták. Pali alkalmat ragadva jól kigömbölyítette mondókáját, melyet szinte tátott szájjal hallgattak a fiatalok. Aztán bevallották sorban, hogy még egyikük sem járt Erdélyben. Lassan elkészült a többfogásos vacsora, amely levegőben keringő illatokkal, diszkrét apró nyelésekre kényszerítette a vendégsereget. Tüske kerülve a feltűnőséget, asztalhoz ült a többiekkel, aztán csak átvillant gondolatán, hogy e porciós világban az ajtón kívül, egyszerű emberek asztalára nemigen kerülnek ezek a falatok. Megfeledezve magáról, rögtön az otthoniakra gondolt és elcsuklott a toroka. Szerencséjére még teljes melegében folyt a pohárköszöntő, amely nem követelt hozzászólást, aztán megkezdődött a lakmározás. Az ezredes vacsora után beszélgetni hívta Tüskét az erkélyre. Többek között a szőlőtermesztésről esett szó, amelyhez Pali szívesen szólt hozzá, hiszen nagyszülei mellett már gyerekkorában megismerte a szőlészet fortélyait. Aztán egy szőlőlugas elkészítéséről beszélgettek, amelyről kiderült, hogy nagyon régi álma az ezredesnek. Tüskének hirtelen ötlete támadt és felajánlotta segítségét. Elvállalta a lugas tervét, sőt, mi több a kivitelezését is. Jó helyébe jót várj alapon úgy érezte, hogy eljött a pillanat és rajta a sor, mindazok mellett, hogy tudatában volt annak is, hogy elúszik a szabadságra való hazamenetel. Postelnicescu örömeiben megveregette a vállát és bort töltött Palinak, aztán kezét csaptak a vállalkozásra. Egy kikötése azért mégis akadt az ezredesnek, hogy titok maradjon a család előtt egészen a lugas szereléséig. Miután megegyeztek a bor mellett, cigarettára gyújtottak és fogyasztásra fogták ismét a zamatos szőlőnedűt. Már késő estére járt, amikor Tüskének enyhén mámoros hangulatát megzavarta a hűvös szellő, mely figyelmeztetőként tekeredett nyakuk köré és visszavonulásra kényszerítette őket a lakásba. Odabent már enyhült a fecsegés, szinte hunyorgatott a hangulat, s már csak az ásitózások sorozata szedte áldozatait a vendégek köréből. Tüske ösztönszerű tapintatossága megszólalt belülről. Illedelmesen megköszönte az ízletes vacsorát, aztán távozási szándékáért mély elnézést kért a családtól. Először a fürdőszobát vette igénybe, aztán a vendégszoba magányába vonult, ahol meleg, paplanos ágyba fészkelődve még vívódott gondolataival, mire a falon átszűrődő monoton pletykák zajába belealudt.

Az álom ostroma a mélybe repítette és talán még Marosvásárhely utcáin barangolt, amikor óvatos kopogtatás húzta a valóság felszínére és szembesítette a kegyetlen idegennel.

-Felébredtél, te álomszuszek? – kérdezte Dana kisasszony, a család elkényeztetett szemefénye, miközben bekandikált a szűk ajtónyíláson.

-Most ébredetek. – válaszolta Pali a paplan alól, kissé megrestelve magát a lány fellépésétől.

-Igyekezz mosakodni, mert vár a reggeli. – bökte oda Tüskének a kisasszony.

-Jövök nemsokára. – morogta Pali, aztán bosszankodva, hogy még ott is katonás a hangulat, kipattant az ágyból és igyekezett mosakodni.

A család három tagja már várta a terített asztalnál. Postelnicescu ezredes feleségével és lányával szinte egyszerre üdvözölték a frissen borotvált vendéget, aztán szilvapálinkát töltött Palinak az ezredes. Miután lesiklott torkukon a bájos tűzital, enyhén levegő után kapkodva nekifogtak falatozni. Tüske a falon kattogó öreg órát figyelte, miközben egyre jobban szorult torkára a honvágy, olyannyira, hogy az utolsó falatravalót tányéjában hagyta, aztán megköszönte a reggelit.

-Tölthetek még egy kupicával? – kérdezte Palitól az ezredes.

-Köszönöm, nem kérek. – válaszolta halkán Tüske, tekintetét a telefonra szegezve.

-Pedig még egyet lelökhetnék, mi, a férfiak, – jegyezte meg nevetve az ezredes – hiszen Erdélyből származik, s ha jól tudom, ez éppen még édesapádtól van.

Erre Pali felkapta a fejét, aztán könnybe lábadt szemekkel némán az asztal alá bámult. Florentina asszonyból előtört az anyai ösztön és nem tűrte tovább szó nélkül.

-Menj, fiam és próbálj telefonon beszélni a szüleiddel. – jelentette ki helyzetmentő biztatással.

Tüskének felcsillant a szeme és máris pattant a telefonhoz, de nagy izgalomban elfelejtette az otthoni telefonszámot, aztán sietve elővette noteszét és abból nézte ki magának. Tárcsázás után az édesapja jelentkezett a vonalon.

-Isten áldjon, apám! – mondta hangosan a telefonba.

-Végre vasárnap nevében egy kellemes meglepetés. – jegyezte meg az édesapja – Hát mi van veled, fiam? – kérdezte aggódva Palitól.

-Nagyjából minden rendben van, apám, csak éppen a hazameneteli tervemen változtattam.

-Nafene, csak nem jött közbe valami? – sürgette érdeklődését az idősebbik Tüske.

-Sajnos a szabadságomat itt fogom tölteni Bukarestben, mivel nagy segítségére lennék az ezredesnek.

E kijelentés után néma csend keletkezett a vonalon.

-Nincs most alkalom a részletekre, s csak annyit szeretnék kérni tőletek, hogy ne aggódjatok, mert a fiatok jól van és munkával fogja eltölteni szabadságát. A családból mindenkit ölelek és csókolok, aztán, ha ismét lehetőségem adódik, akkor majd jelentkezek.

-Mi érted imádkozunk, fiam. – jegyezte meg az édesapja, s még mielőtt férfias magatartását lehengette volna a keserűség, alkalmat adott a búcsúzkodó fiának, aki remegve letette a telefonkagylót.

Egy nagyot sóhajtvá visszalépett a bukaresti család körébe, ahol elnézést kért a számukra idegen nyelven folytatott beszélgetésért, melyből azok egy vak mukkot sem értettek.

-Fel a fejjel, öcsém! – vigasztalta az ezredes, aki cigarettával kínálta, miután visszaült az asztalhoz.

-Köszönöm. – mondta Tüske, aztán rágyújtott és szürcsölgetni kezdte Florentina asszony frissen főtt kávéját.

-Azért mennyire előnyös annak, aki több nyelven tud beszélni. – jegyezte meg Dana kisasszony kávézás közben.

-Hát igen, – szól közbe felháborodva Florentina asszony – amikor az angolórákat hűségesen fizettem, akkor a barátnőddel melléjártál és tudtom nélkül csellengtél a városban.

-Az már eltelt, – vette át a szót az ezredes – viszont azzal egyetérték, hogy aki minél több nyelvet ismer és beszélni is tudja, annál nagyobb az ember értéke.

Dana kisasszony kissé elvörösödött, aztán zavarába témát változtatott és mesélni kezdett a szomszédok legújabb jövevényéről, egy sziámi macskakölyökről. Florentina asszony arcán még a felháborodás jelei mutatkoztak, de a hevesebb családi vita elkerülése végett visszafogta szavait. Pali, hogy mentse a helyzetet, megköszönte a meleg fogadtatást és készülődni kezdett az induláshoz. Amíg magára öltötte az egyenruhát, titokban Dana kisasszony süteményt csomagolt Tüskének az útra. Aztán a család szóval tartotta Palit, amíg az felcsatolta lábára a bakancsokat.

-Egy hét múlva itt leszek. – mondta az ezredes felé fordulva, aztán egy szoros kézfogás után hátizsákját a vállára kapva távozott.

Ötödik fejezet

A lakónegyed zsúfolt forgalmától kissé elkábulva szedte lábait, miközben gondolataiba mélyülve próbálta sorrendbe helyezni terveit. Észre sem vette az ökörnyal foszlányok simogatását, melyek az útmenti fák lombjairól lenyúlva néha az arcához tapadtak, jelezve a vénasszonyok nyara közeledtét. A betonvilág labirintusában kóválygó szellő az elhanyagolt szeméttárolók bűzét nyomatta, amitől Pali egyre jobban gyorsította lépteit, törölgetve néha homlokáról a verejtékgyöngyöket. Aztán a sietségnek kiderült az értelme, amikor végre elérte a vidéki buszmegállót, ahol zajos tömeggel találta szemben magát. Részben örült a várakozók láttán, akik jelenlétükkel igazolták, hogy időben odaért. Közben rögtön kiderült, hogy a zúgolódás nem véletlenül hallatja magát a tömegben, hiszen az utazni vágyók már torkig voltak a személyszállító járművek szokásos késésével. Tüske cigarettára gyújtott és félrehúzódva hallgatta a kicifrázott rigmusokat. Nemsokára egy rozoga csuklós busz lassított a tömeg előtt, aztán elkezdődött a hagyományos felszállási ceremónia. Az erőben levő fiatalok utat törve a tömeg között nekimentek a rozsdásodó, poros busz oldalának, amelynek ajtói valamely okból kifolyólag még zárva maradtak. Aztán következtek az idősebb személyek, akik felzárkózva a gyurakodók után, várták az ajtók kinyitását. Pali még egy utolsó slukkot szívott cigarettájából, mielőtt megkezdődött volna a cirkuszi jelenet, aztán odalépett a tolongókhoz. Szerencséjére a fejtelten parádétól megvadult tömeg magával sodorta a busz belsejébe. Odabent mintha kicserélték volna a kedélyeket, hirtelen mindenki elhallgatott, kivételt képezve néhány pórul járt öreg, akiket lökdösődés közben nekinyomtak a fogózkodó csöveknek. A busz lassú ütemben haladt a belváros utcáin keresztül a periféria irányába. Útját néha elállták a földet szállító teherautók, amelyek egy-egy munkatelepről kifordulva temérdek sarat szotyogtattak a főútra. A busz ablakain keresztül látni lehetett a volt, impozáns régi épületek már taposott törmelékeinek hegyeit, melyeken a paranoiás diktátor iszonyú terroristengerének nyomai látszottak, ötperces bolondériájának dagályától. Tüskének még adott a szerencse egy annyit, hogy emlékezetébe vesse a régi városrész arculatát, aztán csak hallgatta tovább a felberzenkedett utasok félve kiejtett, fájdalmas pletykáit.

-Kispárizst akar varázsolni Bukarestből a kormányfő. – hangzott el sokak szájából a sós ízű kijelentés.

-Csak éppen kényes a népakarat. – szólalt meg előről a sofőr, miközben kerülgetni próbálta az úttesten tátongó gödröket

-Éheztetés nélkül egy szerény faluval is beérnénk, – folytatta dühében – s nem kéne éreznem bőrömön a megálmódott kispárizs előkészületeit.

-Orosz módra nem fog sikerülni.. – jegyezte meg a tömegből egy kisöreg.

Egy olyan csend keletkezett, hogy talán a légy zümmögését is meg lehetett volna hallani. Az emberek kételkedve néztek egymásra, mintha egy beépített provokátor hangját hallották volna, aztán újra csend uralta az utasteret.

Palinak akarata ellenére megjelentek a kanális mozgóképei a soha nem szunnyadó acélóriásokkal, melyeket ismét látni lehetett az ablakon keresztül, exkavátorok és buldózerek formájában a munkatelepen. Gyomra lassan émelyegni kezdett és tompa szédülés fogta el, amitől szorosabban megmarkolta a fogózkodót. Nemsokára elérték a város peremét, ahonnan kezdődtek az erdőfoltok között gondosan álcázott katonai alakulatok. Aztán következett Straulesti község, ahol majdnem a fél busz kiürült. Tüske lassan az ajtóhoz igazodott, felkészülve a leszállásra. A mogosoiai eltérőnél már csak magára maradv gyalogolt a laktanya irányába. Maga a pusztítás kéjének fogalmától még mámorosan elemezte az emberek kinyíffant érzelmeit. A félsz lappangásától lebénult, tehetetlen áldozatok belülről titkon feltörő végsikolyát, amikor eleredt lassan ritka cseppekkel az őszi eső, melyet azonnal követett a hűvös szél. Pali gyorsította lépteit, hogy meg ne áztassa a hátizsákba csomagolt finomságokat. Amikor a kaszárnya kapujához ért, nagy meglepődéssel vette tudomásul, hogy senki sem fogadja. Az őrszoba ajtójához sietett, amikor azon keresztül Dandea őrnagy lépett vele szembe, aki aznap szolgálatos tiszt volt a kapunál. Fuzsitus tisztelgés után utasításokat kezdett átadni Tüskének a parancsnok részéről.

-Javításra szoruló teherautók konvoja érkezett a dunacsatornától. – mondta Palinak- A kapitány elvtárs mivel fontosabb ügyekkel van elfoglalva, kiadta parancsba, hogyha megérkezel, a kísérőlevelek alapján vedd át, aztán jegyezd be őket a regiszterbe.

-Megértettem! – válaszolta Tüske és azzal elindult a parancsnokság felé.

Az iroda ajtaját reflexszerűen megkopogtatta, aztán belépett a helyiségbe, anélkül, hogy válaszolnak. A kapitány asztalán szédobált papírlapok fogadták, meg a cigarettabűzös levegő, amely éppen a Pali szellőztetésére várt. Nyomban lekapta a hátizsákját és ablakot nyitott, aztán rendbe rakta a parancsnok asztalát. Hogy el ne húzza az időt pótcselekvésekkel, abbahagyta a rendezkedést és iszkolt a hálószobák felé hátizsákjától megszabadulni. Amikor ki akarta üríteni a holmikát, rátalált a süteményre, amit Dana rejtett el meglepetésül. Elmosolyogta magát, aztán fogta a süteményt és visszaindult az irodába, hogy megkínálja a parancsnokát. Útközben feltűnő károgásra lett figyelmes. Az alakulat egyetlen diófáját varjúsereg lepte el és javában folyt a dézsmálás, amikor Tüske odaért. A sok dió csak amúgy potyogott, mintha nyári jégeső zúdult volna le az égből. Pali menetközben betalpalt az öreg diófa törzsének, amitől fekete gomolyfelhőként csapott fel a károgó tolvajsereg. Erre jóízűt nevetett és észre sem vette, hogy a parancsnok a háta mögött közeledik.

-Mitől vagy olyan dühös, katona? – kérdezte Palitól, aki hirtelen megfordult és szinte a doboz süteménnyel együtt emelte fel kezét a tisztelgéshez.

-Kapitány elvtárs! Tisztelettel jelentem, hogy ezt a doboz süteményt a nagynéném küldte kóstolónak. – mondta zavarában, miközben kissé elvörösödött.

-Köszönöm szépen. – jelentette ki a parancsnok és átvette a dobozt Tüskétől – Most igyekezz a civilek műhelyéhez, mert a delegátus csoport ott várakozik rád.

-Igenis! – válaszolta Pali, s azzal húzta a csíkot hátra a javítócsarnokokhoz.

Útközben sokan üdvözölték a kollégák közül, amire ő integetve reagált rohanás közben. Majdnem egy sereg katonatiszt várakozott a műhelyek előtt néhány katonával. Pali lassított, aztán összeszedte magát és határozottan elejükbe lépett. Hangosan üdvözölte a delegátus csoportot, aztán türelmesen végighallgatta vezetőjüket. Miután a kísérőleveleket átvette, elindult a csoport tagjaival a konvojhoz. Válogatni kellett a javításra szoruló járműveket, aztán csoportosítani alakulatok szerint és bejegyezni a napi jelentéseket tartalmazó regiszterbe. Tüske tüzetesen átvizsgálta az adatok alapján őket, aztán egyik teherautó előtt lassított, mintha gyanút fogott volna valami felől. A kabinban egy ismerős pofa ült a kormány mögött, aki nem volt más, mint Eugen tizedes, a fehércsapu alakulatból. Úgy lapult az ülésen, akár az ördög, amikor kutyaszorítóba kerül és nincs kiút. Görcsösen markolta a kormányt, miközben ráerőltette vigyorát kinyíffant arcára. „Most kapóra jöttél, te patkány” – forgatta Tüske magában e gondolatot, de hirtelen villámként hasított közbe édesanyjának intelmé: „Fiam, ha teheted mindig tartózkodj, s ha kövel dobnak, akkor dobj vissza kenyérrel”. Keserű dühében csak nyelt nagyokat, aztán könnyeit visszafojtva eldöntötte, hogy nem csinál jelenetet.

Eközben Eugen bátorságot vett és lelépett a teherautó ülésteréből. Mintha semmi sem történt volna, odalépett Palihoz és kezét nyújtotta a kézfogáshoz. Tüske zsebre dugott kézzel kissé meghátrált, aztán végigszemlélte tetőtől talpig, akár egy személtládát. Pár másodperc után, amikor rájött Eugen, hogy hiába cselekedett, megrestellte magát a delegátusok előtt és a dühtől előbújt az igazi énje.

-Jól felvitted, bixi! – aztán az idegen tiszték felé fordult és megjegyezte – Az én bibánom volt. – jelentette ki gögösen.

Erre Tüske sem volt rest és közbeszólt:

-Csak volt, de az már a múlté!

Azzal tovább folytatta munkáját, faképnél hagyva az elnémult tizedest. Kis idő elteltével ismét a sarkában lógott a szégyent nem ismerő Eugen és jelleme alapján ételmelet kunyerált Palitól, arra hivatkozva, hogy busásan megfizeti. Tüskét elöntötte a pulykaméreg, de türtöztette magát a többiek előtt, megígérte, hogy ételmelet szerez, ha visszatér teherautójához és nem zavarja munka közben. Az ígélet hamarosan beteljesült. Pali egy műanyag szatyorról visszatért, benne egy friss kenyér, egy rúd száraz szalámi, hagyma és egy üveg ásványvíz, melyet a tisztikonyháról szerzett. Eugen pupillái kitágultak az örömtől, úgy szökött le a teherautó ülésteréből, átnyújtva Tüskének az ételmeletért járó jutalmat. Pali elvette a pénzt és a sárba taposta a tizedes előtt, aztán átnyújtotta a szatyort és megjegyezte:

-Nem vagyok rászorulva a lopott holmikért szerzett pénzre, és ne feledd, hogy amikor fogyasztani fogod a szatyor tartalmát, jusson eszedbe minden cselekedeted, amit ellenem tettél.

Azzal sarkon fordult és otthagya teherautója mellett a megdermedt tizedest. Az iroda irányába sietett, hogy rágyújthasson egy cigarettára „Sajnos nem vagyunk egyformák mi emberek” - mondogatta dühében, aztán lassan beletörődött sorsába. A kapitány felkapta fejét, amikor Pali benyitott nagy hévvel az irodába.

-Mi van legény? Mi ez a szokatlan fellépés? – kérdezte Tüskétől, aki valóban berontott kissé megfélemlítve magáról.

-Élnézést kérek Parancsnok elvtárs, a sietségemért történt. – javította ki Pali a helyzetet.

-Na jól van, akkor foglalj helyet. Különbö finom volt a sütemény. – jegyezte meg a kapitány.

-Váljon egészségére! – dühöngte Tüske az orra alatt, aztán engedélyt kért a cigarettázásra.

Valahogy alkalmasnak találta a pillanatot és elkezdte szépen adagolni a szőlőlugasról szóló tervét a parancsnoknak. Elmesélte elejétől a végéig elképzelését, amit figyelemmel követett a kapitány. Az előadás oly sikeresnek bizonyult, hogy a Pali meglepődésére, semmi kivétel nélkül nem akadt ellene a parancsnoknak. Vagy talán az ál-bátyus magas rangjai döntöttek az ügy felett, meglehet. Annyit viszont Tüske figyelmébe ajánlott, hogy a lehető legkevesebben tudjanak a dologról. Palinak a szája a füléig ért és nem tudta abbahagyni a köszöngetést.

-Remélem a konvojjal kapcsolatosan elvégezted a teendőidet. – vont a finoman kérdőre Tüskét a kapitány.

-Igenis, elvégeztem. – válaszolta Pali boldogan.

-Akkor megparancsolom, hogy a héten készítsd el a szőlőlugasod, aztán, ha szükségem lesz rád menet közben, akkor küldök érted. – jelentette ki mosolyogva a kapitány.

Tüske felszökött örömeiben és szorosán kezét fogott a parancsnokkal.

-Most elmehetsz és végezheted a dolgodat, de a szabadságod után kösd fel a gatyádat, mert írnomként fogod folytatni a hátralevő szolgálati idődet. – fejezte be a kapitány.

-Megértettem! – válaszolta Pali, aztán kisurrant boldogan az iroda ajtaján.

Egyenesen a civilek csarnokáig loholt, ahol veszettül elkezdte keresni a Dumitru testvéreket. Rövidesen rátalált a kisebbikre közülük, akit Nicunak hívtak. Elővette zsebéből a rajzot, aztán rövid magyarázat után a kapitány engedélyére hivatkozott. Végül elkezdődött a szegődözés. Nicu időt kért a válaszra, hogy testvérel, Vasileval meg tudja beszélni a részleteket. Palinak nem volt más választása, így hát elfogadta az időhúzást. Majdnem egy fél doboz cigarettát pusztított el, amíg végre a Dumitru testvérek döntöttek. A csarnok öltözőjében ütötték nyélbe a végleges egyezséget. Dumitruék nyíltan kijelentették, hogy meglesznek vele a héten, viszont egy-egy százás fejenként, meg egy karton Kent cigaretta kell nyomja ezért a markukat. Tüske sokat nem habozott, így hát tenyeret csaptak a megbeszélésre, s ráadásul a testvérek még a szállítást is beleértették.

Izgalmas hét következett, ami alatt minden pillanat tele volt feszültséggel, nem beszélve a meglepetésekről, melyeket a katonakötelesség mindvégig tartogat. Néha a gondolkodást tiltó, logikátlan parancsok elcsattanása a felettesek részéről keményen megviselte a gyengébb idegzetű katonákat. Lassan egyre nyomottabbak lettek a végtelenbe múló órák, mint figyelmeztető jelenség egy kiéhezett szabadságra. Az idő homokórájának szemcséi mégis peregtek, ha kínos is volt a lelkiállapotot párhuzamosan vele álcázni.

Szombatra virradóra Tüske rugóként pattant ki ágyából és sietett mosakodni, aztán senkivel sem törődve szedte lábait egyenesen a civilek műhelyéhez. A katona kollégái már szinte orroltak Palira, aki néha úgy viszonyult hozzájuk, mintha nem egy alakulatban teljesítene velük szolgálatot. Dumitruék ott várták a műhely előtt, feketéket szürcsölgetve cigarettáztak.

-Jó reggelt emberek! - üdvözölte őket Tüske hangosan.

-Adjon isten! – viszonzták a testvérek.

-Minden rendben van? – kérdezte Pali kissé aggódva.

-Nyugodjon meg, hiszen a megbeszélés alapján cselekedtünk. – válaszolta Vasile, az idősebbik Dumitru testvér.

Erre Pali is cigarettára gyújtott és erőltetve mímelte nyugodtságát.

-A fizetség majd ott a helyszínen történik, ha megérkeztünk szállítmányunkkal. – figyelmeztette Tüske a testvéreket, aztán arra hivatkozva, hogy nemsokára visszatér, elillant a parancsnokság irányába.

Szabadságtöltését igazoló engedélyét sietett kiváltani a kapitány irodájából. Rövid üdvözlés után a parancsnok hirtelen elkezdett hagyatkozni.

-Csak annyit szeretnék még a figyelmedbe ajánlani, – hadarta a kapitány – hogyha közbejönne valami sürgősebb eset, akkor a bátyád telefonján foglak értesíteni.

-Igenis, megértettem! – mondta keserű szájjal Tüske, aki magában morgolódott, hogy még szabadságának ideje alatt is érheti meglepetés.

Azzal kezét nyújtotta a kapitány és röviden kijelentette:

-Kellemes időtöltést kívánok! – aztán következett finomabb dördüléssel a „most távozhatsz!”.

Pali némán tisztelgett, aztán hátra arc, kifordult az iroda ajtaján. Kissé furcsállta a kapitány viselkedését, de nem törődve a részletekkel, máris loholt, hátizsákjával vállán, vissza a Dumitru testvérekhez. A hátizsákban már ott lapult a karton cigaretta, amit a szállítás után szándékozott átadni. Dumitruék izgatottan várták érkezését, mivel a szállítmány útrakészen állt az induláshoz, aztán mindannyian felpattantak a csukott teherszállító kiskocsira és elindult velük az autó a kijárat kapu felé. Lerescu tizedes ott fityegett a kapunál, aztán sorompót emelt a jármű közeledésekor. Minden a megbeszélés alapján történt. Pali kihajolt a teherszállító ablakán és összecsapta tenyerét Lerescuval. A tizedes menetközben utána kiáltotta:

-Élvezd a szabadságodat!

-Megpróbálok. – válaszolta Tüske, amit már úgyszem hallott Lerescu, miközben az ablak lassan felhúzódott.

Az út borzalmasan hosszúnak bizonyult, hiszen Palinak a teste mindvégig a gyomoridegtől remegett, s igazából a szavak sem hagyták el száját. Fényes nappal, őszintén megfogalmazva egy engedélyezett lopás volt folyamatban. Talán már alig várta, hogy szerencsésen véget érjen ez a fajta vállalkozás. A Parázs utca következett, ahol lassítania kellett a teherszállítónak, mivel a tömbházak között játszadozó gyerekseregek szaladgáltak. Nyomban körbevették az autót, miután az lassított és megállt. Tüskének már hevesen éget az arcbőre, miközben cselekednie kellett hirtelen, persze feltűnés nélkül. Kilépett az autóból és rohant fel a lépcsőkön, értesíteni az ezredet. Mintha összebeszéltek volna, Postelnicescu ezredes már várta kezében a garázskulccsal.

-Mondjad öcsém, sikerült? – kérdezte aggódva Palitól.

-Eddig minden a legnagyobb rendben. – válaszolta Tüske kissé magához térve, már nyugodtabban, aztán mindketten lesiettek a lépcsőkön átvenni a portékát.

Dumitruék odaadóan segítettek behordani a szétszerelt szőlőlugast a garázsba, melynek minden egyes darabja gondosan be volt csomagolva papírba. Végre sikerült a tranzakció, aztán mindenki megelégedve eltűnt a színhelyről. Az ezredes örömeiben a vállát veregette Palinak, miközben lassan haladtak fölfelé a lépcsőkön.

-Holnap Florentina asszony és a családom többi tagja vidékre indulnak rokon látogatásra, – súgta oda Tüskének az ezredes – végre alkalom arra, hogy magunkra maradjunk, mi férfiak, a lugas összeszereléséhez. – apropózott Postelnicescu.

-Rendben van, hiszen amúgy is meglepetésnek szántuk. – helyeselte Pali, aztán kezét csaptak és beléptek az ajtón.

Az ezredes házi pálinkát vett elő és megkínálta az esemény főkolomposát, aztán nevetve koccintottak, mint valami cinkostársak egy gyanús ügy előtt. Nemsokára megérkezett Florentina asszony, aki sebtében ebédet melegített és mit sem sejtve a nagy tervről, ebédelni hívta a férfiakat. Szerencséjükre nem volt beszélős kedvében a háziasszony. Enyhe fejfájás gyötörte és ebéd utáni pihenésre vágyott. Az ezredes, egy ízletes feketekávé mellé meghívta Palit cigarettázni az erkélyre. Végre alkalmuk született megbeszélni a hátralevő részleteket, aztán ők is pihenni tértek a kellemesen hűvös lakásban. Tüskét a szellemi kimerültség mély álomba kergette, aztán valamikor késő este, mintha medveként átaludta volna téli álmát,

kábultan ébredt valami jövés-menés zajára. Florentina asszony nyitogatta a folyosón levő beépített szekrény ajtaját. Kapkodva szedelőzködött és csomagolt a kora reggeli induláshoz. Postelnicescu ezredes csak mosolygott és intett Palinak, hogy lépjen ki a konyhába, aztán odasúgta fél szájjal, hogy felesége meg ne hallja:

-Ilyenkor senkinek sincs megállása a házban, amikor Florentina utazni készül. – mondta Tüskének sziszegve a nevetéstől, aztán megbökte az ál-öccse bal karját.

Kevesen múlt, hogy ne törjön ki mindkettőjükből a hangos nevetés. Közben asztalt terített az ezredes, mire szó nélkül leültek vacsorázni. Nemsokára Florentina asszony is csatlakozott morcosan. Szigorú csendben zajlott a vacsorázás, mindaddig amíg egyszer az ezredes felesége megtörte a csendet.

-Úgy viselkedtek, mint két rossz gyerek, akik bünt követek el. – jegyezte meg a bambán bámuló férfiaknak.

Erre vulkánszerűen tört ki belőlük a nevetés, olyannyira, hogy az asszony könnyeit törölgette.

-Férfiak, férfiak, mit tudjátok ti, hogy miből áll egy asszonyi gondoskodás.

-Főzhetek egy gyógynövény teát? – kérdezte az ezredes, miközben vágott a szemével Palinak.

-Maradj nyugton! – lépett közbe Florentina asszony – Inkább megfőzöm én, mert nem szeretném, hogy fele a kályhára kerüljön.

Erre ismét nevetni kezdtek, de már csak a férfiak. Tüske kissé megrestellte magát a nevetéséért, aztán szó nélkül felállt és segített lerámolni az asztalt. Közben elkészült a tea és megkezdődött a vele járó ceremónia. Mindhárman kiléptek az erkélyre és kényelmesen helyett foglaltak. Az ezredes cigarettával kínálta társaságát, aztán csend következett, mintha mindenki a saját gondolataiba burkolózott volna. Tüske előtt a kitűzött feladat részletei peregtek, aztán végállomásra érkezett a képzelődés, mialatt a csillagok bújócskáját figyelte a besötétedett égbolton, amint meg-meg villannak a vonuló felhő között. Tisztán fülébe csengtek édesanyja meleg szavai, amikor bátorította a kitaráshoz és imádkozott, hogy épségben hazakerüljön. Remegve szájához emelte a teáscsészét, amely kifogta az arcáról lepergő könnyeit, aztán szűröcsölt a könnyes teából és cigarettára gyújtott. Florentina asszony mintha leolvasta volna gondolatait, takarodót javasolt mindenkinek a kora reggeli indulására hivatkozva. Pali elköszönt a családtól és hálósobájába vonult. Az éjszaka szemrebbenés alatt elrepült és egy új nap ütötte fel a fejét, ami észrevétlenül rövidebbre fogta Pali katonaszolgálatának idejét. Már csak az ezredes volt otthon, amire összeszedte magát és előjött a hálósobából.

-Meg vagyunk élve öcsém! – mondta Postelnicescu boldogan Tüskének.

-Nahát! Ezt most hogy értsem? – kérdezte Pali még álmos szemekkel.

-Simion bácsi, a tömbházfelelős felajánlotta segítségét fiával Ionicaval. Amikor Florentinát elkísértem, a bejárati ajtónál javította biciklijét, mert készült vásárolni menni a piacra. Miközben rögzítette csomagtartóját a biciklinek, meglepetésszerűen megígérte, hogy amikor visszatér szívesen segítségünkre siet. Persze, kijelentését a Florentina távozása után fitogtatta, amire én rávágtam, hogy nagyszerű, hiszen a tartólapok beállításánál tényleg jól jönne egy kis segítség.

-Ha mindez összejönne, akkor talán estére be is tudnánk fejezni. – lelkesedett Pali az ezredesnek.

-Na, hát ne húzzuk az időt, faljunk valamit reggelire, aztán készítsük elő a szerszámokat. – bízta türelmetlenül Tüskét Postelnicescu.

Kapkodva reggeliztek, aztán húzták a csíkot a garázsba és elkezdődött a szerszámok meg a lugas kihordása a helyszínre. A tömbház ablakaiban egyre több kíváncsiskodó fej kezdett felbukkanni, mintha valami különleges vetélkedő lett volna készülöben. Simion bácsi is előkerült a fiával, amikor Paliék a rajz alapján mérték be a tartó talpak helyét a földön, aztán közös erővel nekifogtak a munkának. Az oroslánrésze inkább a gödrök kiásása volt, amit követett két milicista rendőrtiszt és egy fegyveres katona látogatása. A kíváncsiskodók közül valaki jelentést intézett a rendőrségre. Tüskének összeszorult a gyomra, amikor odaléptek és hangosan bemutatkoztak. Postelnicescu ezredes rögtön félrehívta őket és pár szót intézett a látogatókhoz, amire megenyhültek a kedélyek, aztán amilyen hirtelen megjelentek, olyan gyorsan tűntek el. Pali csak azzal nem volt még tisztában, hogy az egyenruhások soha nem szokták egymást megharapni. A munkálat tovább folytatódott és szépen haladtak. Rajz után, pontosan találtak a méretek, amelynek Tüske a lelke mélyén nagyon örült. Dél körül a lugas már saját talpazatán állt, amikor Postelnicescu ebészünetet javasolt, aztán Simion bácsit is meghívta fiával. Lassan haladtak felfelé a lépcsőházban, mivel az öreg a derekát fájlaltatta, s magában félszájjal morgolódt.

-Az ördög vigye el, bárki is jelentette! – panasolta az ezredeshez fordulva.

-Nem kell mindenért mérgelődni, Simion bácsi. – nyugtatta Postelnicescu az öreget – A számbögés nem mindig hallatszik fel az égig.

Erre mindnyájan jó nagyot nevettek.

-Sajnos nem vagyunk egyformák. – fűzte hozzá Ionica, mielőtt betértek volna a Postelnicescuék ajtaján.

-Vagy éppen nem vagyunk mind szamarak. – puffogott magában az öreg.

-Így is lehet mondani. – helyeselte Tüske.

Az ezredes háziasszonyi gondossággal melegítette meg az ebédet, miközben Pali asztalt terített. Aztán a férficsoport nekifogott ebédelni, miután Simion bácsi elmondta imáját. A kiadós ebéd után, fájós dereka miatt az öreg pihenni kérezkedett.

-Már elnézést kérek szomszéd, de a derekamat muszáj egy kis időre megpihentessem.

-Természetesen, Simion bácsi. – helyeselte Postelnicescu – Én az öcsémmel és Ionicával addig is lemegyünk és folytatjuk. De fiúk, még mielőtt visszaindulnánk, tartsunk egy kávészünetet, hiszen az ebéd után nekünk is jár ennyi pihenő.

-Igenis! – egyeztek bele majdnem egyszerre a fiúk.

Aztán a pihenő kissé hosszabbra tolódott, s emiatt sebtében iparkodtak vissza a befejezetlen lugashoz. Tüske a vízmértéket kereste, miközben Ionica a csavarokat készítette elő. Az ezredes a profilvasakat pászította a helyére, aztán szép lassan a jó szervezésnek beérett a gyümölcse. Mire Simion bácsi visszatért, a szőlőlugas készen állt, az öreg hatalmas meglepődésére.

-Ez igen, kérem! – jelentette ki, amikor odaért – Mindenre gondoltam volna, csak éppen erre nem, hogy befejezik.

-Hát amennyiben tudtunk, igyekeztünk, mert a családom nem tud erről és meglepetésnek szántuk az öcsémmel. – büszkélkedett az ezredes.

-Az biztos, hogy meg fognak lepődni. – mondta nevetve Ionica.

Így hát nem maradt más az öreg számára, minthogy segítséget nyújtson a szerszámok összeszedésénél. Egy fehér Dacia személygépkocsitól jött a figyelmeztető dudálás. Florentina asszony érkezett pontosan kapóra. Oly nagy lendülettel lépett ki az autóból, hogy még a motorját is elfelejtette megállítani. Gyors lépésben közeledett, s már messziről fenyegette az urát mosolyogva:

-Ejnye-ejnye, most már tökéletesen értem, hogy miért nem volt nekem vidéken segítségem. Mégis, ha már így sikerült, akkor engedjétek meg nekem, hogy gratuláljak, hiszen impozáns munkát végeztetek.

A meglepedés mindenki arcán virított, annyira, hogy Tüskének még a fülei is kivörösödtek a bodogságtól.

-Nahát ne bámuljanak rám ennyire! – folytatta Florentina asszony, inkább lépjek meg magukat és segítsenek az őszi betakarítás eredményét felcipelni az emeletre! – jelentette ki nevetve, aztán sarkon fordult és a férfiak előtt visszasietett az autohoz.

Szó nélkül segítségére igyekezett a brigád, s mindegyikük megragadva egy csomagot, elindultak a lépcsőház irányába. Amikor az ajtón beléptek, szilvapálinkát vett elő a házigazda és megtisztelte a segítőkész szomszédjait. Florentina asszony titokban kisurrant az erkélyre és onnan gyönyörködött az elkészült lugasban. Miután Simion bácsiék hazaindultak, visszatért a lakásba és külön dicsérettel illette a szőlőlugas tervezőjét:

-Jó meglátásod van, fiam és örvendek, mert az én ízlésemet is eltaláltátok. – jegyezte meg Palinak, miközben anyásan megsimogatta a fejét.

-Köszönöm. – mondta Tüske, lesütött fejjel, boldogan.

-Egy jó zuhanyozás most megtenné a magáét. – szólalt meg az ezredes.

-Nagyon helyes, – folytatta az asszony – hiszen, ahogy végignézek rajtatok, hát éppen rátok férne. Addig is elkészíték valami meleg vacsorát, amely az én meglepetésem lesz. Azzal befordult a konyhába és magára csukta az ajtót. Tüske az erkélyre ment cigarettázni, amíg az ezredes elfoglalta a fürdőszobát. Aztán végig kóstálta az elkészült szőlőlugast és képzelődni próbált afelől, hogy mennyire gyönyörű lesz akkor, amikor a szőlőindák benövik. Lelkét óriási boldogság töltötte ki, hogy végre a két keze munkájával tudta valamicskét hálálnia az ezredes jótettét. Nemsokára ő következett a zuhanyozóba, ami akkor számára egy igazi áldást jelentett. Nem tudott betelni a csodával páros meleg víznek a hatásával, amint végigsiklott bőrén erecskék formájában. Sajnos nem tartott sokáig az élvezet, mert Florentina asszony hangja szólalt meg a konyhából.

-Nemsokára készen van a vacsora. – kiáltotta hátra a folyosón keresztül.

-Jövünk, egy pillanat. – válaszolt az ezredes, aki szépen kiöltözött a vacsorához. Pali szaporán megtörülközött, aztán magára kapkodta ruháját és sietett az ebédlőbe, hogy egyszerre üljenek asztalhoz, ha lehet. A konyha felől nyálat gyűjtő illatok tódultak az ebédlőbe, melynek akkor senki nem tudott volna ellenállni. Florentina asszony egyszer csak valósággal beviharzott az ebédlő asztalához, egy mély tepsiben még rotyogó készítménnyel. Zöldség muszaka! – kiáltott fel örömmel az ezredes. Egyszerű és ízletes balkáni eredetű étel. – magyarázta az asszony Palinak, miközben egy kerámiából készült

alávalóra helyezte az asztalon.

-Mindenki étvágya szerint tálaljon magának! – sürgette kijelentésével a saját nyugtalanságát az ezredes, aki már tálalt is elsőnek a saját tányérjába.

-Hogy te milyen gyerek vagy... – jegyezte meg a felesége nevetve – Ne kapkodj, mert bőven jut mindenkinek. – folytatta Florentina asszony – És amúgy oly forró, hogy egyelőre ehetetlen.

Aztán mikor végre mindenki tányérjában ott párolgott a muszaka, nekifogtak nyugodtan falatozni. Nemsokára ismét tálaltak belőle, hiszen valóban etette magát a csodakészítmény. Végül úgy belaktak, hogy szinte már nehezükre esett az asztaltól felállni. Ezt rögtön követte a második meglepetés, amely nem volt más, mint a finom jégen hűtött sör a nélkülözhetetlen nyomtaték. Tüske igazán otthon érezte magát, ami a háziaknak is jól esett. Aztán illedelmesen megköszönte a vacsorát és fáradságára hivatkozva, elvonult pihenni. A napi munka megtette hatását, melytől pillanatok alatt mély álomba merült.

Magyarok Nagyasszonya

KISSLAKI LÁSZLÓ

Séta, Dorisz néniel

- Aztán a falhoz állította, és durr bele! Agyonlőtték! – pislogott rám Dorisz néni, huncut, cinkos mosollyal a szemüvege fölül. A kékkockás takarót, amivel a lábát akartam betakarni a tolókosiban, egy előkelő mozdulattal elhárította, miközben a karjáról fellebbent a lengére szabott szürke kabátkája, szabadjára engedve csirkelábnyira soványodott, összeaszott karját.

- Aztán mi történt? – kérdeztem elhűlve.

- Semmi. A madarak felrebbentek, mert megijedtek. Az a dezertőr meg azt sem mondta, hogy nyikk! Összerogyott. Bizonyára elhűlve, furcsán nézhettem Dorisz néniére, mire ő csak a vállát vonogatva magyarázta.

- Most min csodálkozik fiatalember? Háború volt. Az orosz az ajtó előtt állt. A férjem, Gráf Kahlenberg - isten nyugosztalja - hadbíró volt, s az volt a kötelessége, hogy példát statuáljon. Meg én is odahaza voltam a három gyerekekkel. A legkisebb, a Konrádka még pólyában. Mit is tehetett? Nem igaz? - nézett rám, s kegyesen nyugtázta az „úgy bizony”- t.

Dorisz néni most már engedte a lábát betakarni a pléddel, mert az előbb is fázósan megborzongott. Összébb húzta magát a fészkében és lehunyta szemét. Talán gondolatban éppen most ringott keresztül a gondolán a Ponte de Rialto alatt a snájdig gróffal, mint háromnapos boldog ifiasszony.

A Majna parti korzón, szótlán gurítottam a kocsit, csak néha kellett levennem a néni kezét a kerékről, mikor rálógatta, mert időközben elszunyókált. A szárazra rozsdult platánlevelek csak kelletlen moccantak arrébb, ha az erőtlen őszi szél a folyó felé akarta terelgetni őket.

Mikor már majdnem elértünk az „Eiserner Steg” hídig, megpihentünk, a felületes sétáló előtt ismeretlen régi kolostor romos kerengőjében. A hajdani barátok helyett most a közeli Szent Miklós templomból idáig szűrődő halk orgonaszó bóklászott az elhagyott falak között.

Elnéztem Dorisz nénit. A ráncok az arcán nem tűntek el, de békét és boldogságot sugárzott, mint ha az Úr előtt hálát zsolozmázna az angyalok karában.

Igaz is, - kunststück. Így könnyű neki angyalokkal nótázni. A pár nap alatt mióta itt dolgozom a szeretetotthonban, megismertem Dorisz néni életét. Igaz, csak hézagosan mesélt magáról, mert gyanakvó természetű lélek volt. De mióta engemet, mint fiatal gyakornokot egy kissé megkedvelt, közlékenyebbé vált.

Elmondta, hogy ő egész életében nem dolgozott, csakhogy a gyerekeit elláthassa, gondozza, nevelje. Mára már mind a három sikeres, családos, gazdag ember. Kettő Floridában él s a legfiatalabb, a Konrád, világhírű orvos Montrealban. A jövő héten újra megkapja az ötezer Euró zsebpénzt, amit Berger doktor újra felold a zár alól, a fia kérésére. - Mert nálam könnyen megy a pénz. – tette még hozzá derűsen. Lerítt róla, hogy soha sem voltak anyagi gondjai. Pláne, jár neki még a férje után is a magas nyugdíj. Persze a hadbírónak még a háborús éveit is beszámították.

Amikor ezt hallgattam elszorult a szívem. Én meg itt -, mint fiatal diakónus gyakornok - alig tengődök abból, amit az egyháztól kapok, de azért egye meg a fene! Gyönyörű a világ!

Végre meghívhatom Veronika szívszerelmemet, aki megígérte, hogy egyszer eljön velem vacsorázni. Direkt erre spóroltam a pénzt. Eddig úgyis a szokásos esti szórakozásom, a könyvtár olvasóterme volt. Az ugyanis ingyenes. . .

Ihaj, csuhaj! Ma este elviszem a stégnél lehorgonyzott hajóra, ahol a magyar étterem ringatózik a cigányzenekarral, igazi magyarosch, paprikássch ételekkel, és borsosch árakkal.

De se baj!

Hirtelen elhalkult az orgonaszó a Szent Miklós templomban.

A három holló, akik a romok közt ütöttek tanyát, mintha csak erre vártak volna, újra káromgásba kezdtek; mintha az elhangzott muzsika minőségéről kezdenének akadémikus vitát.

Dorisz néni kabátom ujjával engem is visszarángatott ábrándozásomból.

- Menjünk kávé inni. Toljon a Römerhez, kérem.

Amikor kiértünk a Városházhoz, átlavíroztunk a millió turista között, akik a Justicia bekötött szemű szobrát a fotózták

- Most hová?- kérdeztem, mert az öt Euró, amit elszámolhatok az otthonban, épphogy elég lesz egy szerényebb helyre.

- Tudja, hol van a Cafe Bonaparte?

- Bárcsak ne tudnám. - De ezt csak magamban mondtam. Egyszer betévedtem és a kétféletes Remi Martin konyakért elkértek négy Eurót. Ráadásul előkelően vissza akartam küldeni az italt, mert nem volt elég hideg, ahogy én szeretem, mire a főúr lesújtóan végigmért és fagyosan közölte, hogy a konyakot tenyérhőmérsékleten fogyasztják az értők. Erről ennyit.

- Tudom, Tante.

- Na akkor odamegyünk. Van magánál pénz? Na, nem azért kérdem, mert fizetem, de hátha nem lenne elegendő, s ne jöjjünk zavarba.

- Van ötven Euróm. Ugyanis este vacsorázni akarok menni Veronikával. Arra spóroltam. .

Dorisz néni helyeslően bólintott, majd miután megérkeztünk, rögtön rendelt két szelet Schwarzwälder kirsch-tortát habbal, kávé, egy gyûszûnyi konyakot is hozzá, már csak az aroma kedvéért is, - mondta.

Én csapvizet parancsoltam.

Majd még elfogyott három Johny von Rigó, egy Linzer kíséretével.

Te magas Isten! Még jó, hogy nálam volt a vacsorapénz. De biztos, hogy volt a néninél is, hiszen engem csak a nyugalma kedvéért kérdezett meg. Különböben nem mert volna olyan bátran rendelni, hiszen tudta, hogy mennyit keres egy gyakornok. Közben az asztalra kerültek az unokák fényképei. Mind jólétkben fürödtek a floridai tengerparton, vagy a torontói Konrád doktor márványmedencéjében. Igazán aranyosak voltak, de valahogy nekem már mehetnékem volt. Egy óra múlva, végre a néninek is. Azért becsomagoltattam még két habos rolót vacsora utánra.

Hazafelé egy áldás volt, hogy toltam a kocsit, mert így megkapaszkodva, egyenesben tudtam magam tartani. Még mindig rogyadoztak a lépteim, és még közel sem tértem magamhoz. Nem szabadultam a jelenettől, amikor a frakkos főrabló úr, mefisztói mosollyal – nekem legalább is úgy tűnt -, kis tálcácskán prezentálja a számlát. Még jó, hogy Dorisz néni kihangsúlyozta, hogy magas borralalót adjak, mert őt itt jól ismerik. Igazán megható a figyelmessége.

- Na, nem baj. – gondoltam, Veronikát jövő héten viszem vacsorázni, mikor Berger doktor kifizeti a néni.

Mikor visszaérkeztünk az otthonba elbúcsúztam Dorisz nénitől, aki jóindulatú mosollyal pá-pát intve behajtott az ebédlőbe. A délutános váltótársam látta rajtam, hogy nincs jó kedvem, mert a vacsorát jövő hétre kell halasztanom, egyenesen rákérdezett.

- Téged is átvert a néni?

- Hogyhogy átvert? Legfeljebb a jövő héten megyek vacsorázni Veronikával. A fia akkor utasítja Bergert a pénz miatt.

- Dorisz néninek sose volt fia. És sose volt férjné! Soha nem voltak gyerekei. Kegydíjon él itt, a templom jóvoltából. Egyetlen, ami van neki. A piszok jó fantáziája.

Z. PIKÁCS GYÖRGYI

Lali a lila ló.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy végtelennek tűnő sztyeppe. Ott éltek vadlovak, egy hatalmas ménest alkotva. Naphosszat legelésztek, olykor-olykor vágtaiba kezdtek. Lobogott dús, hosszú sörényük a szélben. Eljött a párválasztás ideje. A fiú és a leány lovak egy-egy párt alkottak, és hamarosan kiscsikók születtek a ménesbe. Volt egy fekete csödör és egy hófehér kanca. És itt történt a csoda. Ennek a párnak egy lila színű kiscsikó született. Az anyukája Lalinak nevezte el, így a neve Lila Lali lett. Esténként dúdolva altatgatta csikóját.

-Lali ló, lila ló, Lali lila ló.

-Lali ló, lila ló, Lali lila ló.

-Lali ló, a lila ló, Lali lila ló.

A kiscsikók napról-napra nagyobbak lettek, és egy idő múlva a ménestől távol játszadoztak. De bizony a Lila Lalit nem engedték maguk közé, mert a színe se nem fekete, se nem barna, se nem kесе, de még csak nem is fehér, hanem lila! Szegény kis Lali ló csak sírt, kesergett naphosszat. Egyik alkalommal is sírdogált egy vadalmafa alatt. Meghallotta ezt az almafán ücsörgő kismadár és így szólt:

- Laliló, néked meg mi a bánatod, te kiscsikó? Miért keseregsz?

- Jaj, hogyan keseregnék, hiszen a társaim nem akarnak velem játszani, mert lila vagyok.

- Sose keseregj ezen. Majd én leszek a barátod! Nézd csak, mit adok neked!

Azzal lecsípett a csőrével a fáról egy szép érett piros almát, és Lalinak adta.

Lali megörült az almának, és az új barátnak. A madárka csípett még néhány almát a tarisznyájába is. A mi kiscsikónk felszárította könnyeit, azzal nekivágott a vágtnak, a kismadár meg repült felette.

Ahogy így játszadoznak a friss illatú fűben, egyszer csak újukba kerültek a csikótársai.

Körbevették Lalit, és azt mondták neki.

- Idefigyelj, te Lila Lali! Ha azonnal nem mondd meg nekünk, hogy honnan szerezted az almádat, elagyabugyalunk!

- Megmondom én nektek, ha elpáholtok, ha nem. Ott van egy vadalmafa az erdő mellett, ott leltem.

No, több sem kellett a kiscsikóknak, odavágtattak az almafához. No, gondolták, jól megszedik ők is a tarisznyájukat. Igen ám, de hiába rúgták a lábukkal az almafa törzsét, nem tudtak almát szedni. Tudjátok miért? Mert az alma még éppen hogy csak megérett, és bizony a rázogatóástól le nem pottyant. Hiába lökdösték az almafa törzsét a farukkal is. Nem és nem sikerült sehogyan az almaszüret. No, gondolkodóba estek a csikók, mit is tegyenek, hogy hozzájussanak a finom csemegéhez. Hosszas töprengés után az egyik kiscsikónak eszébe jutott Lali. – Mi lenne, ha megkérdeznénk Lalit. – Töprengett. – Hát ő biztosan tudja, hogyan kell leszedni. – mondta egy másik kiscsikó. Végül is megegyeztek, hogy Lalit hívják segítségül. Elindultak, hogy megkeressék Lalit. Rövidesen rá is leltek egy tavacska mellett. – Lali, kérünk szépen, segíts nekünk almához jutni! Mivel Lali nemcsak lila színű, de jószívű is volt, így válaszolt.

– Segítetek nektek. De bizony bevallom, az almákat nem én szedtem, hanem a barátom. Azzal rámutatott a feje fölött repkedő kismadárra.

– Kismadár, kérlek, szedjél nekünk almát! – kérte őt Lali. A kismadár pedig így válaszolt.

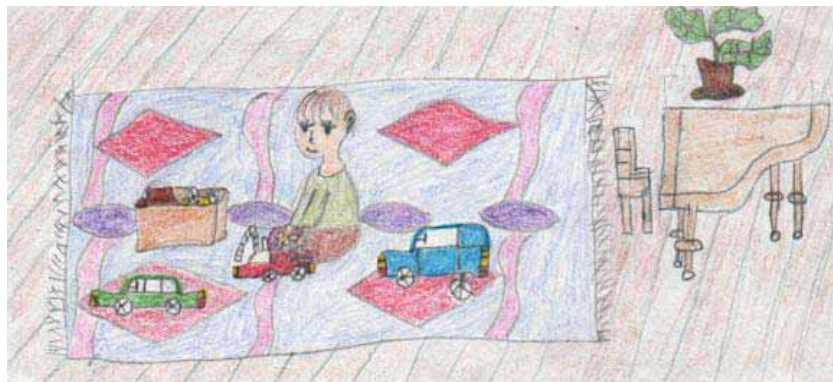
– Lalika, neked nagyon jó szíved van. Gyertek, menjünk almázni! Azzal az egész csapat együtt ment almát szüretelni. A kismadár csipedett nekik a csőrével egy nagy halom almát. Így történt, hogy Lalit befogadták a kiscsikók. Ezentúl együtt vágtáztak a sztyeppén. Nem közösitettek ki senkit többet, mert megtanulták, hogy mindegy, hogy milyen színe van a csikónak. Lila, fekete, vagy fehér, az a fontos, hogy becsületes, rendes csikó legyen.

Csari Márton és a kisautói.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kisfiú. Úgy hat-hét éves forma lehetet. Csari Mártonnak hívták, és a szüleivel lakott egy kertés vidéki házban. Ez a kisfiú igen csak szertelen teremtés volt, hiába intette a mamája.

-Marcika, jó legyél, szófogadó. – De bizony nem igen akart ő szót fogadni senkinek sem. Azért persze az ajándékokat nagyon szívesen fogadta. Akár születésnapja, akár névnapja, akár karácsony közeledett, ő már jó előre kérte az ajándékát. Legfőképpen a kisautókat szerette, mindegy, hogy milyen típusú is volt. Lehetett az tűzoltóautó, rendőrségi kocs, de egy sima kis autó is közel állt a szívéhez. Szóval, az ünnepek közeledtével így nyafogott az anyukájának.

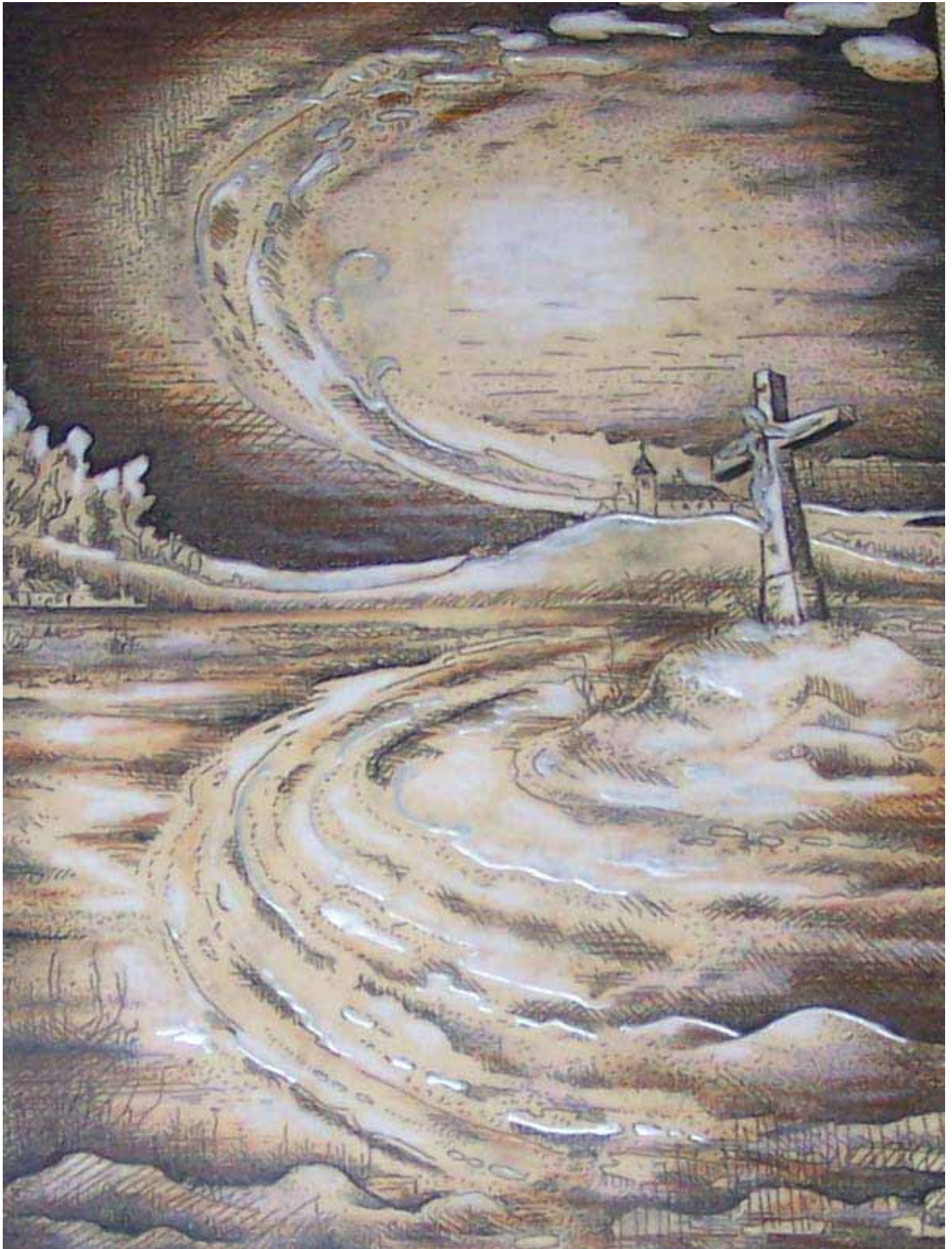
-Mama kérlek, hamarosan lesz a születésnapom, kisautót szeretnék ajándékba. – De persze akármilyen szertelen is volt ez a Márton gyerek, az anyukája mindig teljesítette a kívánalmait. – Így történt ez a mostani alkalommal is. Marcikának a születésnapja közeledett. Az édesanyja elindult, hogy megszerezze az újabb kisautót, Mártonka gyűjteményébe. Sikerült is vennie egy csodálatos, tűzpiros tűzoltóautót. Hatalmas, fekete, kihúzható tűzoltólétrája volt, és még tűzoltócső is volt rászerezve. Nos a kisautó csodálatos volt. Hát még a születésnapi meglepetés, amikor Marcika kibontotta az autócsodát. – Ó, anyukám, de hiszen ez csodálatos! – Kiáltott fel örömeiben a kisfiú. Aztán a születésnapi multság szépen lecsendesedett, és a Marcika elvonult a többi kisautóiért, hogy játsszon velük, és persze felavassa az újonnan kapott kisautót is. Behozta őket a nappaliba a nagy zongora elé, és lerakta őket a szőnyegre. Én is ott ültem a kanapén, és figyeltem őt. Olykor-olykor megesett az is, hogy én is leültem vele játszani a szőnyegre. De most elámultam azon, amit láttam. Ami autókat lerakott a kezéből, mind rendre sérültek voltak.

A citromsága autónak letörött az antennája. A zöld kisautónak kitörött az első kereke, a kék kisautónak kitörött a lámpája. Egy másiknak meg az ajtaja hiányzott. Néztem a gyereket és gondolkodtam, vajon miért tette tönkre az autóit. Nos, hamarosan megkaptam a választ. Marcika nekiállt autózni, de úgy, hogy azt szemmel sem lehetett követni. Törökülésben ugrott ide, ugrott oda, miközben vadul tologatta az autót. Na, nem sokáig tologatta, úgy letörött az új tűzoltóautónak a létrája, mint a pinty!

-Nem baj! Anya majd veszel másikat ugye? – Kérdezte az anyukáját. – Attól tartok, hogy ezúttal már nem. – Válaszolt a mamája. – Figyelj csak rám, mennyi kisautód van, és mindegyiknek van valami hibája. Addig bizony nem veszek neked semmit, amíg meg nem tanulsz, hogyan becsüld meg a játékaidat, és hogyan tartsd rendet közöttük.

Ezen az éjszakán Marcika nagyon nyugtalanul aludt. Mély álomba szenderült. Talán egy álomtündér segítette ebben. Nem tudom. De az biztos, hogy igen mélyen aludt, mert eljutott az álmok birodalmába. A játékok országába. A játékok országában pedig vannak városok, babák városa, építőköcskák városa, kisautók városa, és még sorolhatnám. Nos, Marcika vajon hová került? Úgy bizony, a kisautók városában. És csak ámult és bámult, annyi kisautót még sohasem látott, mint ami ott volt. Mindenféle! Nézte, csak nézte, gyönyörködött a sok színes csodában. És egyszer csak mit lát? Nos igen. Az ő kisautói jöttek vele szemben. Egyiknek a kereke hiányzott. Az bicegett. A másiknak a lámpája volt betörve, az csak egy szemmel hunyorgott. A harmadiknak az antennája volt eltörve, az össze-vissza csalinkázott. Meglátták Marcikát és mindannyian nekiestek. – Mit tettél velünk, te kisfiú! Nem akarunk a te birtokodban lenni. Mi olyan kisfiút szeretnénk, aki szépen játszik velünk, nem tesz kárt bennünk. Nézte Mártonka az autóit, még csak válaszolni sem tudott. Olyan nagyon megdöbbent. És a nagy ijedelemtől, vagy csak az álomtündér hozta vissza, de visszakerült a mi világunkba. Felébredt, és nagyra kerekedtek a szemei. – Anya, anya! – ugrott ki az ágyból. – Kérlek, segíts nekem megjavítani az autóimat. – Tényleg? Csodálkozott az anyukája. És azt hitte, hogy az ő dorgálása hatott így Marcira. – Nos, rendben van, segítek. És ugye megígéred, hogy ezentúl vigyázol a dolgaidra, akár játékok, akár bármilyen más tárgyak? – Igen, mama megígérem, csak segíts. – És az édesanyja leült vele a szőnyegre, és megjavították az autókat. Ezentúl Marcika gyakran ellátogatott álmában a mesék országába, azon belül is az autók városába. És minden kisautó jól érezte magát az ő tulajdonában.

Én vagyok az Út

HANDÓ PÉTER

Csapágyazás

Az asszisztensnő unottan pakolászott a régi műszereket tároló vitrinben. Hangosan nem, de magában annál inkább dohogott a fiatal főorvosra – aki néhány nappal korábban vette át az osztály irányítását –, hiszen nem kirakatrendezőnek tanult. „Még a szakmát sem érdekli ez a kiszuperált egészségügyi szerszámkészlet, nemhogy a beteglátogatókat” – mondogatta magában.

Meg kellett újítania a szájsebészeti osztály betegfelvételi pultja mellett két évtizede háborítatlanul álló kiállítás anyagát, s ezt – szakmai múltjára és hírnevére való tekintettel – méltatlannak érezte. Úgy vélte, a befolyását akarják ezzel a feladattal csorbítani, a fiatal orvos ezzel azt kívánja egyértelművé tenni, hogy ő a főnök, nem a nyugdíjba vonuló elődje által összeállított tárgytörténeti vitrin korszerűsítése a fő cél.

Miközben matatott a csipeszek között, áldozatszerepének belső örvénye egyre mélyebbre húzta. Már az is megfordult benne, átkéri magát az idegsebészetre, amikor négy félkörívnyi, végeinél enyhén rozsdásodó, de egyébként ezüstösen csillogó acéldarab, valamint két hasonló ívű fémszalag közé fogott golyósor akadt a kezébe. Értetlenül nézte, hozzáfoghatóval még nem találkozott sem a tanulmányai, sem a másfél évtizedes szakmai gyakorlata során. „Vajon hogy kerülhetett a csontköszörű finom korongjának társaságába? Ezt mondja meg ez a nagyokos!” – s új lendülettel fordult is a főorvosi szoba felé.

Már hetek óta azzal ugratták: „Mi van öreg, csapágyas lett a szerszám, elhagyott az asszony?” Eleinte eleresztette a füle mellett, de aztán egyre inkább ugrott, s repült a bordó gépszír, nagyot cuppanva landolt valahol: falon, berendezésen, ruhán. A raktáros meg titokban szentségelt, ismét ki kell adnia egy dobozzal, hogy ne egyék el egymást a fogaskerekek. A takarítónő se kevésbé kelt ki magából, csak épp – mivel a lakatosok könnyen beszóltak, olyanokat mondtak, hogy még a bugyogója is belepirult – a raktárosnak rágta a fülét, minek kell kiadnia újabb és újabb dobozzal, amikor azok a trógerék szétdobálják. Inkább kenje a hajára, azzal nem csinál neki munkát. A raktáros, úriember lévén, csendesen bólogatott, s legföljebb annyit szólt: „Majd megemlítem a csoportvezetőjüknek.” De végül is hallgatott, nem neki kellett elszámolnia a felhasznált gépszírral, csupán utánrendelnie, hogy ne maradjon hűjával a cég.

Az asszony hetekkel korábban valóban elhagyta, visszaköltözött az anyjához. Bár idegen férfi nem volt a dologban, csupán felesek és sörök mentén keletkezett jókedven való nekibuzdulás, egy reggel mégis kijelentette: „Ebből elég.” Összepakolt és lelépett. Eleinte bízott abban, ez is átmeneti lesz, két nap múlva visszaeszi a fene az oldalbordáját, de ezúttal nem. Pedig egy hét után odáig ment, hogy könyörgőre fogta. Még az anyós szemén is látszott az enyhület, csak a feleségén nem. Innentől aztán nehéz volt titokban tartania a magára maradását. Végül a feles és a sör íze is megváltozott, amortizálódott a magányban. Aztán beindultak a kollegiális heccek. Egy ideig azt gondolta, belefér ez is a megpróbáltatásai sűrűjébe. Nagyokat nyelve elfordult, tette a dolgát, és került a közösségi tereket. A kocsmát sikeresen, a műhelyt a lehetőségek keretein belül.

Leginkább a szerszáma csapágyasságával kapcsolatos megjegyzések bosszantották. Mégsem helyén való, ha egy cipésznek lyukas a dorkája, ácsnak beszakad a háza teteje, villanyszerelőnél a naplemente sötétséggel jár... Hogy lehet egy lakatos szerszáma csapágyas? Ezzel nem nemi potenciáját vonták kétségbe, hanem szakmabeli hovatartozását kérdőjelezték meg. Sértett volt. S mint egy sértett ragadozó, oda kellett csapnia – jobb híján – a bordó gépszírral. Ha talált, akkor érzett némi elégtételt. Mindaddig ez így is volt, amíg a raktári készlet el nem fogyott, s az új szállítmánnyal valami krémszínű maszat nem érkezett. Ez csak fénylett a fénycsövek által, de nem rikított. A fölösleges találatok láttán még keserűbb lett a szája íze.

Elhatározta, visszaszerzi szakmai becsületét. Napközben a táskájába csúsztatott egy 6001-es csapágyat. Minden idegszálában sejtette, ez lesz a megoldás kulcsa, a bizonyítás eszköze. Ötletétől annyira izgalomba jött, hogy képtelen volt a munkájára összpontosítani, csavarhúzóját a javított gép fogaskerekei között felejtette, így a tíz percből félnapnyi leállás lett, törtek a fogak, elgörbült a tengely...

Máskor pánikba esett volna, ha valami hasonlót követ el, ám ezúttal semmi sem tudta eltörölni jókedvét. Talán még fűtyörészett is, miközben matatott a bekrepált gépben. A dolgozók is, a kollégák is megrökönyödve figyelték az indokolatlannak tűnő változást. Egyesek meg akarták érteni a beállt fordulatot, de nem merték megszólítani, féltek a jókedvétől, hátha csak látszat, s egy fél szótól is nagyobbat robban, mint valaha. Jobb híján erősödött a susmus és a feltételezés.

Bár a történekről a csoportvezetőt informálták, számonkérésre ő sem merete hivatni. „Majd holnap” – jelentette ki az iroda négy falának, de azért titokban megfogalmazott egy fegyelmet. Titkárnökjével le is gépeltette, így nem sokáig maradhatott titok. Munkaideje hátralévő részében reggelre edzett; kemény akart lenni, mint a cromvanadium. Gondolta, addig engedi, hogy a maguk medrében folyjanak az események.

A műszak vége hamar érkezett. A kapuban álló rendész sejtett valamit, ám félte a cirkuszt, így eltekintett a táská tartalmának megnézésétől, úgy engedte tovább, mintha semmi rendhagyó jelet sem érzékelt volna. Magában azért elhatározta, legközelebb lecsap. Ennek a smucig alaknak mindig akadt valamilyen kifogása, miért nincs ez vagy az, ha otthonra kérte tőle. „Ha annyira sajnált ezt vagy azt adni, miért kellene szamaritániust játszania vele szemben. Nem lesz újabb eltulajdonlás” – szentül megfogadta, s lágy szívére mérgesen bámult a távozó után.

Mások is megnézték. Egyesek távolról követték, hazafelé tart-e. A tapasztalati tények alapján feltételezték, helyreállt a családi béke, néhány nap és visszatér a műszak utáni kocsmázás, lehet verni a blattot. Nagy és balszerencsés játékos, így öröm vele egy asztalhoz ülni. Általában kollektív megnyugvást jelentett, hogy nem feltételezhető semmi új a kedélyváltozás mögött.

A második emeleti lakásába lépve alig várta, hogy a csukott ajtón belül kikiabálhassa: „Megcsapágyazlak te cserbenhagyó szerszám!”

Már a kiejtett szavak által is elégtételt érzett, de azt is gondolta, ez nem elég, sokkal több kell az önbecsülése visszaszerzéséhez. Vetkőzni kezdett. Ruháit a kanapéra dobálta. Csak a savanyú lábszagot árasztó zokni maradt a lábán. Kinyitotta a táskáját és elővette a 6001-est. Nézte a golyók kosarát, s fennhangon, hogy még a szomszéd is hallhatta, megállapította: „Jó anyag; még az Istennek is tetszene.” Aztán megpörgette a külső gyűrűt. Akár a légyapapír az enyhe huzatban, zizegett a csapágy. Szinte sűgött. Talán ezt értette félre? Löttyedt farkát áthúzta a belső gyűrűn, rázogatni kezdte. A hűvös acél kejes szorításába beleborzongott, merevedett. Végül a szerszáma fájdalma az elviselhetetlenségig fokozódott. A csapágy viszont megmakacsolta magát, nem mozdult. Állt a szoba közepén és vörös vesszeje kiszabadításán munkálkodott. A hűtőszekrényhez rohant, libazsírral kengette forrón lüktető löcsét, ami pillanatok alatt megolvadt, fénylő cseppekkel rajzolta ki lakása padlózatán közlekedése útvonalát, de nem jelentett megoldást, legfeljebb a külső gyűrű pereghetett még önfeledtebben, ha az ujjak úgy kívánták. A melegvízzel föltöltött kád, a sűrű szappanozás, az erekciót sürgető masszírozás sem segített, a csapágy acélkékké szorította feszes farkát. Már felegyenesedni sem tudott, úgy tapisgált el a telefonig, hogy feleségét arra kérje, térjen haza, segítsen a baján. Eleinte köntörfalazott, csak az elviselhetetlenségig fokozódó fájdalma iránti szájalomra apellált, de amikor enyhülni nem akart a vonal túlsó végéről érkező hang, kibökte a csapágyba szorult faszát. Erre már csak annyi jött: „Elmész te a bús picsába!” – meg a telefonlecsapás bűgő hangja.

Ott helyben lerogyott és zokogott. Fájdalma azonban nagyobb mértéket öltött, minthogy tartós önsajnálta temetkezzen. Feltápaszkodott, konyhai hústűért ment. Hirtelen mozdulatokkal megdöfkölte a makkját, hátha kiszalad belőle a vér, géplakatos szerszáma csapágyazása véget ér. Üvöltött a kiegészített fájdalomtól, a konyha hideg kövezetéhez kente spriccoló vesszejét. Hason csúszott. Minden egyes mozaik-összetételben megakadt a külső gyűrű. Húzódott, majd elszabadult, herén vágta. Elájult.

Hajnal felé eszmélt. Fázott és fájt. A csapágy továbbra is ragaszkodott a megszerzetthez. Bámulta szárazvéres vesszejét, a faliórát. „Hamarosan felbűg a gyárkürt” – morfondírozott magában. – „Talán a gépszír segíthetne.” Vérrel maszatolt testét le se mosva gatyát húzott, öltözött, görnyedten lebotorkált a lépcsőházon. A megszokott útvonalon elaraszolt a gyárig. A portások éppen váltották egymást. Mikor észrevették a megroggyant alakot, szinte versenyezve mondták: „A főnök hívhatja.” Ez azonban különösebben nem hatotta meg. Tudta, elkésett, de csöppet sem érdekelte, ki és mit gondol vagy kíván ezzel kapcsolatosan közölni vele – a műhely felé vette az irányt, bordó gépszírt keresett a polcon, a kollégák sunyi figyelmének kitéve.

A főnök levegőt kapkodva rohant utána: „Mi az, hogy le sem szarja az üzenetem?!”

Görnyedezve csak ennyire futotta tőle: „Majd alkalom adtán...” – aztán elájult, bedől a satupad alá.

A szájszészeti klinika műtőasztalán ébredt. Hûs folyadékot érzett combja közére csorogni, és mintha egy alultáplált köszörû visított volna. Próbálta a fejét megemelni, de rászóltak: „Maradjon nyugodtan!” Annyit azért elkapott a körötte zajló eseményekbõl, hogy duzzadt szerszámán a makkot egy bájos szõke nõ szorongatja, miközben társa egy mini gyorsvágóval dolgozik a csapágyon.

– Kérem, ne! – nyöszörögte.

– Nyugodjon meg, azon vagyunk, hogy ne veszítse el. – szólt a szõke.

– Ne veszítsem el? – gondolta fájdalmasan, és megadóan lehunyta szemét.

A presszó teraszán egy kávé mellett ücsörgött a szájszészeti egykori fõorvosa. Figyelte a város elhaladó lakóit.

Praxisából ismerõs arcokat kutatott közöttük, s meglelégedéssel nyugtázta egy-egy ember tisztelettudó köszönését.

Emlékezett – megnyugtatta az emlékezés. Háromnegyed évszázadnyi múlt, félévszázadnyi szolgálat történéseit az ismerõs, „beszédese” arcok hitelesítették. Úgy érezte, semmi sem volt hiába: egészséget, s ezzel életet adott. Merengett.

– Megengeded? – az üres székre mutatva kérdezte a háta mögûl érkezõ fiatal fõorvos, akiben egykori önmagát vélte felfedezni.

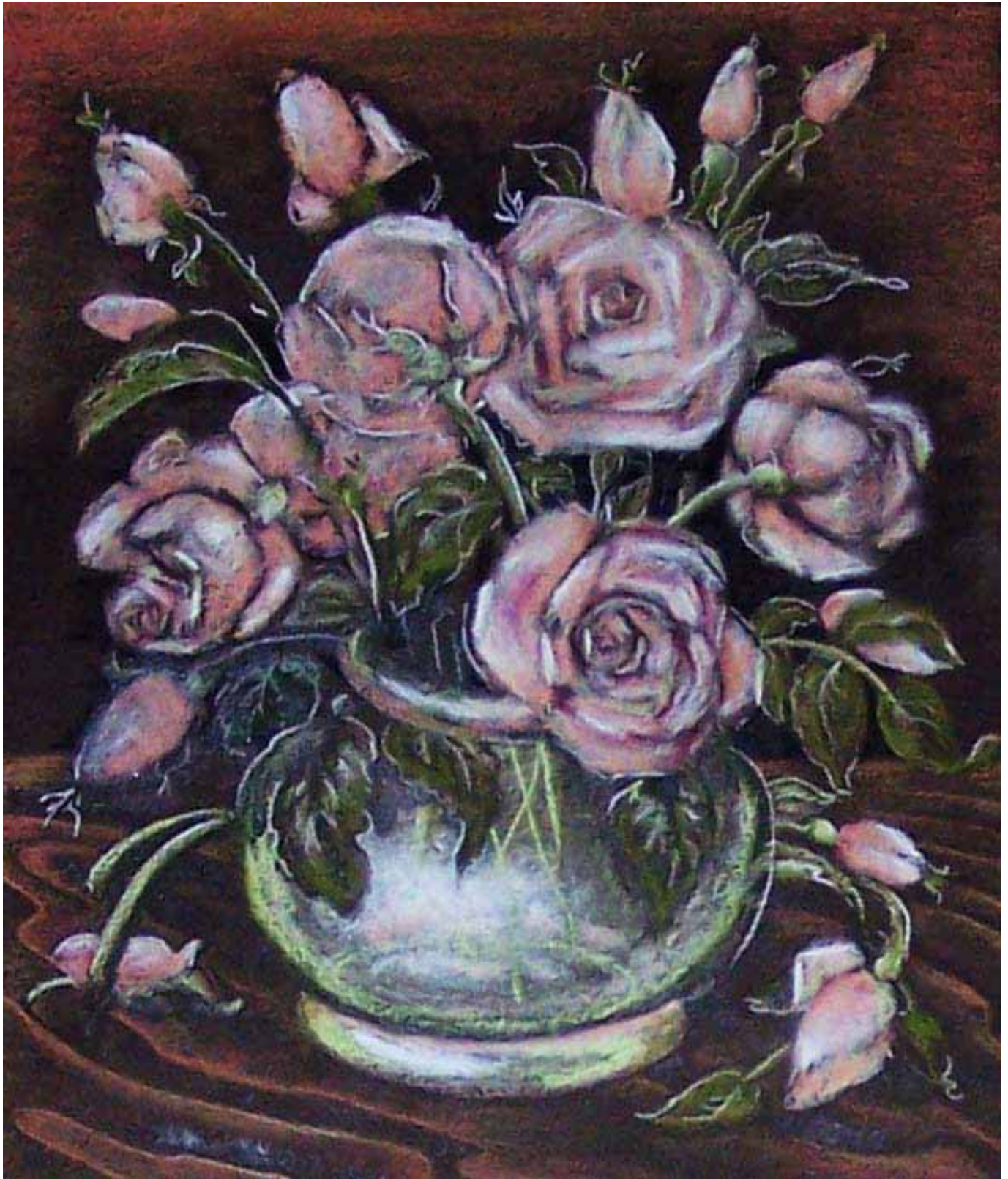
– Parancsolj. – s karjával jelezte, foglaljon helyet.

A fiatal fõorvos feszengett, mintha valami szakmailag kínos dologról kellene szót váltaniuk. Érdeklõdve figyelte az utódja szeme sarkába szaladó szarkalábakat.

– Felújítottuk az orvosi tárgy történeti vitrint, utólagos engedelmekkel. Találtunk... – csuklott el a hangja. Mélyen a zakója zsebébe nyúlt, matatott, mint aki abban sem biztos, hogy valóban meg akarja-e mutatni a magával hozottat.

Az öreg arcán kisimultak a ráncok, látatlan is ismerte a zavar okát, hiszen õ végezte el a mûtétet egykoron, még fotókkal illusztráltan írt is a szakma folyóiratában a felmerûlõ nehézségekrõl, és õ tette a levágott darabokat az orvosi mûszerek közé, mint valami kuriózumot. Már csak õ ismerte a titkát a szétvágott csapágyaknak, amely a maga idejében annyi legendát generált. Miközben mosolygott az emlékek tobzódásán és az utódja feszengésén, belekortyolt a kihûlt kávéjába, azon tûnõdött, most kell-e leporolnia ezt a történetet.

2009. január 30. (2009. július 30.)

Pasztell rózsacsokor

VIDECZ FERENC

PAJZÁN PARNASSZOSZ

A MÚZSÁK KONSPIRÁCIÓJA

Kongresszost tartottak a múzsák hûs Aganippé
Tiszta vizénél. „Cserbe’ hagyott minket Muszagétész,
Már csak a ló- s kocsiversenyeken forgatja a pénzét.
Bukmékerségért falovat nyert; rajta ügethet
Trója faláig!” – nyújtja a szót Polühümnia gúnnyal.
Kontráz Melpomené: „Eleven ló lenget olyan részt,
Mit neki adnék részesedésként!” Toldja Erátó:
„Marszüasz elleni új versengést kéne kiírnunk!”
„Voksomat én már másra cserélném! – így Euterpé.
Kalliopé: „Szégyen, mint játszott gyatra szimultánt:
Mind a kilencünkkel kukorékolt; köd nehezült ránk,
Nem lanttal, fuvolájával bûvölt el az álnok!”
„Hogyha felültethetnék, most õ lenne a vesztes” –
Töpreng Terpszikhoré. Csiklandja az ötlet Erátót:
„Hajdan is azt tettük, mikor õ tanított lovagolni?
Régi bajunk: tunikánkban hordjuk ahilleszi sarkunk,
Ezt használta ki csak, s miután Helikón magasába
Feltaszígtuk, jó nagyokat tesz csacska fejünkre.”
„Állítják – deli Thália szól –, ez a rotty, koca-lantos
Büszke Homéroszt is Hádész mélyére vetette,
Daktilikus, szép hexameter-folyamát irigyelve.
Isten-atyánk pártolta Homért, végül kiegyeztek:
Vakság sújtsa a dalnokot, érje be ezzel Apollón.”
„Csak lotyogunk – summázza Uránia –, jöjjön a lényeg!
Szümpozionra az isteneket hívjuk hamar egybe!
Ihlet-adó Kasztália-forrás, légy segedelmünk!
Mûvészet s tudomány meghal, ha szolóni aranykor
Hamvaiból nem támad fel. Kérjük meg anyácskát,
Mnémoszünét, vigye kérésünket az isteni trónhoz!”
Hallja Zeusz, lekacsint odafentrõl: „Ó, Atyaisten,
Kontyuk alatt mit fõznek a lányok? Küldõm Apollónt;
Asszonyi pengecsatánál jobban semmi se borzaszt.”

ZEUSZ PANASZA A MÚZSÁKHOZ

Ezredek óta nyüvöm fenekemmel az isteni trónust;
Tyúkszemeket tört rajta a márvány; vásik a kõ is...
Ifjan az ember még hatalomra, magasra törekszik,

Majd ráeszmél, jobb, ha lazíthat. Mára leginkább
Hérától szabadulnék; vége sosincs panaszának,
Szörnyen unom cserfes szavait; bár főzni tanulna!
Hascsikarást, heveny émelyt vált ki naponta a nektár,
Frász-nyavalyám okozója, ha tölt ambrózia-koktél;
Habzsolnék inkább ananászt, kipirult pipi-hússal,
Serben főtt gödölyét tárkonnyal, sajtreszeléssel,
Friss, ropogós zsíros kenyeret lilahagyma-szelettel,
Vagy mint Párizs, sült ürücombot kapribogyósan,
Mellé ciprusi tűz aranyát hörpintve fenéig,
S desszertként Helené hóhalmi... (Csordul a nyálam!)
Ó, az a kor volt ám gyönyörű, amidőn Európé
Kényeztette heves bikatestem hab-nyoszolyánkon!
Most, mint vén, mekegő kecskét, méltán kiröhögne.
Visszavonulnék, csakhogy utódként kit jelölök meg?
Még gebinesként sem vállalnák; nem hülye egy sem!
Afrodité tán hajlana rá, no de szőke macára
Hogy testálnék oly hivatalt, amely ész is igényel?
Hermész lenne nyerő, neki jelleme érleli sanszát,
Mert legitim hatalommal a tolvaj gyűjti a suskát,
S részesedést tud – bár fanyalog – perkálni belőle...
Alkudnék: kincs, préda helyett pár napra az asszonyt
Zárja Eólusz barlangjába! Kirúgni a hámból
Kedvem szottyant; váltig üzenget vén Dionüosz,
Csakhogy Héra-banyám *rám* esküdjözik: mogyorómat
Megcsavarintja, ha földi cicussal lát enyelegni.
Lám, bonyolult dolog élni, örökké meg különösképp;
Titkos bugyraiból még *én-isten* se lelem meg
Bölcs kiutam: bár hozzám jut döntésre a patvar,
Közröhejes dolog *Én-Felségem* előtt könyörögnöm.

AZ ISTENEK PIKNIKJE HELIKÓN HEGYÉN

Mnémoszüné, emlékezet anyja elérte: a kérés
Helyre talált szférás zene vájta királyi fülekben.
Parnassosz tetején gyülekeztek az isten-utódok,
Várva megérkeztét ész és hatalom nagyurának.
Vendéglátók kis csapatát sereg észre se vette;
Ekkora nyüzsgésben ki törődött pár csacsi lánnyal,
Kik zeneszóval, verssel, tánccal jártak elébük!
Inkább vizsla szemük kutatott étkekre, italtra,
Ösvényt gyúrva maguknak arany saruval, könyökükkel.
Ég horizontján felragyogott Heliosz fogatában
Büszke Zeusz koronája; a kornuk hangja köszönti.
Jól döntött az öreg, hogy a Nappal jött; a menetrend

Szent neki is. Ha saját szekeren jár, százfele szöszmög
Lószerszámmal, kacska kerékkel, prémtakaróval;
Jókora késedelemmel sújtva a várakozókat.
Kölcsönös üdvözlések után, szigorú protokollal
Elfoglalta helyét mindenki, figyelve a jelre.
Artemisz elsőként szökkent fel az isteni trónhoz:
„Terhes a szûzi erény, ha lehet, szabadíts meg alóla!
Nem magamért, de kutyáim vészesen elnehezültek,
Lusta dögök, már nem hajlandók rőtvdát ûzni.
Könnyebb préda a férfisereg: kukkolnak utánam,
S hû falkám eme kéjsóvárokból lakomáztat...”
„Várhatsz még!” – ez a válasz. A bakfis nyelvet is ölt rá.
(Nem bánná, ha a sértésért jól elfenekelnék.)
Hádész kér szót, új ladikot követelve; a régibb
„Lélekvesztő” lett, kilyukadt, s a halott se bolond már:
Életbiztosítás nélkül nem száll e hajóba.
Kháron sztrájkossal fenyeget, ha a munkaadója
Nem fejleszt, s nem emel legalább obulus-minimálbért.
Tiszta a döntés: „Lelkek, huss, le a lenti világba!
Fantomok elleni vérteteket vár isteni tőzsdénk!
(Titkos erők nem nyúlhatják le az üzleti hasznot!)
S hogy válság-kezelő mani-mannánk el ne apadjon,
Hermész kölcsönöz, úgyis tőlünk lopta a pénzét!”
Legfőbb Úr múzsák kérelmét bontja, de máris
Bátran előáll Pallasz Athéné: pajzsa, sisakja
Ódivatú, más kéne. Pirulva e szóra fakad még:
„Domborodó csípőm érettebb lett az idővel,
Illetlen mutogatnom, nem fedi isteni peplosz,
Rápaskolnak a harcosok, aztán meg kiröhögnek!”
Bajszja alatt mosolyogva Zeusz morzsolja a választ:
„Lányom, egy árva, lyukas drachmánk sincs flancra, divatra!”
Villámlik szeme sértettünknek, prüsszögi átkát:
„Míg fennáll a világ, aki bölcs, lógjon ki a segge
Fősvénységetekért csúfságul, nyûtt tunikából!”
Afrodité nagy-epésen szúrja az elrohanónak:
„Pár ezer év, s majd tanga-bugyit kunyizol, pedig akkor
Kéne a peplum, fedni, amit már senki se bámul!”
Mít mutatott neki erre Athéné, nem nevezem meg,
S szintúgy nem volt kedves a szó, foga közt mi kibuggyant;
Hozzá képest hízelgésnént hatna: „hetéra”,
Párnák bajnoka mégis csak kacagott a beszédén.
Nyelves pengecsatájuk szétkaszabolta a rendet:
Tartarosz elszabadult, mindenki darálta magát:
„Kötbér sújtsa az akháj kartellt! – dörgi Apollón –,
Nem készül falovam! Mutyizás megy a trójaiakkal!”
(Ostoba népség: ők várost csencselnek a lóért;
Messzi jövőben az ungar nép országgra cseréli!)
Mint mindig, kapatos Dionüzosz, botlik a nyelve:
„Engedd már a titánt szabadon, hogy a whisky licencét

Ellophassa; halandókat párolni tanítson;
Hányok a lőréktől (liget-oltáromra locsolják)!”
„Több tökét a turizmusnak!” – harsogja Poszeidón.
Szép feleséget vár Hefaisztosz, mert csak az üllőt
Verni időtlen időkig roppantul dögunalmas.
S hogy húzós nyomatékát fogja elébe szavának,
Rasszizmosz vádjával sújtja az isteni démoszt,
Mondván: őt az olimposziak régtől kirekesztik.
Semmi remény elmés, józan válaszra, vitára.
Afrodité gyöngyből bikinit, Hermész sarujára
Új szárnyat kunyorál, nincs vége a sok bozsevának.
Háttérből jót kuncog Erisz; nap nyertese ő csak,
Mételyeit szétszórta vizálynak, hízik a mája.
Ebben a bábeli zûrben a múzsák úgyse lehetnek
Támogatottak! Míg a nagyok csak kapni akarnak,
Művészet, tudomány oltárán senki se áldoz.
Szellemi abrak híján korcs gebe lesz Pegazusból,
Hitvány gizgazokon tengődik, szárnyaszegetten;
Fűzfapoéták nógatják repülésre, de ő csak
Félig emésztett izmusokat képes potyogatni.
Bánja Zeusz, hogy az istenek ellen béna a villám.
Hermésznek szól: „Hívjad az asszonyt! Ily kofanépség
Néki való, legyen ő a parancsnok, bírja tüdővel.”
Én pedig – illa berek – tesztek egy-két görbe utat lenn;
Földi gyönyörrel hadd gyógyítsam iménti kudarcom.
Asszonyi csók, pár amfora bor megjár nekem is még...
Majd ha e gittegylet szétszéledt, menten üzenjél,
Még mielőtt a bolond Eoluszt trónomra segítik!
Mindig tudja, a szél honnan fúj; most bekavarhat;
Rajta az isten sem tud időben végre kifogni!
Ködbe vegyült e szavakkal, a többi zshivajt kirekesztve;
Senki se látta porát felhőn robogó szekérének.
Hermész jót vihogott tenyerébe, igen helyeselve
Frappáns példaadását vén, ravasz Isten-atyának,
Mert ha Kharübdiszt, Szküllát nagy-lezseren kikerülted,
S mindig akad, ki helyetted maflán állja a cehhed,
Bókolj Glóbusz előtt: fentről rotytants a világra!

BESZÁMOLÓ

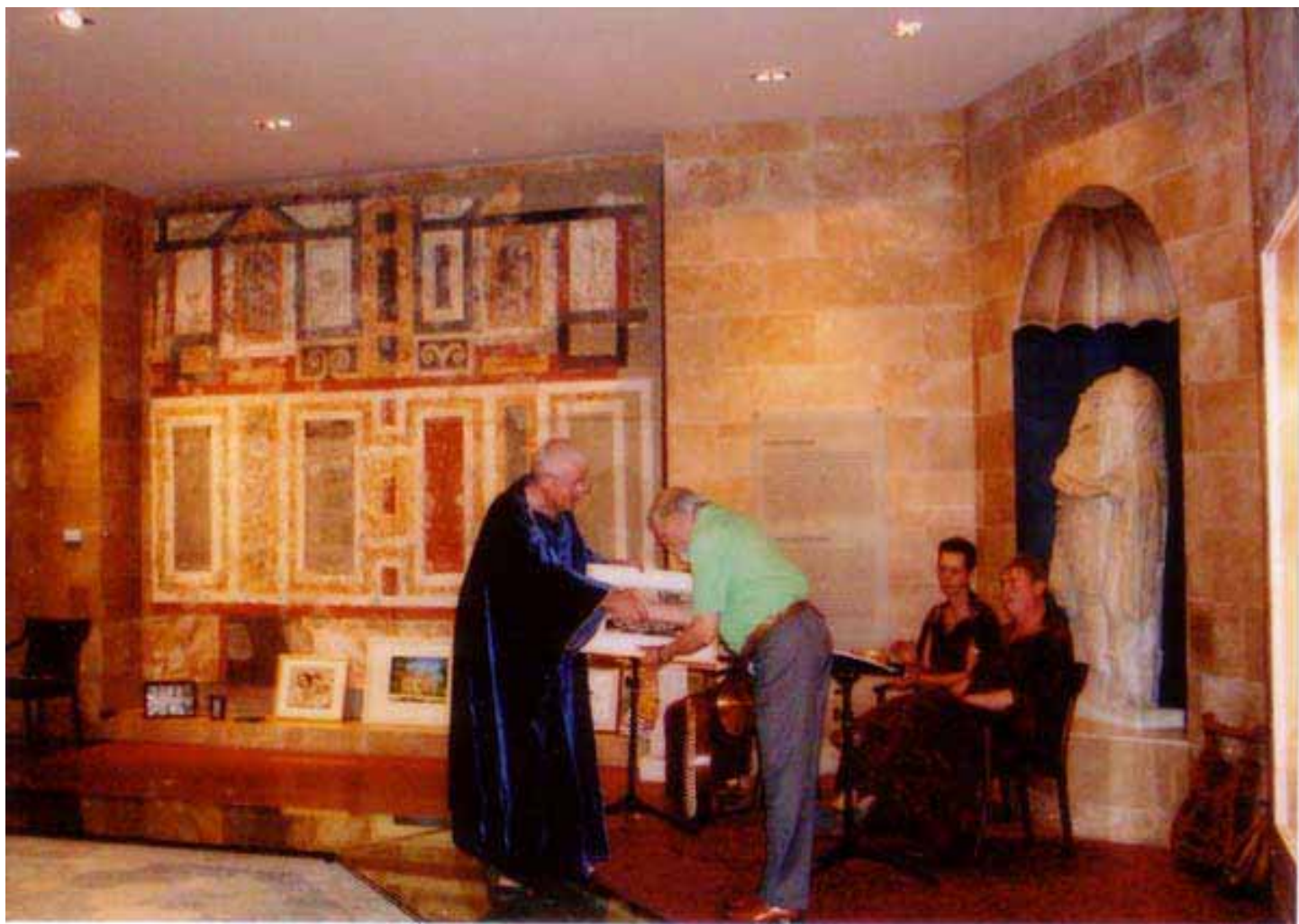
„Június 20-án zajlott le Budapesten az Aquincumi Múzeumban a Magyar Írószövetség idei Aquincumi Költőversenyének döntője. Amikor megtudtam, hogy az előzsűri a nagy tömegű pályázó közül a 36-os döntőbe juttatott, kíváncsian, de különösebb remények nélkül utaztam a „Főfaluba”. Végigélveztem a két és fél órás antik showt, aminek a végén talán én lepődtem meg legjobban. Kiderült ugyanis, hogy a négy fődíjból kettőt hazavihetek: a 2. helyezettnek járó ezüst babérkoszorút és a közönségdíjat. (Megj.: Feleségemen kívül egyetlen ismerősöm sem volt a nézők között.)

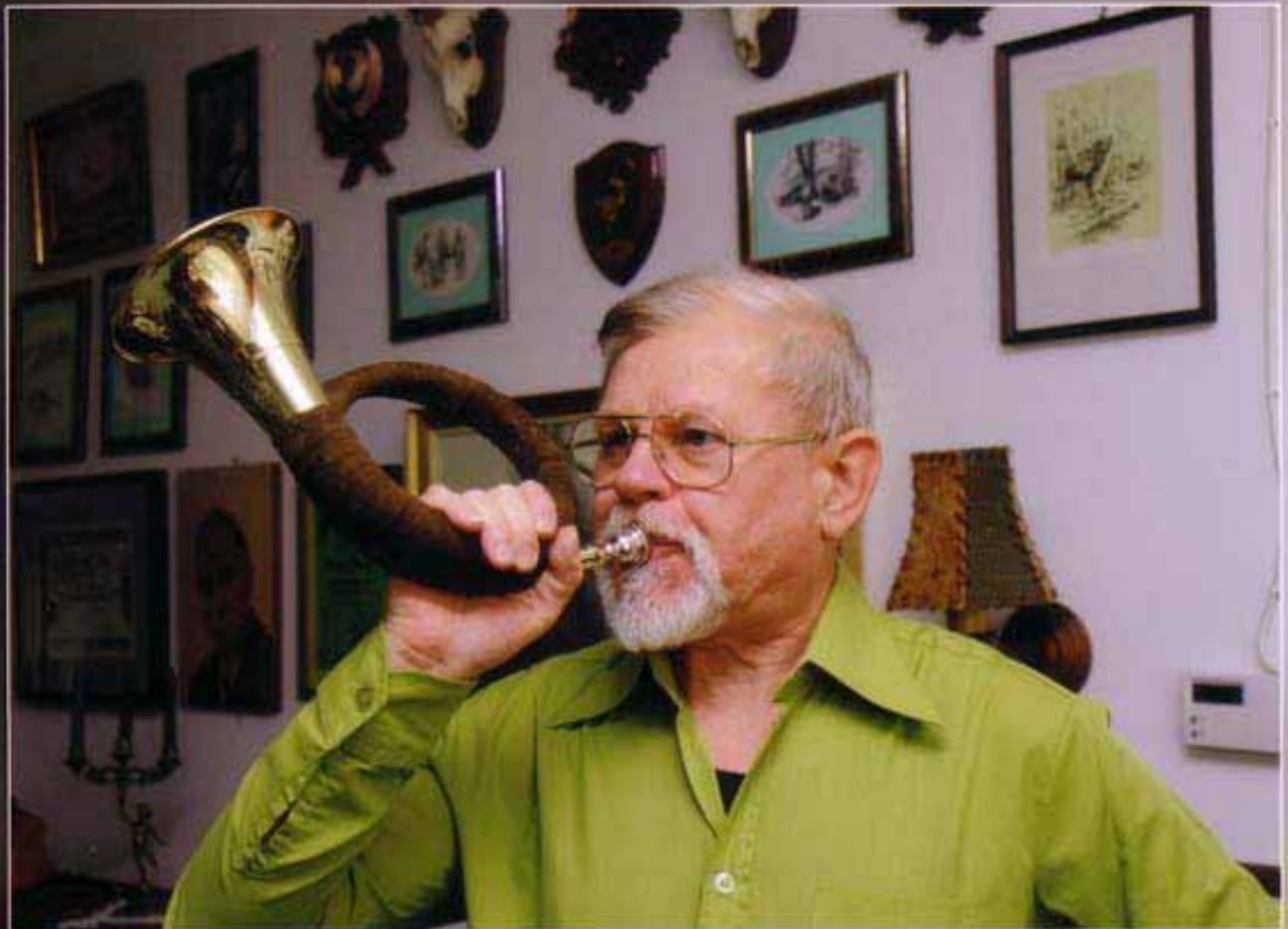
Egy héttel korábban a Vajdahunyad-várban leányom vette át nevemben a Vadászati Kultúráért kitüntetést. Ez az elismerés nem periodikus, hanem eseti díj. Kapott információim szerint előttem mindössze egy személy kapta meg, két évvel ezelőtt: Dr. Sterbetz István, aki az 50-es években már neves ornitológusként segédkezett Homoki Nagy István természetfilmjeinek forgatásában.

Elküldöm az „aquincumi” versemet. A Pajzán Parnasszosznak a 2. részét adta elő a döntőben Papp János színművész. Olyan remekül alakította az általam felskiccelt vén Zeusz kesernyésen ön-ironikus figuráját, hogy komoly része van a díjakban, a közönségdíjban mindenképpen.”

Fentebbi sorokat Videcz Ferentől kaptam. Nagy örömmel tapasztalom, hogy az idei egyik Spangár-díjas költő ilyen országos sikert ért el.

Ferenc! További sok sikert, jó egészséget, víg alkotókedvet kívánok, magam, és a Börzsönyi Helikon minden munkatársa nevében! A Szerk.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Határon innen és túl

Barátom azt mondta, készüljek fel rá, hogy ötven, vagy száz évet visszamegyünk az időben. Ez volt első kárpátaljai utam. A határon átkelve (ez is maradandó élmény volt) megálltunk egy benzinkútnál. Nagyon modern volt. Mint egy magyarországi, vagy egy ausztriai. Barátom telefonált, kereste a helyet, hol van „térerő”, én meg el akartam menni vécére, hisz órák óta ültünk, meg ittuk a szódavizet. Kell, hogy legyen illemhely, e kút olyan, mint amik otthon is vannak! Mondták, ott jobbra... ott van. Bementem. Egy deszkabódé volt, és alul egy lyuk, ahová az ember a széklétét lepakolhatja. Jobb helyeken állítólag még korlát is van, mondta a benzinkutas, miután hányingerrel küszködve kihátráltam, mert gondosan tisztántartott alsó részeimet mindenféle zöld, meg kék legyek akarták ellepni. Hát ez volt az egyik első benyomásom. Később is ezt láttam modern benzinkút, ezeréves illemhely, modern szöveg, ezeréves babona. Modern politika, vadkapitalizmus, és sötét ötven éves agymosás eredményei.

Útközben kis, barna tehenek legeltek, és alkonyatkor meg kellett állni az út szélén, mert ők nem vették figyelembe az autót. Úgy derékig érnek a mieinknek. Napi három fejéssel hat, de még kilenc liter tejet is adnak! Beszélgettem egy csordással, akinek a tarisznyájában könyv volt a szalonna mellett. Lehet, hogy senki sem hiszi el, ez az ember jobban ismeri a magyar történelmet, mint sok itteni történelem tanár. Beszélt „Torgyán apánk” ötszáz magyar tarka tehenéről, amikről azt ígérte, hogy ahogy szaporodik, úgy osztják szét. Megkérdezte tőlem, hogy létezik, hogy az anyaországban egy ilyen bunkót évekig megtűrték a politikai palettán? Erre, mint nagyon sok másra, nem tudtam válaszolni. Kisdobronyban végig, ahogy mentünk, emberek ültek a házak előtti kispadokon. Mint otthon, nálunk, mondom, kisgyerekkoromban, vasárnap délután. Ezek hétfőtől péntekig csücsülnek, mondta Ede. Idetelepített oroszok. Amúgy jó emberek. A hatalom bűnös, hogy a magyar községekbe berakta őket. Hogy kisebbség legyünk... Különben, mondja Ede, egyszer egy székellyel beszéltem, mert az Isten megadta, hogy megjárjam Budapestet, és ott találkoztunk a pályaudvaron. Erdélyben is így van. A magyaroknak Bukarest környékén adtak munkalehetőséget, a románokat meg bevitték a magyarlakta térségbe. Meg hát minden hasonló. Nem szívlelték, ha magyarul szólalnak meg, ugyan úgy, mint itt, a szovjethatalom által elvakított ukránok. Érdekes volt a nagydobronyi kórház, egy családi ház nagyságú ronda, leromlott épület. Hát, ha nem mondják, hogy kórház, azt hiszem, valami állat menedék. Van ám itt egy árvaház is. A rendszerváltás után létesült. Ha jól emlékszem, egy református iskolaigazgató alapította. Hatalmas almáskert. Állatokat is tartanak, önellátók, sőt, eladnak. Igen, suttogtam magamnak dédapám mondását: Lehetetlenség nincs, csak tehetetlenség. Sok mindent láttam, özönlöttem rám a benyomások, és éjjel nem bírtam aludni a gondolatok miatt. Egy Zepsény nevű község is eszembe jut. Ott temetés volt. A temetőket mindig föl szoktam keresni, sok érdekes dolgot leszűr magának az ember nevek, évszámok, és más adatok olvasásából. Beregszászon, meg máshol is találkoztam olyan nevekkel, amik ma előfordulnak Diósjenőn, de itthon nem mondom, mert e török idők után betelepített honfoglalóként verik ma a mellüket. Jó is így. Az a Csongor, az egy szép falu. (Más falvak is szépek, de az ember ott van otthon, ahol szeretik. Ez nem azt jelenti, hogy máshol nem szerettek volna.) Szép és hosszú, mint a többi. Érdekes volt nekem, bármerre jártam, a falvak kilométereken keresztül az út mellett fekszenek, nincs igazi „tömb”, egy-két kivétellel. Ha végigmész egy falun, minden ház előtt a hokkedli a mérleggel, kosárszám a paradicsom, (meg éppen mi...) hát, mondom, hogy tudják ezt eladni, másnak ugyanez van, és az európai piac nem rohan ide felvásárolni. Este visszakolják, mondja Berci, majd lesz belőle valami. Csongoron laktam és esténként a református lelkész sok érdekes dolgot mesélt. Katolikus lelkésszel is beszélgettem Beregszászon, az volt az érzésem, hogy úgy Erdélyben, mint a kárpátaljai részekben a katolikusok nem olyan kozmopoliták, mint az anyaországban. Példa rá, hogy mennyien látogatják a katolikus búcsúkat más vallásúak is. Trianon után a nemzet egyetlen megtartó ereje az egyház, az egyházak, a vallás maradt igazában.

Valami normális cigarettát szerettem volna venni, mert az itteniek valahogy nem emberi tüdőnek valók. Mondták, hogy háznál lehet kapni ám! Egy öregasszony fogadott. Az itteni házakhoz képest egy palotában. (Így vannak a csempészek, súgta a barátom.) Megalkudtunk, miközben kioktatott, hogy a dohányzás bűn. Elmesélte, hogy a Szentháromság hülyeség, mert Isten csak egy van. Így hát mind a pravoszlávok, mind az ortodoxok, és a reformátusok, meg a katolikusok mind buták. Ősi szokásainkat babonának tartják. Pedig biztos, hogy az otthagyt lány menstruációs bugyiját ha a pofájába verjük a fiúnak, azt megveri az isten. Nem is járok én templomba! Oda csak a kétszínűek járnak, a farézeusák.- mondta. A farézeusák!... nevetett barátom kifelé. Te, mondom, nincs új a Nap alatt. Mintha otthon lennék... de nem ilyen gorombán... azt hiszem, kibírom majd cigi nélkül. Sok mindent kibír az ember. Furcsán váltotta a pénzt, mondta Ede. Mindegy, feleltem, utoljára csinálta, nem előszörre. Mentünk mindenféle utakon. Legtöbbször baloldalon mentünk, azon gondolkodtam, hogy visszafelé hogy jövünk, de barátom megnyugtató: Mi tudjuk, csak erősen fészkelj be magad. Mentek mellettünk lovaskocsik, olyan nekem vállig érő lovakkal. Mondom, mi férhet ezekre a keskeny, nagy kerekű kocsikra? Ilyen mocsok utakra ez igen célszerű, mondta útitársam. Voltam falvakban, amelyeknek lakossága egyharmada az én falumnak, és a területe kétszer akkora. És mindenhol láttam, hogy az ősi magyar falvakat betelepítették szláv testvéreinkkel. Egyébként az emberek jól elvannak egymással, össze is házasodnak, úgy van ez, mint Erdélyben és a Felvidéken, csak a romlott agyú politikusok szítják a gyűlöletet.

Sose láttam olyan szép, kövér pirospaprikákat, mint ott. Nagy, sűrű füzerekben lóg a házak falán, csak az ablakok nincsenek eltakarva. Szegedről hozták, mondta a boltosnő. Aztán elszaporították. Bizony, a vámosok elvették, ha tudták. Ha tudták, mosolygott szakácsnő barátnőnk. Én például a bugyimba tettem, egyet a huncutkám elé, egyet a popsím vajatába fektettem. Két paprikának rengeteg magja van ám!... Itt még talán kövérebbek, mint maguknál, odahaza... szólt a kis sarki asszony, akinek a testi méretei egyáltalán nem álltak arányban a szája teljesítményével. Csak hát nem eladni... nem lehet eladni. Kinek adjam el? Másoknak is van. Olyan ez, mint a szilva. Egyébként minden így van. Ez a baj itten. Mi sose fogunk piacozni, meg üzletelni. Hogy? Egy napig vonatozok háti, meg kézikosárral s aztán többre kerül az útiköltség, mint a haszon.

A beregszászi gyerek maffiózó volt, és egy ígéhirdetés hatására tért meg. Azóta szolgál az egyháznak. Félt, hogy a régi társai ki fogják nyírni, de nagyon tisztelik őt. Egyébként az ember állandóan azt hallja, hogy a maffiáról suttognak. A „kikopott komcsik” a fővezérek, akiket nem lehet megfogni, mert akinél a pénz, annál a hatalom. És a pénznek nincs szaga... Már a vámnál találkoztunk velük, míg hosszú sorok kígyóztak, egy hatszemélyes csodaautó soron kívül integetve áthajtott. Maffiózók, morogta barátom. Itt mindent lehet. Pénzért még egyetemi végzettséget is vehetsz. Az egész élet zavaros. Vannak maszek pénzváltók. Ott tanyázik egyik Beregszászon, közel a piachoz. Tegnap elvette a maffia az egész évi hasznomat, mondta bánatosan Gyözőnek. Mi a fenéért csinálod tovább? Mert semmihez sem értek, illetve nincs kedvem kötött munkához, legyintett. A beregszászi templom csodálatos, tizenkétezer református él itt. Patika van a téren, ajándék magyar gyógyszerek, egyházaink adományai, az anyaország minden felekezete támogatja Kárpátalját, meg minden határon túli véreinket. És ne feledjük el, a szegény ukránokat, meg a cigányokat is. Érdekes, hogy ez a mai világ megkérdőjelezi a kereszténység létjogosultságát, de az elesettek segélyezésére nem a milliomosok sietnek, ott a szegény asszony kétfillére kell.

Elvittek engem egy telepre. Húsz ezer (nem tévedés) Lada kocsis vár ott eladásra. Egy öt négyzetméteres épület az iroda. A pénztár egy biliárdasztal. Halomban áll az euró, a dollár, a forint. Négy, kétméteres, kopaszra nyírt fogadott bennünket. Legjobb, ha dollárban fizetnek, mondta egy keshelyes arcú. Aztán oroszul beszélt társához, és legyintett felénk, valami olyan arckifejezéssel, mintha leprások volnánk. Gyöző megkérdezte, hogy adnak-e nyugtát. Végül is közölték velünk, hogy ez nem nekünk való hely, és húzzunk el minél gyorsabban. Nyolcszáz ezer forintért vehettünk volna egy tök új Ladát, vigyorgott Ede. Hogy van ez az egész?... kezdtem érdeklődni. A maffia, mondta Berci. Ez egy bűvös szó, sóhajtottam.

Az élelmiszerbolt van. De minek? Mert üres, ha meg van áru, az drága. Úgyhogy konyakot, meg pálinkát is ihatsz, kis bárpulnál, mini kocsmá az üzletben. Reggel óriási dudálások vannak, az asszonyok már toporogva várják ezt, kocsiról árulják a friss kenyeret. Meg tejet is, akiknek nincs tehene, veszi. Egyébként a Tsz idején tizenöt tehén volt a faluban, ma háromszáz. A kimért disznóhús olyan drága, hogy nem érdemes megvenni. Malacot viszont olcsón lehet kapni. Itt is a paraszt marad szegény, a termelő, akár mint nálunk. Nagyon megéri otthon hizlalni. Beszélgettem egy asszonnyal, aki szakács, meg minden, úgy lehetne kifejezni, hogy nálunk élelmiszervezető lenne a neve. Magyar pénzre átszámítva havi ötezer forintot keres. Jóleső érzéssel nyugtáztam, hogy a tiszakeresztúriak éneklék a „Vajha szárnyam volna” kezdetű szerzeményemet. Megnéztem a nagy turulmadár emlékművet, ahol Rákóczi tönkrement az osztrákok.

Megnéztem a Harangláb nevű falut, amelyet derékig elöntött a Tisza.

Munkácson megnéztük a várat. Hát jó helyen van, az biztos! Nehéz felmászni ide, ha közben lövik is az embert. Bele is tört a bicskája az osztrák „sógornak”! Szegény Kazinczynak a celláját is láttam. Az ukrán portásnak fizetni kellett a parkolási díjat. Mondtuk neki, mi lenn parkolunk, messze. Nem számít. Berci szól, hogy ne nyitogassam a tárcámat se itt, se máshol, mert a sok ezrest láttán esetleg bevadulnak... A múzeumvezető kislányok nem akartak magyarul érteni. Az egyiknek nagyon jó alakja volt, és a szoknyája még a bugyiját is megmutatta. Azt mondja Berci, fogadjunk tudni fog magyarul. Mentek előttünk, azt mondja barátom, hogy olyan gusztusos, meg tudnám puszilgatni. Erre a nő hátrafordult és azt mondja, ezt nem mások előtt kell megbeszélni. Tudnak magyarul, bólogattam.

Egy ilyen kárpátaljai vécébe becsúszott a bicskám. Ramaty egy helyzet ez, mondom magamban, erre nem készültem fel. Se Beregszászon, se Munkácson nem lehetett egy normális zsebkést venni! Még jó, mondtam Edének, hogy a táskám zsebében van valamifajta bicska, ha nem kettő! Majd este megnéztem.

Csongoron szét volt szedve a templom, renoválták, így vasárnap sátorban volt az istentisztelet. Rengetegen voltak. Beszélgettem egy fiatalasszonnyal, a férje Magyarországra járt át dolgozni, és a végén nem jött haza. Hatalmas kontya volt neki, mint többeknek. Azt mondta, hogy a haja a fenekéig ér, másoknak is van így, ha akarom, megmutatja, mert a Bibliában is benne van, hogy a haj fátyol gyanánt adatott a nőnek. Barkaszon is megismertem egy családot. Velük is örök barátságot kötöttem, mint nagyon sok mindenféle rendű és rangú emberrel. Itt valahogy több a szeretet az emberekben, mint odahaza. Berci intett, hogy ne együnk többet, mert látta mennyi szalonnájuk marad.

A Bátka hely az egy élmény. Disznóólak vannak összetákolva a panelházak között, és csirkék kapirgálnak a lépcsőházban. Beregszásztól tíz kilométerre volt egy falu, nem emlékszem már a nevére. Bátka is ennyire lehet a beregszásziaktól, mentünk a kátyús úton és le kellett fékezni, mert a falutól kilométerekre lévő temetőbe vittek egy halottat, és becsületes ember nem előz meg ilyen menetet. Nem követtünk el tehát szentségtörést, harmincöt percig lépésben, egyesben araszoltunk. Nekem már átalakult és megerősödött a humorérzésem, közöltem társaimmal, hogy időnk van, tejünk van, miért ne szopassunk, ha már minket szívat az élet. Egyébként vigyázni kell, még jó, hogy azokon az ocsmány utakon nem lehet száguldozni, mert a libafalkák szinte gögös nemtörődomséggel sétálgatnak az útközépen. Barkaszó járt a fejemben, a nagy szegénység, meg a cigánytemplom. Szól a zene. Hangosan üvölti a hangszóró az egyházi énekeket. Az ő egyéniségüknek ez felel meg.

Sokféle más élményem volt, de mindig az jött elő, mindenkivel való beszélgetésben, hogy rendszerváltás, kommunizmus, kapitalizmus, meg maffia, ide, vagy oda: az örökké vérző seb Trianon szörnyette.

Erdélyben mégysz lovaskocsival, és a barátod a szásznak németül köszön, a románnak románul, és megállnak egy kis időre, leteszik a kapát, vagy a kaszát, hogy megtárgyalják a világ folyását. Ebben a térségben évszázadok óta együtt él több nemzetiség, és ha nem uszították volna őket egymás ellen, békében lennének. Igaz, hogy mindig a magyar vérzett a völgyekben, és sokszor nem idegenek miatt, hanem saját nemzete miatt is. Sok minden igaz, és sok minden hazugság, amivel tudatosan (sajnos), vagy öntudatlanul rosszul értelmezzük a tényeket. Talán lassan már kezd kialakulni egy normálisabb politikai viszony. Ki gondolta volna húsz éve, hogy lesznek még magyarok a román parlamentben?

Amikor utoljára jártam ott, fájdalmas volt. Könnyeztek az emberek, hogy elárultuk őket, hogy nem szavaztuk meg a kettős állampolgárságot. Aki el akart menni, eddig is elment, mondta az aradi pap. Sütő András jól mondta pár éve a pesti riporternek, aki feltette a kérdést: Nem fájdalmas-e maguknak, hogy elvándorol innen a színe-java? Csak a színe, felelte, a java marad! Dehogy akartuk mi gazdaságilag megterhelni az anyaországot. Egy nagy igazságtétel és erkölcsi elismerés lett volna. Így ma Magyarország jóváhagyta a trianoni rettenetes diktátumot. Öngyilkos nemzet vagytok... Lépten-nyomon kellett magyaráznom, hogy nálunk se mindenki mspz-sen gondolkodik.

Néha már összekeverednek bennem emlékek, a kárpátaljai diófa alatt ettük-e a malachúst, vagy Aradon... Mikor, melyik vámos volt kedves és melyik pökhendi... de valahogy egy a lényeg. Ez a Kárpát medence ezeréves hangulatával, lelkiségével egy valami. A Felvidékről talán azért nem tudok írni, mert sokszor járok arra, és nincs is semmi különleges abban az értelemben, hogy az emberek magyarul beszélnek, és a dombok meg a szántóföldek ugyanolyanok, mint itt, és az országhatár csak egy emberi kitalálás.

Hogy milyen a határon túli magyarság sorsa a rendszerváltás után, azt nem lehet így ránézésre megállapítani, mert van egy régi hiányosságunk és tartozásunk: a rendszerváltás után sem dolgoztuk fel normálisan a trianoni szörnyettet.

Sokat beszélgettem erről az egyik aradi lelkésszel. Hat gyermeke van, a másodiknál azt mondták az orvosok, többre ne vállalkozzanak. Új templomot és parókiát, meg egy nagy missziós házat építettek holland segítséggel, meg önerőből. Volt, hogy borjút vágta az udvaron, hogy jóllakjanak az ingyen-szeretettől a munkások. Jöttek az emberek sokfelől.

Már csak azért is, mert bőven jóllakhattak, szólt közbe a legkisebb fiú. Arad hatalmas. Ma a román és magyar népesség arányszáma pont fordított az eredetinek.

A kisboltban román nő adta reggel az igazi, jó kenyeret, olyan íze volt, mint amit annakidején öreganyám sütött a kemencében. Láta, hogy nem tudok románul, mosolyogva magyarra váltotta a szót. Aztán voltam egy áruházban, megbízások alapján vásárolni különféle bőr-holmikát. Három miniszoknyás vihogott azon az osztályon, elmagyaráztam, nagyjából, hogy ne nézzenek dilisnek, ezek műbőrök. Legyintettek, azt mondja egyik a másiknak: hülye ember. Na, ez is tud magyarul, gondoltam. Elmentek, rám se néztek. Rátaláltam egy magyar mérnökre, aki elvitt engem vásárolni, mert folyékonyan beszél négy nyelven. Hát nagyon sok élményem volt, érdekes, hogy beszélgettem egy román vendéglőssel, akinek a gyerekei magyarul is tudnak, mint ő, mert az anyjuk marosvásárhelyi... tudja, mondta, nálunk van az emberanyag, maguknál meg a tudás. Lehetne itt valami jobbat csinálni egyszer.

Csaucseszku csináltatott óriási lakótelepeket, telenyomta mindenféle elmaradott északi népeivel. Egy ilyen panelházban például úgy van, hogy minden négy lakásra jut egy illemhely. De ezeknek az is jó, ez is fölemelkedés, hisz otthon a fenekébe fújt a szél, mondta Gyula a meggyógyult alkoholista. Nagyon művelt, szerető szívű keresztény.

Tanárral is találkoztam, amiket mesélt, hogy mennyire ki volt nekik adva, hogy a vallástól tiltsák a gyerekeket, ugyan az, mint itthon volt. És hétköznapokon, és ünnepen, boltban és piacon, családi vacsorákon mindig előjött az a béke-diktátum...

Mert Trianon nem békeszerződés volt, hanem diktátum. Mely a történelmi Magyarország olyan szétदारabolásához vezetett, amely biztosította a Nyugat zavartalan gazdasági, társadalmi, kulturális felemelkedését és teljes befolyásának érvényesítését ebben a térségben! Nem kell nekünk hasra esni az ún. Európai Unió előtt. Trianon minden felelősségét a „kisantant” nyakába varrták, elterelték a figyelmet arról, miképpen számolják fel Kelet-Európa természetes centrumát, leszámoltak az ezeréves riválissal. A Kárpát-medence szétदारabolásával Közép-Európa elvesztette politikai, kulturális, és nem utolsósorban gazdasági jelentőségét. És ez az érdekszféra dobta Közép-Európát a sátáni szovjethatalom karjaiba.

Mind Erdély, mind Kárpátalja, úgy a Felvidék, mint a Vajdaság és az Őrvidék, meg a Délvidék elcsatolása olyan mesterséges alakulatok létrehozása volt, melyeknek létezését a történelem nem igazolta, lásd: szét is bomlottak. A jövő emberei csak egy Kárpát-medencében együttgondolkodó népek gyermekei lehetnek, ezt már Kossuth megírta a „Dunai konföderációban”, a száműzetésben. Azóta is tengünk-lengünk mindnyájan, meg nem tudunk disztigválni, és bajainkat ráhárítjuk a másik nemzetiségre. Trianon normális feldolgozása nélkül soha nem lehetünk otthon a saját történelmünkben! 1945 után a történelmi igazságot (mint minden más igazságot) a politika diktálja. Elég volt ebből, hogy már egy évszázada sulykolják a nemzetközi (és elhülyített hazai) közvélemény előtt a magyarság kollektív bűnösségét.

A mi társadalmi tudatunk történelmi tudatát az Osztrák-Magyar-Monarchia idején kikezdte az irányított történészeknek az ősi civilizációkkal összekapcsoló magyar eredettudatot kiváltani, eltüntetni, és „finnugrisztikával” behelyettesíteni.

Ama bolsevik internacionalizmus folytatta a történelmi tudat kilúgozását. És itt a veszély: napjainkban ez átadja helyét egy „liberális” globalista kozmopolitizmusnak, így aztán zavart keltenek, zűrzavart kavarnak az agyakban, így kell állandósítani és tovább gyengíteni nemzeti öntudatunkat. 1989 után sem itt, sem határainkon túl egy politikus se tud érdemi válaszokat adni a valódi kérdésekre. Itt és határainkon túl a magukat átmentő diktatúra-vezetőknek nem is lehet érdemi válaszuk. Hit, erkölcs és becsület nélkül lehet élni, de minek? Ez tulajdonképpen a magyar embernek nem a világa, mert ő szeretetben, békében jól elvan szalonnával, hagymával meg paprikás krumplival. Nem tudom, hogy miért folytatjuk ezt a politikát a szovjet csapatok kivonulása után. Röviden ez a válaszom a december ötödikei szavazás eredményére, mikéntjére, hatásaira.

AUDITOR

Szávai Attila írása

Minden meccs megnyerődik

Reggel, mikor még épp csak viszket a nyári nap az égen, Aloe Vera már édesapját kereste. Tivadar, Tivadar (édesapja) ordította a faluszélen, messzire hordta a szél a fiatal hangot, ezt az éteri édességet, mint mikor három dobostortát csuksz egy zongorába, majd cziframód klimpírozni kezdesz. Aloe Vera eszébe jutott aztán, hogy édesapja locsolja a pályát, készíti a gyepet, keni fel a tizenhatost, csúszik a napfény a fütyülős jókedvén. Csússzunk hát mi is tovább.

Alternatív mérkőzés. Lássuk közelebről, ha hamis is. Álljunk az öltözőépület (ha van) salétromszínű fala alá, az öltözőszagot és a büfésátor zaját itt-ott madárcsivít fűszerezi. Súlyos, nehéz, aszfalt sűrű levegő. A pálya szélén, mint kislibák, nézelődnek a szurkolók, rokonilag, barátilag, futballilag. Tapossák a fűvet vidáman, lúdtalpasan. A mérkőzés jelentőségét a Snidling Szekurity védi, személy- és vagyondőrzi. Biztonsági nadrágszíjakra fűzött kolbászipuha gumibotokon játszanak a vaskos ujjak. Ütik a biztonsági autóból kibuggyanó lakodalmas zene ritmusát, az a szép, az a szép, akinek van zenegép. A háttérben a falu szép panziója, az erkélyeken szurkolókedvű vendégek könyökölnek, távcsővel, teleobjektívvel, várják a kezdőrúgást, mint angyalok az első ikes Igét (anno). A panzió neve alatt szépen megcsillan a napfény a három csillagon.

Aloe Tivadar becsületesen tömzsi ember (lusta, mint az ólom), lelke akár akármelyikünké, pályagondnok a megyeháromban, locsol, fűvet nyír, vonalaz, bírót szid, általában tökmagozik (esetleg szotyí, ha így szottyán kedve), ritkábban szurkol a hazaiaknak. Egyre ritkábban. Aloe Tivadar szerint egy pályagondnok nem lehet elfogult egyik csapattal sem, talán csak a Jóistenkével és az angyalokkal. Azok meg nem igen rúgják a bört, legalábbis nem ilyen értelemben. Aloe Tivadar, ha mérges valakire, gyakran szokta magában mondani (ordítani): az Isten rúgja le az orcabőröd. És mivel Tivadar lelkes rajongója a filozófiának, hát nem állanak tőle túl távol az olyan metafizikai ötletek (önnön tökevédő sorfal), mint: ajándék fognak ne nézd a lovát.

Lánya, a marcipánhangú Aloe Vera, miután fél óra keresgélés és ordítózás után ráakad édesapjára, azt mondja elsőként, Tivadar, ha ezen a mai meccsen is a bírónak (játékvezetőnek) fogsz szurkolni, világgá megyek (mint a felhők). Aloe Vera nehezen viseli apja különöc szokásait, többek közt azt, hogy babonából tizenhárom darabból rakta össze a locsolótömlőt. Amiből, mire a végére ér a víz, már csak lusta folydogálás lesz, nem ám spricni a világba, szárbaszökk, virágzani, fotoszinti, zöldellkedni, talaj menti szívárvány, kacagó bogarak, pajkosan kacsintó rovarszemek. Nem. Aloe Vera aztán a meccs kezdete felől érdeklődik.

Aloe Tivadar szerint (a folydogáló slagvéggel mutogatva), ez is szimbolizálja a mai társadalmat, hogy mire egy barátságos eszme, ideálideológ, szellemi tutifrankó eljutna oda, ahová kell, nem marad semmi belőle. Útközben elmarad a nyomás, elveszik a szisztéma. Nem marad más, csak a görcsölés, a feszülő nyaki verőerek, a vörösbe hajló arcpír lüktetése, tébláb, csordoga. Aloe szerint ez olyan, mintha az elmormolt imákat slaggal locsolnák, nehogy normálisan felérjenek a helyükre, tessék csak küzdeni, bízva bízni, mállani kicsit, maszatolódni, hullani vissza, gravitálni, mint a galambfos.

Hoppáré. Tivadar locsolás közben arra is gondol, hogy a tonnányi galambürülék, amit naponta gyárt a világsors, nem más, mint több tonna elvetélt ima. Visszahullott ámenek kenődnek padtámlákra, pályagondnoki cipőorrokra, szerelmes gimnazisták távolba nézéseire. Itt veszi el a gondolatát Aloe, mert édes leánya rálép a tömlőre, megcsömörlik a csordogálás.

Édesapám, szólalt meg csípőre tett kézzel (akár az angyalok) Aloe Vera, újra kérdem én, mikor kezdődik a mérkőzés. A leány addig fixálni szeretné a haját, fésülni a szemöldököt toronyiránt, borotválni a lassú ívű dekoltázst, pucolkodni, sminkelni a homloki égési sérülést, púderálni a pattanásokat, keléseket. Apjától tanulta, hogy egy leány csak úgy menjen focimeccsre, mint akinek az életben sose fognak lest fűjni az angyalok. Magabiztosság kell, szolid kozmetikai tuning, slampos nevetés szálljon a foghíjas örömből. Szurkolni, csak derűvel lehet, mosolyogni, mint a reflektorfény. Aloe Verát édesapja gyakran látja el jó tanácsokkal. Legutóbb azzal, hogy ha egy fiatal lány meccsre megy (nézni, miként kergetik a logikát), lehetőleg ne úgy nézzen ki, mint aki vállalkozásszerű ivari tevékenységet folytat.

Aloe Vera a hazaiak kapuja mögé áll, ugyanis a kapus a kedvence. És mivel szurkolni csak úgy lehet, szépen, ahogy csillag megy a réten, hát gondolta hátulról ordítja majd a pozitív dolgokat. A kapuvédő ezidáig több-kevesebb sikerrel védte az élet, a sors, az univerzum és a megyehárom kapura rúgásait. Alapvetően szívós kapus, kitartó sportoló, a falu büszkesége, akiről úgy pattognak le a meccseken felzúgó szidalmak, mint vakvarjú a Zetor-szélvédőről. Pedig írták már mindenféleképpen a helyi ellenzéki lapban: korhadt kapufának, satöbbinek. Ám ezen újságírókban mindig görcsbe ugrik a központi idegrendszer, mikor bravúrt bravúrra halmozva védi kapuját ez a derék ember.

A meccset a hazaiak nyerik. Aloe Vera tekintete fénylik, mint a mézesmadzag és arra gondol: minden meccs megnyerésre kerül.

Minden meccs megnyerésre kerül, csak nem mindegy melyik oldalon állsz (vagy, hogy egyáltalán mi vagy a mérkőzésen: hazai játékos, vendég, bíró, kapu, labda, - esetleg maga a pálya - eldobott sörös boboz, visszhangzó káromkodás, mennyanyádba). De biztos, hogy a meccsnek a legjobb: mert valaki tuti megnyeri. Ez olyan, mint a szüzesség, pláne annak elvesztése. Millió kapura rúgott lihegés, összeizzadás, véres lepedő.

Aloe Tivadar, ez a tömpe, karcos nézésű ember a nyertes mérkőzést követően meghívta Veráékat egy üdítőre a kocsmába. Miközben várták az italokat, arról beszélgettek, hogy mikor az embert gyomorszájon rúgják, az legalább olyan csípős, mint a gázolaj.

Most látható a természetben – 8. (Augusztus)

Bízom benne, hogy sokan megfogadták többször ismételt tanácsomat és sokat tartózkodtak, tartózkodnak a természetben és ott látva-tapasztalva, mozogva, megannyi élménnyel gazdagodtak.

Ezúttal is az énekes madaraink bemutatásával kezdem, és mindjárt egy nagyon kedves madárkával, mely biztosan került már elénk, de nem biztos, hogy ezt rögzítettük is magunkban, ő a csuszka. Gyakori és állandó madarunk, lakott területek vendégeként is.

A búbos banka egyik madarunk, mely rokonai nagyrészt a trópusokon élnek, természetjárásunk közben a nyílt területeken, legelők szomszédságában találkozhatunk vele, amint előre-előre repül előttünk a dűlőúton, hogy egyszer megunva ezt mögénk térjen vissza eredeti területére.

A fehér- és fekete gólya mindegyike előfordul térségünkben, bár utóbbi sokak számára bizonyára ismeretlen. Itt az alkalom, az őszi vonulásuk alkalmával rendszeresen előfordulnak nedves rétjeinken. Lassítsunk néha és nézzünk oldalra is gépkocsijainkból, vagy akár meg is állhatunk, (mondjuk pl. Rétság és Szécsény között több helyen).

A zöld gyík hazánk gyíkjainak legszebbike, megfigyelésük óriási élmény és mivel aránylag kis területen mozog, napozóhelyeihez is aránylag hű, könnyen megfigyelhetjük, ha egyszer már rátaláltunk. *(Csoportokat vezetve jó előre szoktam figyelmeztetni a fiatalokat egy-egy gyík előfordulására, pl. a Kétybodonyi horgásztó mellett.)*

A kedves „Misi” mókus pedig, a valóban közismert, játékos rágszálónk ugyancsak igen gyakori térségünkben, csupán picit kell odafigyelnünk - akár életjeleire (megrágott tobozok) és máris biztosak leszünk jelenlétében. Ha pedig megpillantottuk, szánjunk rá egy kis időt megfigyelésére, töltődjünk fel a látvány okozta élménnyel.

Csuszka (Sitta europaea)

Lombos és elegyes erdőkben, gyümölcsösökben, kertekben egyaránt megfigyelhető, utóbbi helyen elsősorban télen, alkalmasint a madáretetőkön is.

A madárka teljes hossza mintegy 14 cm. Fejtetője, háta – melyet elsősorban nekünk legtöbbször mutat – szürkés-kék, alsó oldala rozsdás sárga, szemén keresztül sötét csík fut csőrétől a szárnyáig. A hímek melltollai élénkebben színezettek, a fiatalok tollazata fakóbb.

Hazánkban április elején kezd költeni, faodvakban, melynek ha túl bő a bejárata, azt a madarak a nyálukkal kevert sárral szűkítik megfelelő méretűre – mely cca. 35 mm. Néha igen tekintélyes mennyiségű sarat használnak fel, amikor esetleg pl. a fekete harkály korábbi fészket választják költésül. Fészkének anyaga fenyő és nyírfakéreg darabkákból, száraz levelekből áll, melyben a 6-8 tojás 14-15 nap alatt kel ki. Csupán a tojó madár kotlik. A fiókák 22-25 napig maradnak a fészkekben, amikor jó repülővé válnak.

Táplálékukat a fák kérgének repedései között keresgéli, miközben a laza kérget le is fejtik. A fatörzseken jellemzően fejjel lefelé is tud közlekedni táplálékkeresés közben. Főképp ízeltlábúakkal, lárvákkal táplálkozik, de télen magvakat is fogyaszt.

Búbos banka (*Upupa epops*)

Semmilyen más madárral össze nem téveszthető. Hullámvonalú, lepkeszerű röpte közben fekete-fehér csíkozásúnak hat. Bóbitáját mind a levegőben, mind a talajon sűrűn felmeresztí, mozgatja. Fejének, bóbitájának színe – meghatározhatatlan – matt rötös narancs színű, a bóbitatollak hegye fekete.

Csőre aránylag hosszú és hajlított.

A puszták madara, hazánkban elsősorban az alföldi tanyák, falvak, hodályok környékén találkozunk velük, de ez év tavaszán-nyár elején is hallottan itt is „up-up-up”, „hup-hup-hup” hangját, melyről tudományos nevét is kapta.

A párok odvakban, farakásokban, romokban, épületek (pajták, ólak, hodályok) padlásain választanak költőhelyet, melyben a kotlás legkorábban április végén, de általában május derekán kezdődik. A fiókák 16-18 nap alatt kelnek ki, a kotlás elején csupán a tojó ül és párja eteti, míg a végén a hím is részt vállal a tojások keltetéséből. A fiókák a költőüregben 22-24 napig maradnak, ahol szüleik rovarokkal etetik. A kotló tojó és a fiókák fartömrigyeyi bűzös váladékot termelnek, mely az odúba hatoló idegenek, ellenség jól célzott fogadására szolgálnak – hatásosan tartva őket így távol. (*Népi nevüket is innen kapták, mely: bűdösbanka.*)

Táplálékukat rovarok, elsősorban egyenes szárnyúak, giliszták alkotják, mivel szinte kizárólag a talajon keresgéli eleségét. A tanyák számának csökkenésével, az állattartás visszaszorulásával, az idős fák, gyümölcsösök kivágásával számuk visszaszorult hazánkban.

Augusztusban már a búbos bankák egyesével, vagy kisebb csapatokban elindulnak Kelet-Afrikai telelőhelyeikre, madár rokonaikhoz.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Senkinek nem kell bemutatni, mind fekete-fehér tollruhája, mind méltóságteljes táplálékkereső sétája, mind röpte jellegzetes. Csőre lába piros, de a már anyányi, ugyanakkor még fiatal madarak fekete csőrükről különíthetők el. Teljes hossza kb. 100 cm, míg szárnyainak fesztávolsága 220 (!) cm, súlya 3-4 kg.

Szokásai között jellemző, hogy gyakran pihen fél lábon a meleg déli órákban, vagy este, éjszaka, mindig a széllel szemben száll fel miközben előtte pár futó ugrást végez elrugaskodás gyanánt. Felemelkedéséhez rendszeresen kihasználja a felszálló légáramlatokat, röptében, mely nehézkesnek tűnik, nyakát kissé megtörve lefele tartja. Hangjuk minimális, a fiókák nyöszörgő hangon kéri a táplálékot, de ez is ritkán hallható, az idős madarak gyakorlatilag a jól ismert kelepelésükön kívül némák. Kerüli az összefüggő erdőket, kedveli a facsoportokkal tarkított tocsogókat, vízborított helyeket, réteket, ugyanakkor az összefüggő nádasokat ugyancsak kerüli. Az ember közelsége nem hat rá zavarólag, sőt fészkelő helyül előszeretettel választja, választotta a kéményeket, öreg fákat, ma inkább a villanyoszlopokat.

Hazánkba márciusban hozzák meg a tavaszt, de augusztusban a csapatok már gyülekeznek egy-egy legelőn, kaszálón és sáskakeresgélés közben egyeztetik vonulási útvonalukat, mely vissza akár Dél-Afrikáig 13.000 km-es utat is jelenthet. A csapatok nappal, magasan és minden különösebb alakzat nélkül vonulnak.

A gólyák ragaszkodnak fészkeikhez, de a hiedelmekkel ellentétben párjaikhoz már nem feltétlenül, ami néha akár végzetes perpatvarokhoz is vezethet gólyáéknál.

Fészkeiket évente tatarozzák, így lehetnek azok akár 1,5 m magasak és több mázsa súlyúak is. A gólyák jelentős része csupán öt éves korában kezd költeni, de akár húsz évesen is fészkel még. A tojásrakás és költés kezdete április második fele, a szülők felváltva kotlanak és őrzik a 30-34 nap alatt kikelt fiókákat.

A táplálékot ugyancsak felváltva hordják utódaiknak és öklendezik azt a fészekbe. A táplálékuk – talán meglepő, de – elsősorban sáskák, más rovarok, ezeken kívül rágcsálók, békák, hüllők, kevés hal, esetleg madárfióka.

Hazánkban kb. 5000 pár költ, fokozottan védett.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

A fehér gólyánál valamivel kisebb madár, szárnyának fesztávolsága sem éri el azét. Csupán hasi oldala fehér, egyébként egyöntetűen fekete madár fémes csillogással. Csőre és lába az első évben zöldes, a másodikban szürkésvörös, a harmadiktól vörös, a párzási időszakban élénkpiros.

Félénkebb, tartózkodóbb természetű madár, ennek megfelelően az öreg lombos és elegyes erdők lakója, elsősorban nagy folyóink árterületein. Ott is annak legháborgatatlabb részeit választja költőhelyül. Magányosan, páronként költenek. Fészkeiket különböző magasságokban építik, évente tatarozzák, néha ragadozó madarak régi fészket veszik át, s újítják fel, gyakran tartanak fenn váltófészket is. A fészkeik belsejét kibélelik és abban keltik ki 2-5 db fehéres tojásukat, 30-35 nap alatt. Szintén felváltva kotlanak, de éjszaka csak a tojó ül. A fiókák csőre kezdetben citromsárga, később szürkészöld, lábuk ólomszürke.

A szülők az első három hétben 3-5 óránként etetik a fiatalokat, melyek kb. két hónapos korukban válnak repülőssé. Táplálékát tekintve a fekete gólya arányaiban nagyobb mennyiségben fogyaszt halat, melyek 25 cm-es nagyságig képezik eleségét, ezen túl vízi rovarokat, gőtéket, békákat, a réteken egyenes szárnyúakat (sáskákat), rágcsálókat, madárfiókákat fog.

Költöző madár, a fehér gólya után két héttel érkezik hazánkba és augusztus-szeptemberben vonul el, a fehér gólyák társaságát kerülve, inkább ragadozó madarakat választva útítársul. Mi elsősorban a tavaszi és őszi vonulásukkor figyelhetjük meg példányaikat az Ipoly kiöntésein, rétjeinken, kaszálóinkon.

Zöldgyík (*Lacerta viridis*)

Ez a pompás és hazánkban legnagyobb termetű (hossza max. 40 cm) gyíkfajunk a változatos aljnövényzetű erdőségeket, a cserjés, napos tisztásokat, lejtőket, vízparti gázosokat, bokrosokat kedveli.

Robusztus, aránylag nagy fejű gyík, kifejezetten hosszú farokkal, erős végtagokkal, melyek rendkívül fürgévé teszik, fára is kitűnően mászik.

Mindkét nem háta jellemzően világos- vagy sötétebb zöld – különösen imponáns a hímek alsó álkapcsa, toroka a párzási időszakban, amikor csodás kék színt vesz fel.

Kedvező időjárás esetén március végén, áprilisban hagyja el téli búvóhelyét. A május-júniusi párzás után a nőstény maga vájta üregbe rakja mintegy 20 tojását, melyekből a fiatalok 80-85 nap után kelnek ki. A fiatalok többnyire minden különösebb mintázat nélküliek és egyszínű olajbarnásak, barnásak, esetleg világosabb oldalfoltokkal, hosszanti csíkokkal.

A kifejlett hímek közötti – a territóriumért folytatott, vagy nőstényféltésből eredő – rituális harcok közben akár súlyos sérüléseket is okozhatnak egymásnak.

Táplálékuk elsősorban nagyobb rovarokból, bogarakból, tücskökből, kisebb csigákból áll, de elfogyasztja a madártojásokat, más gyíkok fiataljait is.

Ellenségei elsősorban a nyest, a gázló- és ragadozó madarak, a sünök, de a legnagyobb veszélyt az állományaik számára a hűvös és csapadékos nyarak jelentik, amikor tojásaik nem -, vagy csak részben kelnek ki.

Téli búvóhelyeiket már szeptemberben felkeresik, csupán a fiatalok gyűjtik még az energiát akár október végéig is.

Mókus (*Sciurus vulgaris*)

Ennek a mindenki által ismert és térségünkben is közönséges rágcsálónak színében a barna különböző árnyalatai dominálnak a szinte feketéstől a rőtön át az egész világosig, hasi oldala mindig világosabb. A különböző színváltozatok jellemzőek lehetnek egy-egy élőhelyre, de nem egyszer egymás szomszédságában is előfordulnak. Testhossza 20-30 cm, míg bozontos farkának hossza 15-25 cm, tömege 200-500 g.

Élőhelyük a legkülönbözőbb erdőtípusok, síkságon, domb és hegyvidéken, ahol a fákon rendkívüli ügyességgel mozognak, kis súlyuk miatt akár a legvékonyabb ágakon is. Könnyű megfigyelni, mivel nagyrészt nappali életmódot folytató állat.

Fészket tágas odvakban alakítja ki, vagy ágvillaiban építi gömb alakú pihenőhelyét gallyakból, levelekből. Valódi téli álmot nem alszik, télen időnként - rendszeresen aktív és ilyenkor a rejtett, összegyűjtött élelem tartalékaiból él.

A természetes körülmények között nagy mértékben ingadozik létszáma a táplálékának függvényében, míg ez a parkokban etetésük kapcsán állandósul.

(Különösen a sötét, fenyveslakó mókus reagál érzékenyen az évente eltérő mennyiségű, igen tápláló luctoboz termésre.)

Szaporodásának fő időszaka tavaszra és nyár elejére esik, a síkvidéken akár két almot is nevel. 28 napos vemhességi idő után jön világra az általában 4-5, maximum 7, csupasz és zárt szemű kölyök. A vemhes nőstény ilyenkor tartalék fészket is készít.

Táplálékát tekintve a mókus egyébként nem túl válogatós. Étlapján a tölgy- és bükkmakk, a dió, a rügyek, luc-, erdei- és más fenyők magjai, egyéb növényi magvak, gyümölcsök, bogyók, gombák egyaránt szerepelnek, de elfogyasztják az apró állatokat, madárfiókákat, tojásokat is. Utóbbi szokásuk a természetben talán elhanyagolható, de egy park etetett és ezáltal túltartott állománya kipusztíthatja az adott park énekesmadarait.

Ellenségei között elsősorban a villámgyors héját és a fákon ugyancsak otthonosan és kitűnően mozgó nyusztot kell megemlítenünk.

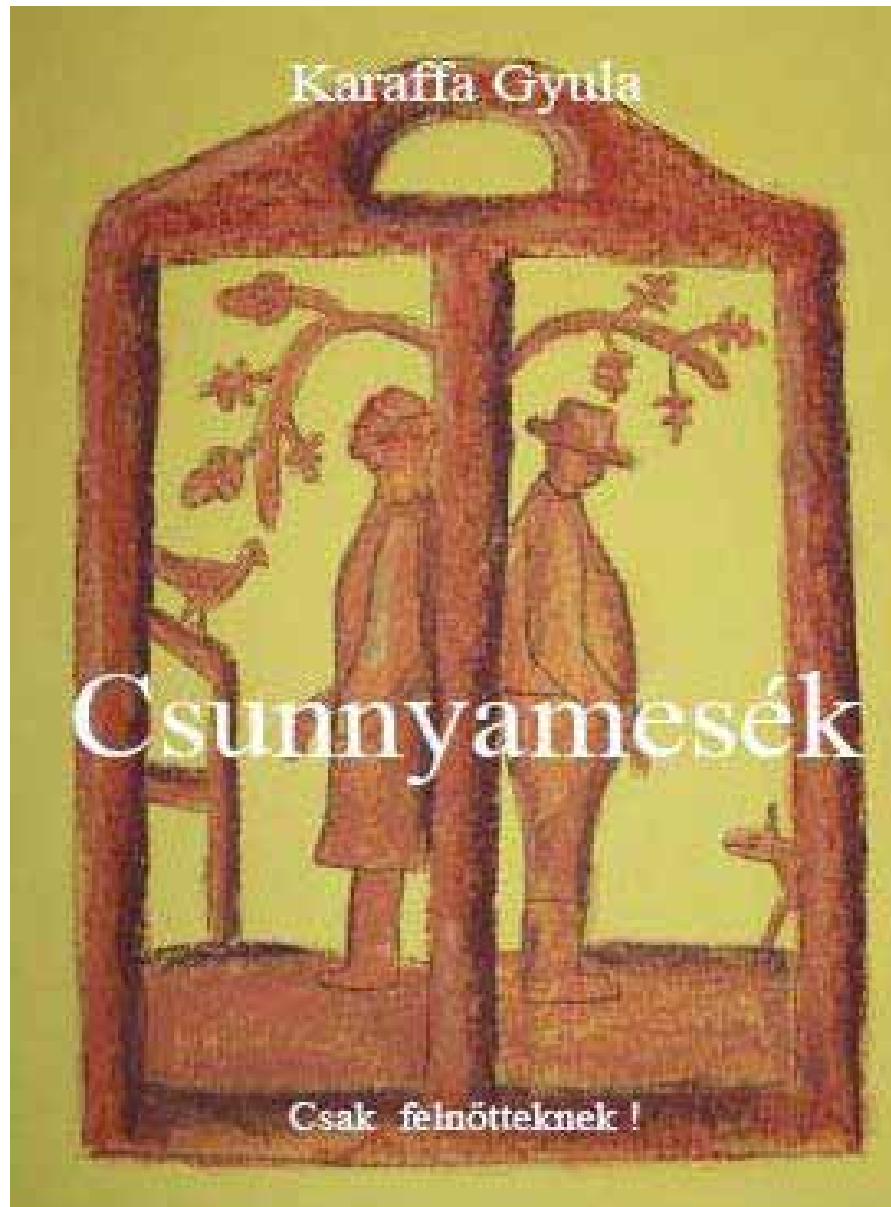
Bár lassan itt van a füzetcsomagok, tankönyvek megvásárlásának ideje, de nem akarom ezzel sokkolni a fiatalságot, millió idő van még továbbra is kimozdulni a számítógépek kényszerítő bűvköréből rétre, erdőbe, vízpartra – tegyék, tegyék ezt.

Balog István

a Természetismereti rovat írója, szerkesztője

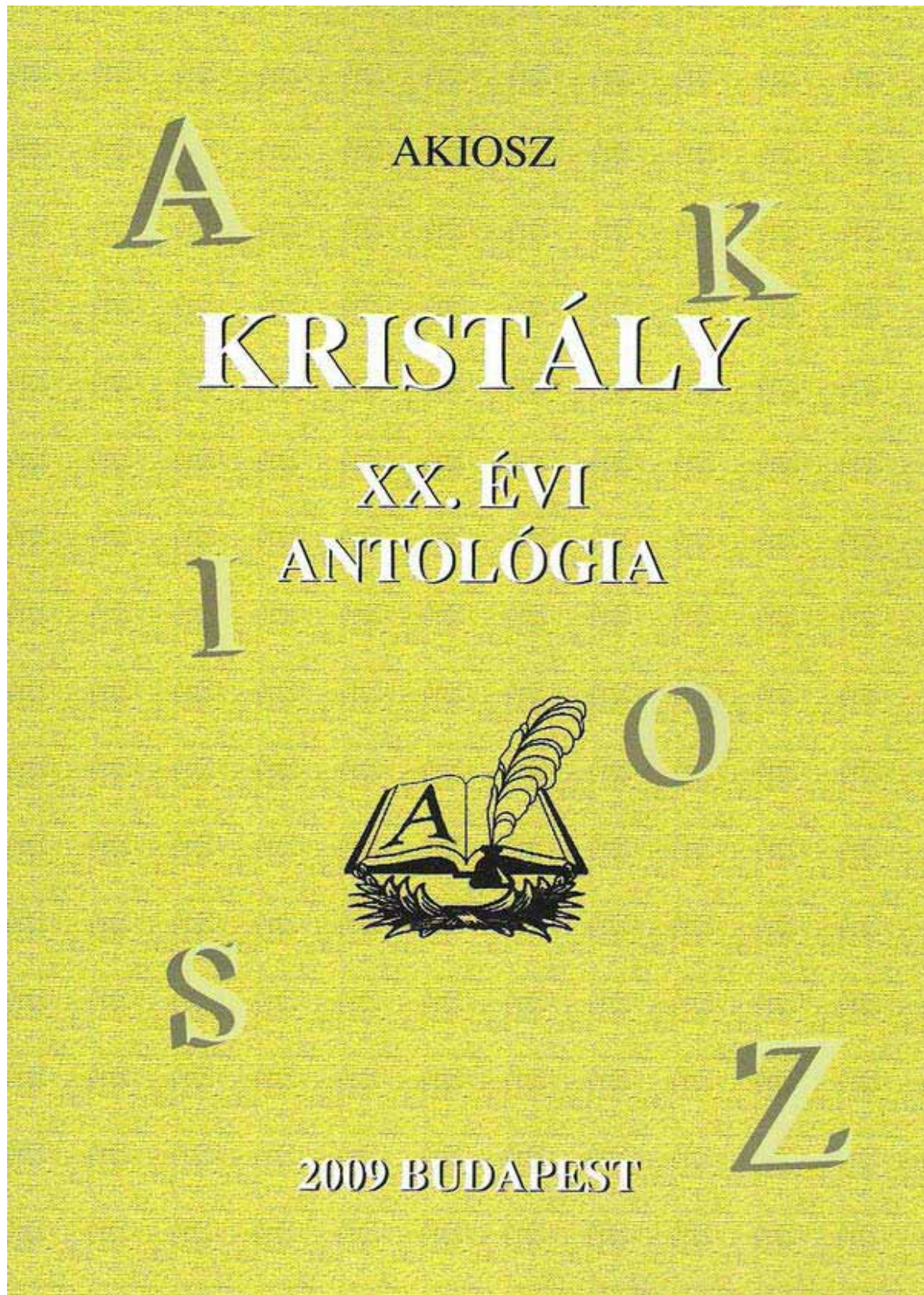

KÖNYVAJÁNLÓ

Csunnyamesék címmel megjelent Karaffa Gyula második meséskönyve. A kötet 152 oldalon 77 mesét tartalmaz. A mesék tartalma, és szókimondó stílusa miatt a könyv csak felnőtt olvasóknak ajánlott. A kötet 2000 Ft+postaköltség áron megrendelhető a karaffagy@ gmail.com email címen. A Szerk.

Megjelent az Alkotó Képzőművészek és Írók Országos Szövetségének, az AKIOSZ-nak, a huszadik, jubileumi évében készült antológiája. A kötet Pécsi Éva, az AKIOSZ mb. elnöke előszavával, Bárdos László irodalomtörténész, költő utóhangjával, Fetykó Judit író-, költő főszerkesztésével jelent meg. Lektor: Bárdos László. Korrektor: Payer Imre. Az antológia megrendelhető (általam továbbítva a kérést) a karaffagye@gmail.com email címen. A Szerk.

PROGRAMAJÁNLÓ

FOLT, AMI ÖSSZEKÖT

“ZAPLATA, KTORÁ SPÁJA”

MAGYARORSZÁGON ÉS SZLOVÁKIÁBAN
ÉLŐ FOLTVARRÓK MUNKÁIBÓL
NYÍLIK VÁNDORKIÁLLÍTÁS

Zselíz és Ipolyság után most
a NAGYOROSZI MŰVELŐDÉSI HÁZ
KIÁLLÍTÓTERMÉBEN

Megnyitó:

2009. július 24. 18:00

a kiállítás megtekinthető:

2009. július 24. ~ 2009. augusztus 16-ig

10:00 és 17:00 óra között!

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

I. NAGYOROSZI PALÓC GULYÁS FESZTIVÁL

**2009. augusztus 22.
szombat**

Nagyoroszi, Múvelődési Ház

Programok:

**12.00 Kispályás labdarúgó
mérkőzések**

Nagyoroszi – Gyerk (Szlovákia)

13.00 FŐZŐVERSENY

14.00 MOTOROS TALÁLKOZÓ

18.00 MOTOROS FELVONULÁS

19.30 Retro – nosztalgia Party

Sztárvendég: KOZMIX

**Érdeklődni és a főzőversenyre
jelentkezni a 20/220-7986
telefonszámon lehet.**

A rendezvény támogatói:

Lipi Kertsöröző, Nagyoroszi Földtulajdonosok Közossége,

Andorfer András, Gönczöl József, Csókási Tamás,

Nyugat-nógrádi COOP Zrt. Érsekvadkert,

Kereszti Attila, Boka Géza,

Balázs László zöldség kis- és nagykereskedelem,

Soproni Sörgyár Zrt, Rauch,

Médiapartner: Nógrádi Műsor Magazin (Kopisz Attila)

PÁLYÁZAT

A Zsirai Pincészet pályázatot hirdet borcímke és logó tervezésére. Pályaműveket várunk az alább ismertett borok közül legalább kettő címketervére a pincészet jelenlegi, vagy a pályázó által tervezett logójának használatával.

A pályázat célja, hogy a piaci megjelenés előtt illendően "felöltöztessük" a palackokat, ezzel együtt kialakítsuk a pincészet megjelenését, arculatát.

A nyertes pályamű alkotójának lehetőséget tudunk biztosítani a pincészetrel történő további együttműködésre, konkrét megbízások formájában.

Beadási határidő: 2009. augusztus 30.

A legjobb alkotás díja

címketerv: 80 000 Ft

logó- és címketerv: 100 000 Ft

Formai megkötések:

A címke mérete, alakja, az alkalmazott betűtípusok és színvilág harmonizáljon az adott borral és a töltött palackkal, tükrözze a borászat mentalitását. A pályázó - választása szerint - készíthet csak front-, vagy front- és hátcímkét is.

A logóterv tartalmazza a "Zsirai", vagy a "Zsirai Pincészet" szöveget!

A pályázató bemutatkozása:

Pincészetünk induló, kicsi, családi vállalkozásnak tekinthető a magyar borászat területén.

Jelenleg három jelentős borvidéken (Villányi, Somló, Tokaji) készítünk - saját termesztésű szőlőből - borokat.

Tevékenységünk során fontosnak tartjuk a múlt eredményeinek megbecsülését, a méltatlanul mellőzött értékek újra élesztését. Ezekre építkezve, a mai kor technikai és technológiai lehetőségeit szolgálatba állítva, a termőhelyet és a szőlőt előtérbe helyezve próbálunk egyedi, csak idehaza előállítható borokat készíteni.

Bővebb információ a pincészetről: <http://www.zsiraipincszet.hu>

A jelenlegi logó elérhetősége: <http://www.zsiraipincszet.hu> fejléce

Beadás: nyomdai PDF formátumban, a zsirai@latsat.hu e-mailcímre.

Kapcsolat: Zsirai Csaba, zsirai@latsat.hu, tel.: 30/3785313

E havi számunk szerzői:

Balog István (Békés, 1951) Felsőpetény, kézműves, erdei iskola vezető, "világutazó"

Bíró Pál Tibor (Marosvásárhely, 1966) Göd, író

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író

Csapó Lajos (Makád, 1947) Szigethalom, költő, festőművész

Forgács Miklós (Ipolyság, 1973) Léva, újságíró, író, rendező

Handó Péter (Salgótarján, 1961) Sóshartyán, író, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kisslaki László () Németország, író

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Magdás Emőke () Szatmárnémeti, író

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest, író, költő

Nagypál István (Budapest, 1987) Budapest, egyetemi hallgató

Z. Pikács Györgyi () Nagyoroszi, meseíró

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda, tanár, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő, író

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Videcz Ferenc (Hidas, 1944) Hidas, író, költő

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Természetismeret:
Balog István

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

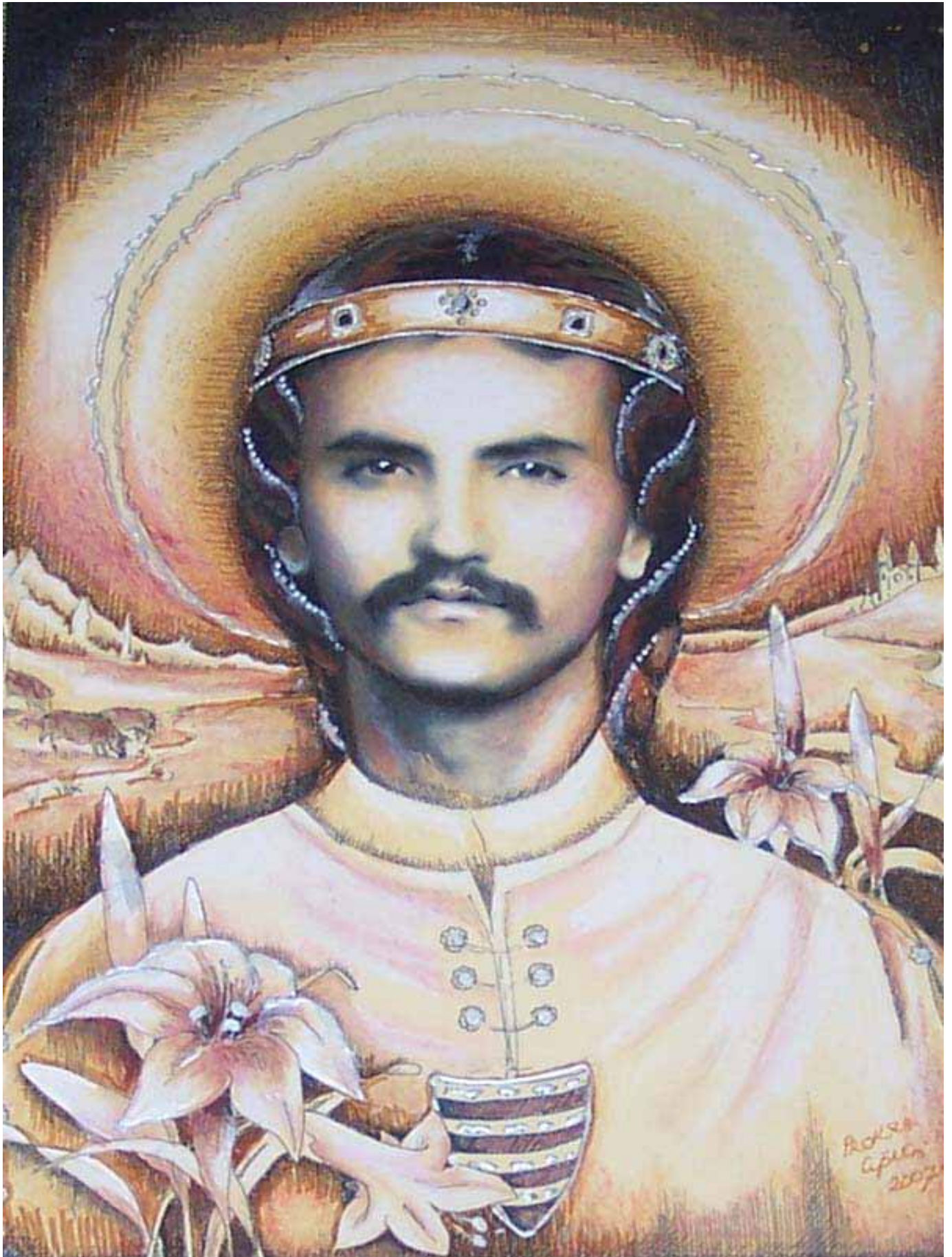
karaffagye@freemail.hu

www.karaffagye.blogspot.com

hgev@freemail.hu

bajkalamour@freemail.hu

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Proksza Gyöngyi: Szent Imre